

పాశ్చాత్యనాగరికత — స్త్రీలు

ధనాశ, మనుష్యపీడనము, మారణయంత్రనిర్మాణము — ఇవియే నవీన నాగరికత యందుగల ముఖ్యగుణములని యందరంగీకరింతురేని పాశ్చాత్యదేశములు—యూరపు ఖండమున—నాగరికతచే నొప్పుచు దానిని క్షణక్షణమున నభివృద్ధిచేయుచున్నవని చెప్పుటలో నిసుమంతేనియు సందియముండదు. బాహ్యాడంబరత హింస వీని కాలవాలమైన నీ దేశములను ఆదర్శములుగా నెంచుకొనుచుండుటయు జరుగుచున్నది. ఆదర్శముగా గైకొను వారీదేశములందు జూపు యుత్తమగుణములలో స్త్రీలకు సంఘమునందత్యున్నత స్థానముగల దనువిషయము గమనింపదగినది.

పాశ్చాత్యసంఘమునందు స్త్రీలకున్నత స్థానములేదని యెవరును వచింపసాహసింపరు. కాని అదెట్టి స్థానము? వారచట యెట్టిగౌరవమును బొందుచున్నారను విషయమును సూక్ష్మదృష్టితో పరిశీలింతుమేని పలువిధములై యాశ్చర్యకరములగు విషయములందు గనబడును. నాగరిక దేశములని విఱ్ఱవీగుచున్న దేశములందే స్త్రీలనుగూర్చి పరస్పర విరుద్ధాభిప్రాయములును, విచిత్ర సిద్ధాంతములును, విపరీతచట్టములును గలవు. ఈ నాగరిక దేశముల నేతల యభిప్రాయములే యీ విషయమును స్పష్టపరచును. 'స్త్రీ మహాశక్తినిలయ'; 'వంటయింటగల ప్రతిస్త్రీయు ప్రభుత్వమునుపరిపాలించువిధాన

మెలుంగవలయు'ననెడి రష్యా నియంతయభిప్రాయమునకును; 'స్త్రీ సంతానమును బడసెడి యంత్రము మాత్రమే. రాజ్యాంగవిషయములందామెకు ప్రసక్తియనావశ్యక'మను జర్మని నియంత ఆశయమునకును; 'దేశాభివృద్ధికి దేశరక్షణకు తగిన పుత్రులప్రసాదించుటే వనితలపనిగాని రాజకీయములందు వారికేమిపని'యనుచుండు నిటలీ నియంతతలంపులకును భేదముగన్పడదా? వీరి యాశయముల ననుసరించియే ఆయాదేశములందు స్త్రీల యొక్కస్థితి యాధారపడియుండును.

స్త్రీ మహాశక్తిస్వరూపిణియని యున్న మహాశయుని పరిపాలనమునగల రష్యాదేశమందన్ని విధముల స్త్రీ మూర్తి అత్యున్నత స్థానమాక్రమించి యున్నదని ప్రపంచమంతయు నెఱింగిన విషయమే! ఈ దేశమున స్త్రీ పురుషులని ప్రకృతిభేధము చూపినదేమో కాని ప్రభుత్వముగాని, సంఘముగాని, మతముగాని యట్టి భేధము నేవిధముగనైన చూపలేదు. విద్యావిషయమున, మతమునందు, (మతమనునది యాదేశమున నింకను కూర్చునియున్న) సంఘపు టేర్పాట్లయందు, ప్రభుత్వ పరిపాలనయందు స్త్రీపురుషుల హక్కులకు భేదములేదు. పైగా స్త్రీలు అన్నిశాఖలందు పరిశ్రమజేయుచు పురుషులకంటె చాల యభివృద్ధికి వచ్చుచున్నారు. వారు తమ జీవితములో నీ త్రోవద్రొక్కవచ్చు నీ దారిపోరాదను నియమ మెచటనులేదు. వారిష్టమున్న యెంటరిగ నుండవచ్చును; వివాహమాడవచ్చును; విడిపోవచ్చును; పిల్లలగనవచ్చును; కనకుండ నుండవచ్చును. తుదకు వివాహము లేకయే పిల్లలగన నిష్టముండునేని కనవచ్చును. ఎట్టి నిర్బంధముగాని ఎవరిబాధగానిలేదు. పైగా ప్రభుత్వమే స్త్రీలు గర్భముధరించియున్నపుడు సర్వసౌకర్యముల నేర్పరచి సంతానముగలిగిన తరువాత కావలసిన సదుపాయముల నొనగూర్తురు. ఆసంతానము విషయమై ప్రశ్న యెచటను జనియింపదు; కూడదనుట కితరులకు హక్కుగూడ లేదు.

స్త్రీలు క్రమక్రమముగా ప్రతిశాఖయందును తమసంఖ్య నభివృద్ధిజేసికొనుచున్నారు. పరిశ్రమలందు వారు 1935 వ సంవత్సరమున నూటికి 42మందియుండిరి. పారిశ్రామిక పాఠశాలలోని విద్యార్థులందు నూటికి 36 మంది స్త్రీలే. జనసముదాయములో నూటికి 80.3 మందికి వోటింగు హక్కుగలదు. ప్రభుత్వమునందు పదిలక్షల స్త్రీలకుపైన యుద్యోగములు చేయుచున్నారు. వారిలో నాల్గులక్షలమంది ప్రభుత్వోద్యోగముల కెన్నుకొనబడినవారు. నాల్గులక్షలమంది స్థానికప్రభుత్వములం దుద్యోగులు. లక్షాపంద్రెండువేలు పురుషులతో బాటు న్యాయస్థానములందు న్యాయమూర్తులు. లక్షకుపైగా కోఆపరేటివు బోర్డుల నిర్వహించుచున్నారు. అంతియగాక వీరు పనిచేయని ప్రభుత్వశాఖ లేదు. సైన్యమునందుగూడ చేరి వీరనారులై విజృంభించుచున్నారు. శాస్త్రపరిశోధనలజేసి సెబాసనిపించుకొనుచున్నారు. వీ రిన్ని విధముల దేశాభ్యుదయమునకు తోడ్పడుచుండుట

వలననే నా దేశమును ప్రపంచమున నందరు
అనుకరింప ప్రయత్నించుచున్నారు. కాని
యిచ్చటగూడ స్త్రీల వ్యాపారములన్నియు
నితరదేశీయులాదర్శప్రాయముగ నంగీకరింతు
రని వచింప సాధ్యముగాదు.

ఇంక రష్యాతో నెనవచ్చు జర్మని మొద
లగు దేశములందు మహిళాగౌరవ మెట్లుం
డునో విచారింతము. ఆదినుండియు ఫ్రాన్సు
స్త్రీలకు సంఘమునం దొకవిధముగ గౌరవ
మిచ్చినను వారి స్వాతంత్ర్యమునకై యెట్టి
మార్పులను గావించుటలేదు. వారికి రాజకీయ
ములందు ఎక్కువ ప్రవేశములేదు. ఇంగ్లండు,
రష్యా దేశమునకు తరువాత, యూరపునం
దెల్ల గణింపదగినది. రష్యా వలె గాక
పోయినను స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము బ్రిటనునందు
గలదు. వారు స్త్రీమూర్తిని తగిన యాద
రముతో గౌరవించుటయేగాక పురుషునితో
సమానమగు హక్కు లిచ్చియున్నారు.
తక్కిన యితర దేశములన్నిటియందును
స్త్రీల విషయమై యెక్కువ గమనింపదగిన
విశేషము లట్టె గానరావు.

నాగరికదేశములని ఫిఱ్ఱవీగుచున్న దేశ
ములలో జర్మని యొక్కటి. ఈ దేశమున
హిట్లరుఅధికారానంతరము స్త్రీపాట్లుపరమా
త్మునికెఱుక. పురుషునిది సర్వాధికారము.
స్త్రీల యధికారము కుండలవద్ద మాత్రమే.
మహాసంగ్రామానంతరము జర్మను స్త్రీలు
వోటింగు, శాసనసభా ప్రవేశాధికారములను
బడసిరి. కాని నాజీ యధికారము ప్రబలి
నంతనే స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము మడుగంటెను.
వారికి ప్రభుత్వమునందు స్థానమే లేకుండ
బోయెను. అంతియగాక హిట్లరు ప్రాము
ఖ్యత వహించినంతనే నిరుద్యోగసమస్యను
నిర్మూలింపదలంచి యుద్యోగములందున్న
స్త్రీలనందరిని యిండ్లకు బంపెను. 35 సం॥
పైబడిన స్త్రీ లుద్యోగము చేయరాదు.
ముందే వివాహము చేసికొనియున్నగూడ
నంతియ. వేయేల! వారిని తలిదండ్రులు పో
షింపజాలియుండురేని వా రుద్యోగములు
చేయరాదు!! ప్రభుత్వ పరిపాలనమునందున్న
సంస్థలందు వంటకత్తెలను దీసివేసి వారికిబదు
లుగా నాస్థానముల పురుషుల నియమించిరి!
ఇంతకంటె అన్యాయ మేమిగలదు?

జర్మనియందు స్త్రీలు పురుషులతోబాటు
విద్యావిషయమున సర్వసౌకర్యములు గలిగి
యుండిరి గాని హిట్లరు తాకుడుచే నవి
పటాపంచలయ్యెను. ఏ కళాశాలలలోనైన
చదువుటకు ప్రవేశ మందరికిలేదు. వానిలో
ఉద్యోగులు మరీకొందరు. ఉపాధ్యాయిను
లుగా స్త్రీలు పురుషులక్రిందనే పని చేయ
వలయును. సైన్య సంబంధమగు పనులకు
స్త్రీలే పనికిరారు!

నిరుద్యోగసమస్య నివారణార్థము
హిట్లరు కేంద్రరక్షణాలయముల (Concen-
tration Camps) స్థాపించెను. వీని
యందు జరుగు ఘోరములు ప్రపంచమున
నెచ్చోటను జరుగవు. ఇంతకుముం దితర
యుద్యోగములందున్న స్త్రీలను బలవంత
ముగా నాచోట్లకు బంపి యందు వారిచే

రోడ్లు వేయించు టాది కఠినకార్యముల జేయించుచున్నారు. వా రచట బానిసల కన్న నికృష్టముగ జూడబడుదురు. వివాహితలనుగూడ నచటికి కనుపుదురు. వారికి సంతానముండెనేని యా శిశువులను బలవంతముగ వేరుపరచి శిశురక్షణాలయముల కంపెదరు!! 17నుండి 21 సంవత్సరముల వయస్సుగల యువతుల కిట్టి నిర్బంధ పరిశ్రమ గలదు. మారణయంత్రముల తయారుచేయుటకు కుసుమకోమలులగు యువతులు గంటలకొలది ఘోరవాతావరణములో బనిజేయుటకు నియమింపబడినారు.

ఈ కేంద్రరక్షణాలయములందు లక్షకు పైగా స్త్రీ పురుషులు నిర్బంధింపబడియున్నారు. వారిలో 60 సంవత్సరములకు పైబడిన వృద్ధులగు స్త్రీలుగూడ గలరట! వారిపై కొన్ని సమయములందు నేరములు మోపి అచటనే హతమార్చుటయు గలదు.

ఇటలీయందువలెనే జర్మనియందు వివాహము సంతానాభివృద్ధికిమాత్రమే. ఈ విషయమున నాజీలు చాల శ్రద్ధ దీసికొనుచున్నారు. వివాహమాడగోరువారికి ప్రభుత్వమువారు ధన మప్పుగా నిచ్చుచున్నారు. సంతాన మధికముగానున్న వారికి పెక్కువిధముల బహుమతులు ముట్టజెప్పుచున్నారు. సంతానహీనులకు విడాకులు గలవు. సంతాన మెక్కువగలవారికి విడాకు లొప్పుకొనబడవు.

నాజీలకు యూదులకు సంబంధబాంధవ్యము లుండగూడదు. యూదులతో గలసి తిరుగు యువతులను, వారి తల్లులనుగూడ నూరంతయు నూరేగించి యవమానము జేసి గాని విడువరు. ఇంక యూదులసంగతి చెప్ప నవసరమే లేదు.

జర్మని స్త్రీలయెడ కొంచమైన శ్రద్ధ గైకొనుచున్నచో దేశమునకు భావికాలమునకు గావలసిన సైన్యము తయారు జేసికొనుటకే! ఈవిషయములో ఇటలీ జర్మనీని మించినది. అందము చిందినట్లు నాగరికత నష్టమైనట్లు, భూతదయ, సానుభూతి గలిగి ప్రపంచమునగల 'అనాగరికు'ల నెల్ల చక్కజేయుదునని ప్రపంచమంతయు నది ఘోరమనుచున్నను వినక బాంబులతో భయంకరవాయువులతో అబిసీనియా దేశమున దిక్కులేనివారిని మారణహోమము జేసిన ముసోలినీ మహాశయ నాగరికోత్తమ చక్రవర్తి పరిపాలించు నా సిటలీదేశమున స్త్రీలస్థితి మరింత హృదయిదారణముగ నున్నది.

ప్రపంచసంగ్రామానంతరము యూరపుఖండమున స్త్రీస్వాతంత్ర్యము విజృంభించినదనుచుందురు. అది కొన్ని దేశములందు సత్యమైనను ఇటలీయందబద్ధమైనది. ఫేసిజముపుట్టుకతో స్త్రీలకు నిగళబంధనము బిగిసినది. అందుచే వారిప్రకృతపుస్థితి కొన్ని శతాబ్దములకు ముందున్న దానికంటె మెఱుగుగాదు. పాశ్చాత్య దేశములను—ఇంగ్లాండు, రష్యా—జూచిన యేవిదేశీయుడైనను ఇటలీ జూచుటకు వెళ్లిన నచట ప్రభుత్వకార్యాలయములందును వ్యాపారస్థలములందును స్త్రీ

లగపడకుండుటను జూచి యచ్చెరువందును. మాస్కో, లండను నగరములం దీదృశ్యములు సర్వసాధారణములు. నేటి ఇటలీదేశము పురుషనిర్మితము; పురుషుని అధికారమెక్కువ. స్త్రీకి ప్రభుత్వహక్కన్న మాటయే లేదు. ఆమె యే బాధ్యతగల యుద్యోగమును స్వీకరింపరాదు. భార్యగా, మాతగా తప్ప నామెకు ప్రత్యేకవ్యక్తిస్వాతంత్ర్య జీవితము లేదు. దేశాభివృద్ధి సూచకములగు వ్యవహారములందు పాల్గొనుటకుగాని, తినదృష్టి విశాలమొనర్చుటకుగాని, ఇతరనాగరిక దేశస్త్రీలు జన్మహక్కుగా నిరంతరము భావించుతరుణములు స్వాతంత్ర్యము వారికి సున్న. ఇటలీ దేశపుస్త్రీ కిల్లేశరణ్యము. ఆమె పురుషునికి దాసిగనుండుట గృహకృత్యముల నిర్వహించుకొనుట, సైన్యమున కుపకరించు కుమరుల గనుట, పురుషసంతతి నభివృద్ధిజేయు సుతల గనుట—వీనికంటె చేయవలసిన వేమియు లేవు!

ఇటలీయందు స్త్రీలకు, నిరుపయోజనముగు కొన్ని ఫేసిస్టు స్త్రీసంఘములకు తప్ప, వోటింగు అధికారము లేదు. వారి కీ యధికారముమిచ్చుటకు నాగరికమహాశయుడగు ముసోలినీ దృఢముగ నిరాకరించెను! ఇట్టి వారే మొన్న జరిగిన ఎతియోపియాయుద్ధము న్యాయమైనదని దేశమున ప్రచారముచేసి ప్రభుత్వమునకు తోడ్పడుటకు నియమింపబడిరి!! శతాబ్దములనుండియు ఇటలీ విశ్వవిద్యాలయములు స్త్రీలకు చోటిచ్చుచుండెడివి; యిపుడు స్త్రీలు 11 సం॥ముల పైబడు బాలురకు బోధింప ననర్హులని చట్టమున్నందున విద్యాశాఖనుండి చాలమంది యుద్యోగములు మానుకొనవలసి వచ్చినది. ఇక యుద్యోగముజేయ దలంచుకొన్నవారెల్ల ఫేసిస్టుపార్టీకి జెందియుండక తప్పదు.

పరిశ్రమాలయములలో బనిజేయు స్త్రీలకు పురుషునితో సమానముగ జీతములివ్వరు. అచ్చటపరిస్థితులు వారికి దుర్భరముగనున్నను చక్కజేయుమార్గములు గనబడుటలేదు. ఇతరోద్యోగములందు గూడ స్త్రీలు కొంతమంది యున్నారు గాని బాధ్యత వహింపదగిన యే యుద్యోగమును వారి కివ్వబడదు. ఇటలీ దేశమందు స్త్రీలకు విద్యాసౌకర్యముకల దన్న నది వారిని గృహనిర్వాహకుల జేయుటకే! దానికితగిన విషయములనుదప్ప వేరు వానిని వారికి బోధింపరు.

నాగరికత కునికిపట్టగు నితర దేశములందెల్ల వివాహవిషయములందు స్త్రీసమానహక్కు గల్గియుండగా, నిటలీయందు స్త్రీ పురుషునికంటె తక్కువయే. భర్త భార్యను గాయము తగులకుండ చావమోదవచ్చును. భర్తజేయు దురంతదుర్మార్గములకు భరింపజాలక భార్య యిలువీడుచో పోలీసులు ఆమెనుపట్టి తీసికొనివచ్చి యొకసంవత్సరము వఱకు శిక్షవిధింతురు! కాని నిష్కారణముగా భార్యను భర్త త్యజించినచో నది చట్టము లెక్కలోనికి గైకొనదు. వాని కేలాటి చిక్కులేదు. కాని వివాహ మేవిధముగా గాని రద్దుచేయుటకు ప్రభుత్వ మంగీకరించుటరుదు.

అటులయ్యు నిటలీయందు స్త్రీ మాతృమూర్తిగాకొంచెము గౌరవము బడయుచున్నది. సంతానోత్పత్తియే ముఖ్యసాధనముగా నెంచి ముసోలినీ సంతానవతులగు స్త్రీలను బహుమతులచే గౌరవించుచున్నాడు. సంతాన నిరోధము నిషేధింపబడినది. పాపమీ విధముగ మాతలకు కించిద్గౌరవము జూపి వారి పుత్రరత్నములను దురాశకింధనముగా యుద్ధదేవతకు బలియొనర్ప నున్నాడను విషయము వారెఱుగరా ?

ఇంగ్లాండునందు వివాహవయస్సు యువతులకు 21వ సం॥లుండవలయునని యాందోళన జరుగుచుండగా, ఫ్రాన్సునందు వివాహోచితవయస్సు యువతీయువకులకు 15, 18 సం॥ను, జర్మనియందు, 16, 18 సం॥ను, ఐయుండగా ముసోలినీదృష్టిలో నిది 14, 16 సం॥మాత్రమే యైనది. ఈవిషయములందెన్నో విధముల వెనుకబడియున్న దనుచున్న భారతదేశములోనే వివాహోచిత యువతీయువకుల వయస్సు 14,18 సంవత్సరములే! ఇటలీనాగరికత యిదియేనా? సంతానోత్పత్తికెన్ని సాధనములు దోహదములుగావలయునో యవన్నియు ముసోలినీ గమనించుచున్నాడు. శిశుసంరక్షణవిషయమై అనన్య సామాన్యమగు శ్రద్ధగైకొనబడుచున్నది. దీనికిగావలసిన ద్రవ్యము? బ్రహ్మచారులవద్దనుండియు, నితరులవద్దనుండియు నన్యాయముగ లాగుచున్నారు. బ్రహ్మచారుల కుద్యోగాదులుగూడ పూజ్యమే.

భావిపౌరుల మాతగా నిటలీస్త్రీ గౌరవింపబడుచున్న దంతియుగాని అంతకుపైన ఆమె గవ్వజేయదు. పురుషుడు నిరంకుశాధికారి. ముసోలినీ దృష్టిలో స్త్రీ సుందరముగనుండి పురుషునికంటికి కానందమిచ్చునట్టిదై యుండవలయును. అంతకంటె వేరేమియు లేదు. స్త్రీస్వాతంత్ర్యము ఫేసిజము — ఒకదానికొకటి వ్యతిరేకము.

ఇట్టి యుద్దేశములతో దేశాభివృద్ధికి మూలమంత్రమగు స్త్రీమూర్తి నీవిధముగ గౌరవించు ముసోలినీ మహాశయుడేముఖముతో నాగరికతనేర్పుదునని చంకలెగురవైచి యబిసీనియాను కబళించెనో, దానికి తమ స్థానమును, గౌరవమును తెలిసికొనక స్త్రీలోకమునకంతయు కళంకముగల్గునటుల నిటలీస్త్రీలామహాత్మునికి సాయపడిరో యూహింప సాధ్యముగాకున్నది. ఇపుడైన మించినదిలేదు. పాశ్చాత్యదేశములందలి స్త్రీలు తమ సాంఘికావస్థ యితరదేశీయుల కాదర్శప్రాయమని యొకవంక యనుకొనుచు, నొకవంక తమ్మణగద్రొక్కి తలలపై నాట్యమాడుచున్న నియంతల దురంతదుర్మార్గములకు భరించియుండక తగురీతి ప్రవర్తించి, దురభిమాన, దురాశ, దుర్మార్గములకై దేశముల శక్తిసామర్థ్యములను ధారవోసి భయంకర సంగ్రామములకై ప్రాకులాడుచుండువారి యాశయముల మానవకళ్యాణమార్గాన్వేషణకై మరల్ప ప్రయత్నపడుదురని నమ్ముచున్నాము. తలంచిన స్త్రీమహాశక్తికది దుస్సాధ్యము గానేరదు.

తా రా బే న్ క న్య

[ఈమె యొక శ్రీమంతురాలగు నాంగ్లేయకన్య. భారతదేశమును సేవించు సంకల్పముతో నీమె యిచటికివచ్చి, 2 సంవత్సరములుపైగా సేవయొనర్చి, యిటీవల నాకస్మికముగా మరణించెననువార్తను సోదరీమణు లెల్లరును వినియుందురు. ఈ యువను గురించి శ్రీ గాంధీమహాత్ములవారు హరిజనపత్రికయం దిటుల వ్రాయుచున్నారు. ఆ.ల.న.]

"బొంబాయి నగరమున కాంగ్రెసు జరుగుచుండగా మేరీ ఛెస్లీ కన్య యీ దేశమునకు వచ్చెను. తోడనే యామె కాంగ్రెసు శిబిరమునందు నా కుటీరమును వెదకికొనివచ్చి, నన్నుకలసికొని, తాను మీరాబేన్‌నకు పరిచితురాలననియు, ఆమెతోడనే కలసి యిచటికి రానుద్దేశించితిననియు, కాని కొన్ని యిబ్బందులవలన 1, 2, వారములు ముందు వచ్చితిననియు, భారతవర్ష గ్రామములను సేవించుట తన యాశయమనియు నా కెరింగించెను. ఆమె మాటలయందు నాకంతటి నిశ్చయము కానిపించకపోవుటచే, కొన్నిమాసము లీ దేశమున సంచారముచేసి వెడలిపోవునని భావించితిని. కాని నా యీ యుద్దేశము పొరబాటని త్వరలోనే కనుగొంటిని.

మధ్యరాష్ట్రములందు ఖేడీయను గ్రామమున స్థావర మేర్పరచుకొని, పని చేయుచున్న శ్రీమతి మేరీ బార్‌కన్యయుదంత మీమె తెలిసికొని, త్వరలోనే యామెను కలసికొనెను. మరికొన్నిదినములకు వారిరువురునుకలసి, వార్ధాకువచ్చి, మాతో కొంతకాలముండిరి. ఛెస్లీకన్య కార్యదీక్ష నాకు విస్మయము కలిగించెను. ఆమె మేరీబార్‌కన్యతో కలసి హైందవనారీమణివలె దుస్తులు ధరించి, తన పేరు తారాబేనని మార్చుకొనెను. ఖేడీగ్రామమున నామె స్వయముగా భూమినిత్రవ్వి, మట్టితట్టలను మోయుటయు, ఆహారమును ఆరోగ్యమునకు భంగము కలిగించునంతటి మితముగా తగ్గించుటయుగాంచి, బార్‌కన్య భయభ్రాంతయయ్యెను. కనడానుండి తనకు సమృద్ధిగావచ్చు ద్రవ్యమునుండి యామె నెలకు రు. 10లు మాత్రము స్వంతవ్యయమునకు మిగుల్చుకొని, మిగతమొత్తమును, అఖిలభారత గ్రామపరిశ్రమల సంఘమునకో, గ్రామోద్ధరణకు పాటుపడు ఏ ప్రచారకులకో యిచ్చివేయుచుండెను. ఆమె దాతృత్వమునకు మితిమేర యుండెడిదికాదు. నే నామెను మిగుల జాగరూకతతో పరిశీలించుచుంటిని. మానవుని యుత్తమస్వభావమునందామెకు విశ్వాసముమెండు. ఆమె యుత్తమచరితయగు క్రైస్తవురాలగుటచే, పరుల తప్పిదములను సులభముగా మన్నించెడిది. ఆమె క్వేకరుకుటుంబమునకు చెందినను, సంకుచిత స్వభావ కాదు. నామమాత్రపు మతాంతరీకరణ మామె హర్షించెడిది కాదు.

ఈయమ లండను ఆర్థికశాశాలయందు పట్టభద్రయై, యొక సహోధ్యాయినితోకలసి, ఆనగరముననే పెక్కువత్సరము లొకపాఠశాలను నిర్వహించిన యుపాధ్యాయురాలు. ఇచటికిరాగానే, హిందీ నేర్వవలసిన యావశ్యకతనుగుర్తించి, వరుసగా ప్రతిదినమును అభ్యసింప నారంభించెను. హిందీ మాటాడుట కూడ వాడుక చేసికొనుటకుగాను, యీమె వార్ధా మహిళాశ్రమమందు కొన్నిమాసములు నివసించెను. అచటనుండియే, యొకరిరువురు సహచరులతోగలసి,

వేసవియందు బదరీకేదారయాత్రకు ప్రయాణమయ్యెను. ఇంతటి ప్రయాసకరమగు యాత్రను పూనవలదని నేను హెచ్చరించినను, యామె స్థిరసంకల్పము మారలేదు. కొలదిరోజులక్రిందటనే యామె బయలుదేరియుండెను. ఇంతలోనే యాకస్మికముగ మే 15వ తేదిని కాస్లాలునుండి "తారాబేన్ మరణించె" నను తంతి పిడుగువలె నందుకొంటిని. ఈయుత్తమచరితకు భారతగ్రామములందుగల ప్రేమ యపారము. ఉత్తమ భారతపుత్రులవలెనే యామె, మన మాతృదేశకల్యాణమును వాంఛించెడిది. మానవులలో కొందరల్పులనియు, మరికొందరధికులనియు గల వాదము నామె తీవ్రముగా ప్రతిఘటించెడిది. పేదవారగు స్త్రీలతోను, వారిబిడ్డలతోను మిగుల చనువుతో మెలగుచుండెను. పరులకు అత్యంతసహనముతో సేవయొనర్చెడిదిగాని, తనకొరకెవ్వరిని కష్టపడనిచ్చెడిది కాదు. కుడిచేతితో నొనర్చెడి సత్కార్యములను ఎడమచేతి కెరుకపడనీయక, ఆత్మపారవశ్యముతో కృషియొనర్చిన విశుద్ధసేవాపరాయణ. ఈయమ ప్రవిమలాత్మ శాంతినొందుగాక!"

మహాదేవదేశాయి గారిట్లు వ్రాయుచున్నారు. "మహాత్ముడు పైవ్యాసము వ్రాసినప్పుడు తెలియరాని యామె యాకస్మిక మరణకారణము లిప్పుడు బయలుపడినవి. గాంధిజీ వ్రాసినప్రకారము మామెకు వేసవియంతయు సిమ్లాకొండలయందు గడుపదగిన ద్రవ్యవసతియున్నను, ఆమె యందుల కిష్టపడదయ్యెను. అందులకుబదు లామె బదరీకేదారములకు పోనెంచి, వార్ధామహిళాశ్రమమందలి నలువురు కన్యలతో బయలుదేరెను. దారియందామెకు జలుబుచేసెను. తోడనే, వెంబడినున్న సోదరీమణు లామెను వార్ధాకు మరలవలసినదిగా వేడినను, ఆమె యంగీకరించలేదు. వ్యాధితో బాధపడుచు, దుర్బలరైనను, ఆమె యితరులసహాయమునొల్లక, తన సామానుమోయుచు నడచుచుండెను. కాని యిటుల చాలకాల మామె ప్రకృతిని ధిక్కరించజాలకపోయెను. విపరీతమైన విషజ్వరము (బహుశ న్యుమోనియా కావచ్చును) ఆవహించి, యామె కదలనశక్తురాలయ్యెను. ఆస్థితిలోమాత్రమే యామె సమీపమునగల హాస్పిటలునకు కొనిపోబడుట కంగీకరించెను. కాని యచటికి పోవుదారిలోనే, ప్రాణవాయువు లెగిరిపోవుచున్నట్లామె గ్రహించి, తాను వీలునామా వ్రాయదలచుచుంటినని చెంగటనున్న సోదరి కెరింగించెను. ఆమె వెంబడి ప్రయాణముచేయుచు, నామెకు వలయు నుపచారముల నొనర్చుచున్న సోదరి మహాదేవికి హిందీతప్ప వేరుభాషరాదు. అదృష్టవశమున ఘైస్లీకన్య గడచిన యారుమాసములలోను, ఆభాషను కొంత నేర్చియుండుటచే మహాదేవిచేత "నా పేరనున్న యాస్తియంతయు, కనడాబ్యాంకులలోనున్న రొఖముతోసహా, సర్వమును బాపూకు చెందవలె"నని వ్రాయించి, దిగువను హిందీలోనే సంతకమొనర్చి, మరికొలది నిముషములలోనే మహాదేవియొడియందు శిరమిడి యసువులను విడచెను. తనకంటె హెచ్చుగా మాతృభూమిని ప్రేమించిన యుత్తమురాలనియు తనకు మాతృసమానయనియు తారాబేనును ప్రేమించిన మహాదేవి, యామె కళేబరమును సమీపమునగల కాంగ్రీ గురుకులమునకుచేర్చి, యచట మిత్రులసహాయముతో, వేదోక్తవిధుల ననుసరించి దహనసంస్కార మొనర్చెను.

ఈవిధముగా నీమహోత్తమురాలు అస్తమించెను. కాని యింతటితో నీమెసేవ యంతరించెనని నేను నమ్మజాలను. ప్రేమపూరితమును, స్వార్థరహితమును నగు నీయమ యుదాహరణము సోదరీమణులను సేవాపరాయణులగుట కెల్లప్పుడును పురికొల్పుచునే యుండగలదు."

భారతనారి ఆదర్శము

స్వామి వివేకానందగారు

'హే భారతీయా! నీ నారీజాతి ఆదర్శము సీతా, సావిత్రి, దమయంతులను మాట మఱవకుము. నీ ఉపాస్యదైవము సర్వత్యాగియును, ఉమానాథుఁడును అగు శంకరుఁడను విషయమును విస్మరింపకుము. నీవివాహము, ధనము, నీజీవితము, ఇంద్రియ సుఖములకొఱకుగాదు, స్వార్థసుఖముల కొఱకుగాదు. నీవు నీజన్మముహూర్తముననే మాతకై బలిగా సమర్పింపబడితివి. నీసంఘము విరాడ్రూపినియగు మహామాయ యొక్క ఛాయమాత్రమే!'

భారతీయనారియొక్క విభిన్నఆదర్శములలో మాతయొక్క ఆదర్శమే శ్రేష్ఠమైనది — భార్యయొక్క స్థానముకంటె నది అధికతరము. భార్యాపుత్రులు లొకప్పుడు పురుషుని త్యజించిన త్యజింపవచ్చును గాని తల్లి అట్లొనర్పజాలదు. అట్టిసమయములలో గూడ మాతృప్రేమ అట్లేయుండును, మరొకింత వృద్ధినందును. మాతృప్రేమయందు ఆటుపోటులు లేవు, ఇచ్చిపుచ్చుకొనుటలు లేవు, జరామరణములు లేవు. ఒకతల్లికిమాత్రమే ఇట్టిప్రేమయుండుట సంభవించును — భార్య, పుత్రపుత్రికలకు కాదు.

మాతృపదవి జగత్తులోనున్న పదవులన్నిటిలో శ్రేష్ఠమైనది. ఏలయన, ఈ పదవియందే అన్నిటికంటె స్వార్థత్యాగముఁ జూపవలసిన తరుణము, స్వార్థశూన్యకార్యముల నొనర్చవలసిన అదను, ఇతరుల దిద్దు అవకాశములభించును. ఈశ్వరప్రేమయొక్కటియే మాతృప్రేమకంటె అధికమైనది; తక్కినవన్ని తక్కువవి. మాతయొక్క కర్తవ్యము, మొమ్మొదట పిల్లలగుఱించి చింతించుట, తరువాత తన్నుగుఱించి. అట్లొనర్పక తల్లిదండ్రులు సామాన్యవిషయములగు ఆహారపానీయములలో గూడ ప్రప్రథమున తమ్ముగుఱించి తలతురేని, తామే మంచివస్తువులగొని పిల్లలగతి ఏమైనది చూడరేని, తల్లిదండ్రులు పిల్లలనడుమ పశువులువాటి సంతానమువంటి సంబంధము నిలబడును. తరుణియందు భగవానుని మాతృభావ ప్రతిమూర్తినిఁ జూడఁగలిన పురుషుడు ధన్యుడు. పురుషునియందుభగవానుని పితృభావ ప్రతిమూర్తినిఁ జూడఁగల్గిన తరుణియే ధన్యరాలు. మాతాపితలయందు భగవత్ప్రకాశముం గాంచగలిగిన సంతానమే ధన్యము.

శాక్తేయులు జగత్తునందంతటను వ్యాపించియున్న శక్తిని మాతృభావనతో పూజింతురు — కారణమేమన, అమ్మయను పేరుకంటె తియ్యనిదగుపేరు మరొకటిలేదు.

భారతదేశమున తల్లియే తరుణియొక్క శీలమున కాదర్శము.

పితృభావనకంటె ముందుగా మాతృభావమే భారతదేశమున వికాసము నందినది. అంబానామమును పేర్కొనినంతటనే సర్వశక్తిభావము, ఐశ్వర్యభావము, రేకెత్తును. శిశువు తనతల్లిని మహాశక్తిమంతురాలుగా తలపోయును. మన ఐహికజననియందు ప్రకాశమునందుచున్న జగన్మాతయొక్క శక్తికణము నుపాసించిన మహత్త్వము నందవచ్చును.

ప్రకృతిరమణిని తల్లియని భావింపుము. ప్రతిపురుషుఁడు తనభార్యకంటె ఇతరులగు స్త్రీలను తల్లిగానో, తోడపుట్టువుగానో, చెలియలుగానో జూడనగును. ముఖ్యముగా మతబోధకుడనగోరువాఁడీ మాతృభావనను అవలంభించి, తదుచితముగ వర్తింపనగును.

శక్తివినా జగుత్తు ఉద్ధరింపఁబడజాలదు. మనదేశము తక్కిన దేశములకంటె అధమమైనదెందులకు? శక్తిహీనమైన దెందులకు? ఆచ్చటశక్తి అవమానింపబడినది. అమెరికాలో, యూరప్‌న, ఏమిగాంచితిని? శక్తిపూజ, శక్తిపూజ. వారెరుంగకయే పూజనొనర్చుచున్నారు — కామముతో. విశుద్ధభావముతో, స్వాభావముతో, మాతృభావనతో పూజనొనర్చువారికి మంచికలుగదా?

మనము పాశ్చాత్యదేశముల నారీపూజనుగుఱించి విందుము. అది సాధారణముగా తరుణియొక్క యౌవన, సౌందర్యముల పూజ. కాని శ్రీరామకృష్ణుని నారీపూజ యనగా, ప్రతియువతియు ఆనందమయియగు జగన్మాత — ఆపెపూజ. నేను స్వయముగా జూచియుంటిని. ఆయన సంఘము ముట్టవెరచు పతితస్త్రీలయెదుట చేతులుజోడించికొని నిలబడి, తుదకు రోదించుచు వారి పదతలమునంబడి సగము మైమరచి 'అమ్మా! నీ వీరూపమున దారియందు నిలబడియున్నావు, మఱొకరూపమున విశ్వమైనావు' అని వాపోవును. ఎవనినుండి పశుభావములన్నియు తొలఁగిపోయినవో, ఎవఁడు ప్రతియువతిని భక్తితో గాంచుచున్నాడో, ఎవనిముందట వనితావదనములన్నియు అన్యాదకృతిని దాల్చినవో, కేవలమా జగన్మాతయొక్క ప్రతిబింబమందు ప్రతిఫలించుచున్నదో, ఆజీవిత మెంతధన్యమో ఆలోచించిచూడుము. ఇదియే మనకవసరమైనది. రమణియందున్న ఈశ్వరత్వమును మోసగింపగల మనుచున్నారా? అట్లెన్నడును జరుగలేదు, జరుగదు. తెలిసియో, తెలియకయో అదెల్లప్పుడును ఆత్మప్రకాశము నొనర్ప యత్నించుచునేయున్నది. అది తప్పకుండ, మోసమును, కపటమును పట్టుకొనియేతీరును. అది దొసగులేకుండ సత్యతేజమును, ఆధ్యాత్మికాలోకమును, పవిత్రతా శక్తిని ఉపలబ్ధీకరించుకొనియేతీరును. అసలగు ధర్మము నార్జింపగోరినచో నిట్టి పవిత్రత పృథ్వీతలమున యెల్లయెడల నావశ్యకము.

పవిత్రతాసతీత్వములు జయింపజాలని పశుభావమున్నదా? తనపతికంటె ఇతరు

లగువారిని సంతానబుద్ధితో పరికించి, వారిని తల్లివోలెనరయు మహాపతివ్రతామ తల్లి సమ్ముఖమున పవిత్రవాయువుల పీల్చ లేని నరపశువుండడు.

బ్రహ్మచర్యమే స్త్రీపురుషుల ప్రధాన ధర్మము. నమ్రయు, ప్రేమికయు అగుసతి సత్పథమునఁ బెట్టజాలని పురుషుఁడుదారకడు ... అతడెంత అధముడైనకానీ. జగత్తింతవరకు, అంత అధఃపాతాళమునకుఁ బోలేదు. నేను ప్రపంచమునంతటను నృశంసులగు భర్తలనుగుఱించియు, పురుషుని అపవిత్రతను గుఱించియు చాలగ వినియుంటిని. కాని నాఅభిప్రాయము: అట్టిస్త్రీలసంఖ్యయు పురుషులసంఖ్యకు తీసికట్టదు.

నాకొక తరుణిసంగతి గుర్తునకువచ్చుచున్నది. ఆపెభర్త త్రాగుబోతు. ఆయువతి నాకడకువచ్చి తనభర్తయొక్క దోషము నుద్ఘాటించుచుండెడిది. నావిశ్వాసము — పెక్కుమంది తమభార్యల దోషముననే త్రాగుబోతులగుదురని. ముఖస్తుతినొనర్చుట నాపనికాదు, సత్యమును వెల్లడించవలెను. ఏయువతులు మనస్సునుండి సహ్యగుణము సంపూర్ణముగా రూపుమాసిపోయినదో, ఎవరు స్త్రీస్వాతంత్ర్యవిషయమున భ్రాంతియుతాభిప్రాయములదాల్చి పతుల తమ పిడికిలిలో నుంచుకొందుమని పల్కుచుందురో, పురుషులు సాహసించి వారికి రుచింపనిపల్కులఁ బల్కినచో గంద్రగోళము నొనర్తురో, అట్టిస్త్రీలు సంఘమునకు మిక్కుటమగు అశుభమును గూర్చుచున్నారు;— వీరి గయ్యాళితనమువలన ప్రపంచమునందలి సగపాలుజను లింకను ఏల ఆత్మహత్యనొనర్చుకొనకుండనున్నారో, ఆశ్చర్యవిషయము.

(అనువాదకుడు పూర్ణానంద)

ఆంధ్రరాష్ట్రము

శ్రీమతి కవికోకిల పులవర్తి కమలావతిదేవిగారు

తే॥గీ॥ రాష్ట్రరాష్ట్రాంతరంబుల రామలెల్ల, తిండితిప్పలులేక నేతెంచుచుండ
అతిథు లభ్యాగతులటంచు నాదరించి, పాడిపంటలనొసగెమా పంటవలతి.

2

అన్నిటనుమిన్నయైనట్టి యాంధ్రభూమి; రాష్ట్రమగుచునువరలక రంగుదక్కి
ఏడ్చుచున్నదిఘోరున ఏమినందు? అరసినడుములుగట్టుఁడో యాంధ్రులార!

3

గొప్పపదవులనెంతో జేగొన్నవార! ఆంధ్రమాతనుమరువంగ అదనుగాదు
ధనముపాడియుపంటయు మనకుగలఁదు, రాష్ట్రమొక్కటియే లేదు రాణదక్కి.

"చట్టసభల్లో మెజారిటీ మీదేగా"

శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు

ఉదయం తొమ్మిదిగంటలవేళ రాజేశ్వరి యింట్లో ఏదోపని చేసుకుంటూ ఉన్నది. కచ్చేరిసావట్లో పడకకుర్చీలో కూర్చుండి టపా చూచుకుంటూ ఉన్న రాఘవరావు 'రాజేశ్వరీ' అని పిల్చాడు. "ఓయి" అంటూ రాజేశ్వరి సావట్లోకివచ్చి 'యెందుకు పిల్చారు' అన్నది. ప్రయాణం వచ్చింది. పెట్టెలు సర్దూ అన్నాడు రాఘవరావు.

"ఎక్కడికి" అన్నది రాజేశ్వరి.

గుంటూరు కన్నాడు రాఘవరావు.

"ఏమి మా మఱదలు పెద్దమనిషైందా? మా మామయ్య ఉత్తరం వ్రాశాడా?" అని అడిగింది రాజేశ్వరి వడివడిగా.

"మీ మఱదలూ పెద్దమనిషి కాలేదు. మీ తమ్ముడూ పెద్దమనిషి కాలేదు. గుంటూరులో మహిళాసభలు. కొందఱు పెద్దమనుష్యుల భార్యలు నిన్ను రమ్మని ఆహ్వానం పంపించారు."

"పెద్దమనుష్యుల భార్యలేమిటి? వారికి పూరూ పేరూ లేనట్టు."

"ఉన్నదో లేదో నాకేమి తెలుసు. దానిలో ఉన్న విషయం చెప్పాను."

"అయితే వారి పేర్లు అందులో లేవా?"

"ఉంటే చదువనా?"

"పేరులేని ఆహ్వానపత్రిక లుంటాయా?"

"ఉన్నవో లేవో నీవే చూడు. రాఘవరావు పతీ" అని ఆహ్వానపత్రిక రాజేశ్వరి చేతికిచ్చాడు రాఘవరావు. రాజేశ్వరి పత్రిక చేతికి తీసుకొని చదువుకొని, "వారందఱు ఉన్నతోద్యోగుల భార్యలు కనుక ఘనంగా ఫలానివారి పతి అని వ్రాసుకున్నారు. అందులో తప్పేమున్నది. ఇప్పు డందఱూ అట్లాగే వ్రాసుకుంటున్నారు గదా?" అన్నది చిఱునవ్వు నవ్వుతూ.

"ఓహో! యిందులో తప్పేమిటో నీకు కన్పడ లేదా? అయితే బ్రతికిపోయినాము. ఇంకా కొన్నాళ్లు మేము నిర్భయంగా ఉండవచ్చు."

"ఒకప్పుడు మాత్రం మీకు నిర్భయం గాకేమి గాని, అసలు మీకు కన్పడిన తప్పేమిటో చెప్ప రాదా?"

"కందకులేని దురద చేమ కేమి? నా కెందుకు నేను చెప్పను."

"మాకు తెలివిలేక తెలుసుకోలేదు. తెలిసినవారు మీ రెందుకు చెప్పరాదూ?"

"మీకు వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యం కావాలె గాదూ?"

"ఆc."

"పురుషులతో సమానహక్కులు కోరుతున్నారు గాదా?"

"అవశ్యం."

"ఇది వట్టి వాగాడంబరం అనుకుంటాను. మన సార మీ కట్టి కోరిక లేదు."

"ఉన్నది. మా తొమ్మిదేండ్ల మహిళాసభా తీర్మానాలూ ఒక్కమాటు తిరుగవేసి చూడండి మా స్వాతంత్ర్యాభిలాష నానాటికి యెంత తీవ్రమైపోతు న్నదో మీకే తెలుస్తుంది."

"అది వట్టి వాక్ష్రీవత. పద తీవ్రత. అంతే మనోగతాభిప్రాయంమాత్రం గాదు."

"అట్లా అనుకోటం పొరబాటు. స్వాతంత్ర్యం కోసం మా మహిళాలోకం యెంత ఆవేదనపడుతున్న దీ మా మనస్సులు చీల్చి చూస్తే తెలుస్తుంది."

"అంతశ్రమ అక్కర్లేదు. మీ ఆహ్వానపత్రికలు చూస్తేనే విశదమౌతున్నది."

"ఏమి విశదమౌతున్నది."

"మీ రింకా మగవారి అండనే ఆధిక్యత పడయ గోరుతున్నారని."

"ఎందువల్ల ?"

"తమ కొక ప్రత్యేక నామధేయముండగా దానిని మాని ఫలానిఆయన పెండ్లాన్ని అని వ్రాసుకున్నందు వల్ల."

"ఓహో! మంచి సారాంశమే తేల్చారే. భర్త పేరు వ్రాసుకొన్నందువల్లనే మా ఆశయాలకు భంగం వస్తుందా ? దొరసానులందరూ యిట్లాగే వ్రాసు కుంటారు గదా. వారి హక్కుల కేమి భంగం వచ్చింది ? వారు పురుషులతో సమానహక్కు లను భవించడంలేదా ?"

"అనుభవిస్తున్నారుగాని వీరికైనా యీ స్వరూప నాశనం బాగుండలేదు. ఒక దొరసాని ఒక్కొక్క మొగుడిని పెండ్లాడి వాడితో సఖ్యతచెడితే విడా కులు పుచ్చుకొని మరొకడిని కట్టుకుంటూ ఉంటుంది. ఒక్కొక్క మొగుడిని కట్టుకున్నప్పుడల్లా వాడి పేరే దీని పేరు. దీని కొన్నిటిలో సమానహక్కు లున్నా పేరులోమాత్రం సమానహక్కులేదు. మీకు దేనిలోనూ హక్కు లేకపోగా హక్కున్న ఈ పేరులో దొరసానులను అనుకరించి అదికూడా పోగొట్టుకున్నారు. మన దేశంలో అనాదినుంచీ జనకసంబంధమైన పేరులేగాని భర్తృసంబంధమైన పేరు ఉంచు ఆచారములేదు. వైదేహి, వైదర్భి, పాంచాలి, శైబ్య, జానకి, ద్రౌపది, ఈ పేరులన్నీ వీనినే సూచిస్తూఉన్నవి. ఈ పేరులు స్త్రీల దేశ మును, వారి వంశమును, వారి తండ్రులను తెల్ల డిస్తూ చిన్నవిగా ముద్దుగా నున్నవి. ఇక ఇప్పటి పేరులో శారదారమణారావు, పార్వతీనారాయణ మూర్తి, సత్యవతీ సీతాపతి, లేకపోతే మిసెస్ శర్మ, మిసెస్ శాస్త్రి, మిసెస్ నాయుడు. వీటికి తెలుగు తర్జుమా పిళ్లైసతి, గుప్తసతి, చౌదరీసతి. ఇవి మరీ అధ్వాన్నంగా ఉన్నాయి. ఇందులో అయ్య పేరూ లేదు. అమ్మ పేరూ లేదు. ఈవిధంగా ఉన్న గోడు గూడా ఊడగొట్టుకుంటూ వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమనీ, సమానహక్కులనీ ఏవేవో పెద్దపెద్ద పేర్లు చెప్పుకుంటె నవ్వు వస్తుంది. రాజేశ్వరీ! మీ ఆడవాళ్లంతా ఈ పేరులు చూచి దీనిలో యేదో గొప్ప ఉన్నదని మురుసుకుంటున్నారు గాని మా మగవాళ్లమైతే భార్య యెంత విద్యావంతురాలైనా కానీ, యెంత ఆస్తిపరురాలైనా కానీ, యెంత సంపాదనపరురా లైనా కానీ, ఫలానిఆమె మొగుడూ అంటె హత్య చేసుకుంటాము గని, ఆమోదిస్తామా! అంతటిమాటా యెందుకు. నన్నెవరైనా రాజేశ్వరీ పతీ! అని పిల వనీ. పిలిచినవాడిని చెంపలు వాయించుతానో లేదో ?" అన్నాడు రాఘవరావు.

రాజేశ్వరి పకపకా నవ్వి "మే మంత అఘాయి త్యం చేయలేము సుమండీ" అన్నది.

"దాస్యపువాతావరణంలో పుట్టి పెరిగిన జీవులు మీరు మీకు వ్యక్తిగౌరవం ఏమి తెలుసుం"దన్నాడు రాఘవరావు. "అవును తరతరాలనుంచీ స్త్రీ ఆధిక్యత నంగీకరించని జాతికి చెందిన మహనీయులు మీరు ఫలాని ఆమె పెనిమిటి అంటే సహిస్తారా మరి ?"

"సహించడం మాట......"

"ఇంతకు ప్రయాణం మాటేమిటి ?"

"అయితే మహిళాసభకు వెళ్తావా ఏమిటి ?"

"వెళ్తాను ఎన్నాళ్లనుంచో చూడాలనని ఉన్నది. క్రిందటిమాటూ వెళ్లవలెనంటే పడ్డదికాదు. ఈ మాటైనా వెళ్లిచూచివస్తాను. ఎక్కడో దూరపు

జిల్లాల్లో జరుగుతుంటే చూచేదిలేనేలేదు. మన జిల్లాలో జరిగేదైనా చూచివస్తాను."

"ఐతే ప్రయాణంగట్టు."

"ఎప్పుడు?"

"ఇవ్వాళే మూడుగంటల బండికి."

"మూడుగంటల బండికా? గుంటూరు వెళ్ళేటప్పటికి బాగా చీకటిపడదూ?"

"అయ్యో! చీకటిపడితే రైలు దిగలేనిదాన నేనా సమానహక్కులు కోరుతున్నావు మాతోబాటు?"

"యుగయుగాలనుంచి మమ్మల్ని వంటయిండ్లలో నిర్బంధించి మాశక్తియుక్తులన్నీ అణగగొట్టి ఇప్పుడు ఒంటరిగాపోలేదంటే ఏమిచేస్తాము? చిన్నప్పటి నుంచీ ధైర్యసాహసాలకు అలవర్చిఉంటేగదా ఎవరికైనా ధైర్యస్థైర్యాలుండేది?"

"అయినా భయంలేదు. శ్రీమతులను యెదుర్కొడానికి కొందరో స్త్రీలు రైలువద్ద వేచిఉంటారు. వారు సురక్షితంగా నిన్ను బసకు చేరుస్తారు. కనుక ఒంటరిగా వెళ్లినా భయంలేదు."

"నేను ప్రతినిధుల బసకుపోను. మామయ్యగారి యింటికి పోతాను. పిల్లలకు పాలునీళ్లు ఆ బసల్లో ఎక్కడ అమురుతాయి?"

"అట్లయితే మీమామయ్యకు ఇప్పుడే వైరుచేస్తాను. ఆయన రైలువద్దకు మనిషిని పంపుతాడు."

"పోనీ మీరుకూడా రాకూడదా ఎట్లాగో శని ఆదివారాలు కచ్చేరి ఉండదుగదా."

"మా మగవాళ్ల హక్కులన్నీ ఊడగొట్టేటువంటి సభకు నీవు డెలిగేటుగా పోవడమూ నీకు నేను తోడు రావడమూనా?"

"మీ మగవారిమీద తీర్మానాలెవరు చేస్తున్నారు? మాకీ యీ సౌకర్యాలు కావాలనని కోరుకుంటాము అంతే. అవి మీమీద తీర్మానాలెట్లా అవుతాయి?"

"మీరుకోరిన సౌకర్యాలన్నీ మీ కిచ్చేటట్లయితే మా కసౌకర్యమేగాదా?"

"స్వార్థపరత్వానికి మగవారు పెట్టింది పేరు."

"పరాగ్గములను భంగపుచ్చేవాళ్లం మాత్రం కాము."

"ఇంతకూ గుంటూరు వస్తారా? రారా?"

"దయచేసి రాను."

"అయితే మామయ్యకు టెలిగ్రామివ్వండి. స్టేషను వద్దకు ఎవరైనా పంపుతాడు" అని రాజేశ్వరి లోపలికి వెళ్లింది.

"అయితే వెంటనే టెలిగ్రామిస్తే మంచి"దని రాఘవరావు పడకకుర్చీలోనుంచి చివాలునలేచి గదిలోకి వెళ్లి బీరువాలో మనీపర్సుతీసి జేబులో పెట్టుకొని ఉత్తరీయం భుజానవేసుకొని బజారుకు బయలుదేరాడు. ఇంతలో రాజేశ్వరి వంటయింట్లోనుంచి వచ్చి "టెలిగ్రాము యివ్వడానికి వెళ్లుతున్నారా?" అన్నది.

"అవును."

"అక్కడనుంచి బజారుకుగూడా వెళ్లివస్తారా?"

"వెళ్లిరమ్మంటె వెళ్లివస్తాను. ఏమి కావాలేమిటి?"

"సభలో పిల్లలు యేడిస్తే చేతిలో పెట్టడానికి ఒక బిస్కట్ల పొట్లాము లేండి. యింకా మా మామయ్యగారి పిల్లల కివ్వడానికి రెండుపౌన్ల పెప్పరమెంట్లు."

"సరే తీసుకొస్తాను."

"అయ్యో! వినిపించుకోకుండా వెళ్లుతారేం?"

"ఇంకా యేమిటి?"

"సన్నపూవుల వారెుల్ ఎనిమిదిగజాలు తలలో ముచ్చుకొనే......"

"అబ్బబ్బా మీ ఆడవాళ్ల ప్రయాణమూ అంటె భయమేస్తుంది."

"చిన్ననాటిదగ్గరనుంచీ మీ చేతిమీదుగా రావాలె

గనుక మేము కొంత అవసరమైన వస్తువుకోరినా అబ్బబ్బా అంటారు. అదే మీకు కావాలసొస్తే మాట్లాడకుండా తెచ్చుకుంటారు. మొన్న మీరు బొంబాయి వెళ్లటానికి యెన్నిమాట్లు కష్టించారు. ఎన్నిబూట్లుకొన్నారు! మాటవరసకైనా అబ్బా యింతైందని అనుకున్నారా? మీకేమి చేతులారా సంపాదించుకుంటారు గనుక మనసారా ఖర్చుపెట్టుకుంటారు." "మీరుగూడా సంపాదించుకోరాదా? మాపని తేలికవడుతుంది."

"అదేఉంటే మా స్త్రీల పరాధీనత ముక్కాలు మువ్వీసం తగ్గేపోవును."

"బాగా! మీ మనస్సులో ఎన్ని భావాలు పుట్టుతున్నాయి."

"ఎన్ని పుట్టేనేమి? నీళ్ళల్లోపుట్టిన బుడగలు నీళ్ళలో కలియవలసిందేగాని వానికి ప్రత్యేకతేమున్నది?"

"నిజంగా యిది మహిళాయుగం" అంటూ రాఘవరావు చిరునవ్వు నవ్వుతూ లోపలికివచ్చి డబ్బు తీసుకొని బజారుకు వెళ్లాడు. రాజేశ్వరి ప్రయాణపు సర్దుబాటులో నిమగ్నురాలైంది.

2

సరిగా రెండుగంటలకు గుఱ్ఱపుబండివచ్చి వాకిట్లో నిలిచింది. రాజేశ్వరి సామానంతా సర్దుకొని బిడ్డలకు తలలుదువ్వి నీళ్లుపోసి మంచిదుస్తులు వేసి తానుగూడా చక్కగా ముస్తాబై గదులకన్నిటికీ తాళాలు పెట్టుతున్నది. రాఘవరావు వరండాలో పచారుచేస్తూ బండిని చూడగానే సామానుబండిలో పెట్టరా అని నౌకరుతో చెప్పి లోపలికివచ్చి "యింటరు తీసుకోమంటావా?" అన్నాడు రాజేశ్వరితో. "యింటరులో స్త్రీలకు ప్రత్యేకపుపెట్టె ఉంటుందా" అన్నది రాజేశ్వరి. "బహుశా యీబండిలో ఉండదనుకుంటా"నన్నాడు రాఘవరావు. "అయితే మూడవక్లాసే తీసుకోండి హాయిగా మాటామంతీ ఆడుకుంటూ కూర్చోవచ్చు"నన్నది రాజేశ్వరి.

"ఇంటరులో మాత్రం మాట్లాడుకోగూడదా?"

"ఎవరితో?"

"ఉన్నవాళ్లతోనే."

"ఎవరో మగవాళ్లుంటే వాళ్లతో నాకేమి మాటలు? అట్లాంటిది మీరు వెంటఉంటే ఏబండిలోనైనా కూర్చోవచ్చును."

"సరి నీవు యెక్కడికి పోయినా బాడీగార్డుగా నేను వెంటనుండాలె కాబోలు."

"అయినా యిప్పుడెందుకు? మూడోక్లాసు టికెట్ తీసుకుంటే ఆడవాళ్లపెట్టె తప్పకుండా ఉంటుంది కనుక అందులోనే కూర్చుంటాము."

నౌకరూ బండివాడూ సామాన్లు బండిలో పెట్టారు. రాజేశ్వరీ పిల్లలు బండిలోయెక్కారు. రాఘవరావు సైకిల్ మీద యెక్కి ముందుగా స్టేషనుకువెళ్లి టికెట్లు తీసుకున్నాడు.

ఇంతలో రాజేశ్వరి పిల్లలు యెక్కిన జట్కాబండి వచ్చింది. రైలెన్నుకూలీని సామానులోపలికి తీసుక పొమ్మనిచెప్పి జట్కావాడికి బండిబాడుగ యిచ్చి భార్యనుబిడ్డలను ప్లాటుఫారంవద్దకు తీసుకొనివెళ్లాడు రాఘవరావు. "పిల్లల నెట్లా పట్టుకుంటావో కిటికీల వద్దకు పోతారు, తలుపులు వేయబోతారు, తలక్రిందికి వంచుతారు. జాగ్రత్తసుమా" అని రాఘవరావంటూ ఉంటే "యిల్లు జాగ్రత్త సుమండీ నౌకర్లమీద యిల్లు వదిలిపెట్టి పోతున్నాను. సుబ్బమ్మ కొంచెం చెయి వాడీ మనిషిగూడాను" అని రాజేశ్వరి చెప్పుతూ ఉన్నది. మాట్లాడుతూ ఉండగానే కూతలు పెట్టుకుంటూ రైలుప్లాటుఫారంమీదికి వచ్చింది. స్త్రీల పెట్టెలో భార్యనూ బిడ్డలనూ యెక్కించి "ఇక నేను ఉంటా" నన్నట్టుగా భార్యవంక చూచాడు రాఘవ

రావు. "అయ్యో వెళుతున్నారా? ఈబండిలో యెవరూ ఎరిగిన వాళ్లున్నట్టులేదు. పిల్లలతో ఎట్లా వెళ్లతానో" అన్నట్టుగా బిక్కమొగంతో పెనిమిటివంక చూచింది రాజేశ్వరి. ఆమె పిరికిమాపులు చూచి "నేనుగూడా ప్రయాణమై రాకపోతి"నని జాలితో అనుకున్నాడు రాఘవరావు మనస్సులో. కాని రైలు కదిలి పొయ్యేటప్పుడు ప్రయాణపు ఆలోచనలుచేసి ప్రయోజన మేమున్నది? గమనోన్ముఖమైన పొగబండి ఒక్కకూతకూసి ఒకరినొకరు విడవలేకున్న సతీపతులను నిర్దాక్షిణ్యంగా విడదీసి నడకసాగించింది.

బండి దృష్టిపథంనుండి తొలిగేదాకా చూస్తూ నిలబడి చల్లంగా యింటికొచ్చాడు రాఘవరావు.

కచ్చేరినుండి యింటికి వచ్చింది మొదలు భార్యతో కూడా తిరుగుతూ ముచ్చట్లుచెపుతూ పరిహాసాలు చేస్తూ పొద్దులు పుచ్చడం రాఘవరావుకు అలవాటు. అందువల్ల భార్యా బిడ్డలులేని యిల్లు చూస్తే అతని వల్లమాలిన విచారంకలిగింది. ఒక్క నిముషమైనా యింట్లో నిలవడానికి బుద్ధి పుట్టలేదు. వేళ గాకపోయినా బ్యాటు తీసుకొని క్లబ్బుకు వెళ్లాడు. రాత్రి తొమ్మిది గంటలదాకా అక్కడే ఉండి మఱునాటి కాలక్షేపం నిమిత్తం మిత్రులను పేకాడుకొందాము రండని పిలిచి యింటికి చక్కా వచ్చాడు.

3

సోమవారం సాయంత్రం అయిదుగంటల బండి దిగి రాజేశ్వరి యింటికి వచ్చేటప్పటికి రాఘవరావు యింకా యింటికి రాకపోవడంచేత, పిల్లలు తండ్రి కోసం యెదురు చూస్తున్నారు. పని వాళ్లంతా అమ్మగారొచ్చారని క్షేమపురస్సరంగా పలకరిస్తున్నారు. సుబ్బమ్మ వచ్చి రాత్రికి వంట యేమిచేయమంటారని అడుగుతున్నది.

"మా తమ్ముడికి రోజూ రాత్రిపూట కందిపచ్చడి ఉండి తీరాలె. పంతులు గారికి కూర తప్పని సరిగదా. పిల్లలకు పప్పుపులుసు యిష్టం. అప్పడం వడియం ఏదో చూడు. మధ్యాహ్నం చేసిన పులుసు పచ్చళ్లు ఉన్నవా? ముందు పిల్లలకు వేడినీళ్లు కాచి యివ్వు. పాలు గలిపి పోయాలె" అని యజమానురాలి ఠీవితో సుబ్బమ్మకు వంట పురమా యిస్తున్నది రాజేశ్వరి. ఇంతలో రాఘవరావు యింటికి వచ్చాడు. నాన్న వచ్చాడు, నాన్న వచ్చాడు అంటూ పిల్లలు గంతులు వేస్తూ తండ్రికి యెదురుపోయినారు. రాఘవరావు చిన్నవాడిని యెత్తుకొని పెద్దపిల్లను వ్రేలు పట్టుకొని నడిపిస్తూ లోపలికి వచ్చాడు. నాన్నా! యీ బండికే వచ్చారు అని కుట్టువాడంటే, మామయ్యగూడా వచ్చాడు నాన్నా! అన్నది లీల. "ఎవరు శ్రీనివాసులా?" అన్నాడు రాఘవరావు రాజేశ్వరి వంక చూచి.

"అవు"నన్నది రాజేశ్వరి. "ఏడీ శ్రీనివాసులు అప్పుడే యెక్కడికి పోయినా"డని రాఘవరావంటూ ఉండగానే కాళ్లూ చేతులూ కడుక్కువద్దామని దొడ్లోకి వెళ్లిన శ్రీనివాసులు తువ్వాలుతో ముఖమూ చేతులూ తుడ్చుకుంటూ సావట్లోకి వచ్చాడు. రాఘవరావతన్నిచూచి "ఏమిరోయి శ్రీనివాసులూ ఆర్జనలేని అనన్యు బిడ్డకు అనాలోచితంగా పిల్లనిచ్చినందుకు గాను అపరాధంక్రింద నన్నుగూడా పోషించండని అత్తవారి యింట్లోనే ఉంటున్నావా ఏమి?" అన్నాడు.

"లేదు బావా!" అన్నాడు శ్రీనివాసులు చిఱునవ్వుతో.

"సరె, సరె క్షణంలో యెంత అల్లిక చేశారు? మహిళాసభ లేపవంగా నేను వెళ్లినవాడే వాడూ వచ్చాడుట. అంతట్లో వాడు అత్తవారింట్లో ఏండ్లూ పూండ్లూ ఉన్నట్టు మాట్లాడుతున్నా రేమ"న్నది రాజేశ్వరి.

"ఓహో! ఏమిటి చెప్పవూ. మహిళాసభకు డెలిగేటుగా వచ్చాడా. ఆ సంగతి నా కేమితెల్సు చెప్పవేం మరీ" అన్నాడు రాఘవరావు నవ్వుతూ.

"ఆడవాళ్ల సభకు వాడెందుకు డెలిగేటుగా వస్తాడు" అన్నది రాజేశ్వరి అభిమానంతో.

"భావకథకుడు గాదూ. అట్లా అల్లుకుపోతూ ఉంటాడులే" అన్నాడు శ్రీనివాసులు.

"కథలమాట రొత్తబోకు. మీ అక్కయ్య కిప్పుడు కొండంతకోపం వస్తుం" దన్నాడు రాఘవరావు.

"వస్తే నీ కేమిభయమా?" అన్నాడు శ్రీనివాసులు.

"మీ అక్కయ్య తన మహిళాసమాజంలో స్వయంగా అగ్రాసన మధిష్ఠించి మూడు తీర్మానాలు చేసినప్పటినుంచీ నాకు భయమేమిటి కాస్తాకూస్తా గాదు. వల్లమాలిన భయంపట్టుకున్నది. మళ్లీ మళ్లీ ఎటువంటి రిజల్యూషన్సు చేయిస్తుందో అని. ఇవి ఆడవాళ్లకు భయపడాలిసిన రోజులురా! నీకు తెలుసునో తెలియదో" అన్నాడు రాఘవరావు

"అబ్బో ఏమి భయపడుతున్నారో పడుతున్నారు. నిజంగా ఈరోజుల్లో ఆడవాళ్లనుగురించి మీ మగవాళ్లు వ్రాస్తూఉన్న వ్రాతలవంటి వ్రాతలు ఏనాడూ ఏ మగవాళ్లూ వ్రాసిఉండలేదు. ఏకథ చూచినా, ఏ వ్యాసంచూచినా, ఏ పాటచూచినా, ఏ పద్యంచూచినా స్త్రీలనుగూర్చిన నిందలూ, అధిక్షేపణలూ, అనుచితపువర్ణనలూ" అన్నది రాజేశ్వరి

"అదిగో ఆరంభమైంది తామసోపన్యాసం" అన్నాడు రాఘవరావు నవ్వుతూ.

"అవును. ఇప్పటి అసభ్యపువ్రాతలు తలుచుకుంటే నాకు తామసమే వస్తుంది నిజంగా. స్త్రీని భోగ్యవస్తువని రసికులూ, పురుషునికి చెందిన వస్తువాహనములవంటి జడపదార్థమని అధికారదృష్టిగలవారూ, హేయపదార్థమని వేదాంతులూ, ఎవరికి తోచినట్లు వారు వారివారి చిత్తవృత్తులనుబట్టి వ్రాస్తూఉంటారు. ఈ వర్ణనలుచూస్తే గ్రుడ్డివాళ్లు యేనుగును వర్ణించిన కథగా ఉంటుంది. నలుగురు గ్రుడ్డివాళ్లు ఏనుగు ఎట్లా ఉంటుందో తెలుసుకోబోయి ఒకడు కాలుపట్టి చూచి ఏనుగు స్తంభంలాగుంటుందన్నాడుట. ఇంకొకడు చెవిపట్టుకచూచి ఏనుగు చేటలాగుంటుం దన్నాడుట. ఇంకొకడు తొండంపట్టుక చూచి ఎబ్బే! స్తంభమంతలా చెక్కడిది రోకలంత లావుం టుందో అంతకంటే కాస్త మించో అన్నాడుట. అట్లాగే స్త్రీనిగూడా వర్ణిస్తుంటారు తమకు తెలిసినంతవఱకూ. అంతేగాని అగాధమైన నారీహృదయం పూర్తిగా తెలుసుకున్నవా రెవరూలేరు. భగవంతుడు పురుషులను యేదినుసు పదార్థంతో చేశాడో స్త్రీనిగూడా ఆదేపదార్థంతో చేశాడు. కనుక స్త్రీ పురుషుడితో సమానమైన స్వరూప స్వభావలక్షణాలు గల మానవప్రాణిగాని మగవారి కలపుపోకడలకు ఆస్పదమైన శుద్ధజడపదార్థం గాదు" అన్నది రాజేశ్వరి తీవ్రంగా.

"అబ్బో! అబ్బో! ఇదిగో శ్రీనివాసులూ! యీ పురుషులతో సమానమైన మానవప్రాణి కొన్న గుంటూరు ఒంటరిగాపోలేక తల్లకిందులైందిరోయి. యిప్పుడీ బింకపుమాటలు చూచావా" అన్నాడు రాఘవరావు విరగబడి నవ్వుతూ.

"ఎల్లప్పుడు ఇనుపపంజరంలో పెట్టి బంధించిన పక్షికి దాని రెక్కలశక్తి కుంటుపడిపోయి ఉండదా? అయినా ఆ తప్పుమాత్రం యెవరిది?" అన్నది రాజేశ్వరి. రాఘవరా వందుకు సమాధానం చెప్పకుండా "ఓహో! ఇక్కడఉన్న కొద్ది మనమీద తప్పు లెక్కువైపోతున్నాయి గాని ఓ కారుపోదాము వస్తావుటా శ్రీనివాసులూ!" అన్నాడు భావమఱిదితో. నవ్వుతూ వస్తానన్నాడు శ్రీనివాసులు. భావమఱదు

ఇద్దరూ షికారువెళ్లారు. రాజేశ్వరి ప్రయాణపు సామానులు సర్దుకుంటున్నది.

౪

రాత్రి తొమ్మిది గంటలైంది. రైలు ప్రయాణంలో హైరానుపడి ఉండటంచేత పెద్దపిల్లలిద్దరూ అన్నంపెట్టగానే నిద్రపోయినారు. పసిపిల్లగూడా పాలుత్రాగి అలిసిపోయినట్టు పడుకున్నది. ఇంట్లో నిశ్శబ్దం రాజ్యం చేస్తున్నది. రాజేశ్వరి విశ్రాంతిగా కూర్చుండి మహిళాసభావృత్తాంతాలు నెమరువేసుకుంటున్నది. సుబ్బమ్మ వంటపని అయినందువల్ల పంతులువారి రాక యెదురుచూస్తూ తలుపు వానుకొని కూర్చుండి సన్నసన్న కునుకులు దీస్తున్నది. ఇంతలో రాఘవరావూ శ్రీనివాసరావు యింటికి వచ్చారు. వచ్చే రావడంతోటే వంటైందా అన్నాడు రాఘవరావు. అయినదన్నది రాజేశ్వరి. "అయితే భోజనంచేద్దాము. ఎందుకు ఆలస్యం" అన్నాడు రాఘవరావు.

రాజేశ్వరినిగూడా తమతో భోజనానికి కూర్చోమన్నాడు. తర్వాత భోజనం చేస్తానంటే రాఘవరావు ఒప్పుకోలేదు. అందరు భోజనానికి కూర్చున్నారు. భోజనాలవుతున్నాయి. "ఏమిరా శ్రీనివాసులూ ఉద్యోగంమాట యేమీ ఆలోచిస్తున్నట్టులేదేం" అన్నాడు రాఘవరావు.

"ఆలోచించకేమి అయినా ఎక్కడున్నాయి ఉద్యోగాలు?"

"మీ మామగారేమీ కృషిచేయడంలేదా? ఆయనకు జిల్లాబోర్డు ప్రెసిడెంటుతో వారితో స్నేహితం కాబోలునే."

"స్నేహపుసిఫారసులకు ఉద్యోగాలిచ్చే రోజులు పోయి చాలారోజులైంది."

"అట్లాగైతే మామగారి యింట్లోనే యిల్లిటం ఉండు. ఇప్పుడు కళాశాలాపట్టభద్రులు చాలామంది నిరుద్యోగ సమస్యను యిట్లాగే పరిష్కారం చేస్తున్నారు. కాఫీ ఫలహారం భోజనం వగైరాలు వేళకు భయభక్తులతో అమురుతాయి భార్యగూడా ఉంటుంది. దివాకులుచేస్తూ దర్జాగా ఉండవచ్చు."

"అత్తవారియింట్లో చాలారోజులుంటే అల్లుడి గౌరవం అడగవక్కరలేదు. వారపుబ్రాహ్మడికన్నా కనాకష్టమైపోతాడు."

"ఆ అట్లా యెందుకు జరుగుతుంది? అదేమంటే నా భార్యను నాకు పంపించండి ఎక్కడికో యేవూరో యేదేశమో తీసుకపోతానని గడబిడచేస్తే సరి చచ్చి ఊరుకుంటారు."

"వాళ్ళయింట్లో మనం పీటలుపెట్టుకొని కూర్చోవడమెందుకు? వాళ్ళగౌరవించారనుకోవడమెందుకు? ఎప్పుడో మర్యాదగా వాళ్లు పిలిచినప్పుడే వెళ్లితే గౌరవంగా ఉంటుందిగా."

"ఒరే నీవిట్లా దేవయ్యరగా ఉన్నావంటె ఎవడూ ఉద్యోగమీయడు. సరిగదా అత్తమామలూ ఘనంగా చూడరు. పెళ్లాంగూడా చెప్పినమాట వినదు. ఆఖరికి యేఫిల్మిస్టూడియోలోనూ యాక్టుచేయడానికీ ఏ గ్రామోఫోనులోనూ రికార్డివ్వడానికీగూడా పనికి రాకుండాపోతావు తెలుసునా?"

రాఘవరావూ శ్రీనివాసులూ కుర్చీలమీదకూర్చు తాంబూలం వేసుకుంటున్నారు. ఉయ్యాల్లో పసిపిల్ల కదులుతూఉంటే రాజేశ్వరి మెల్లగాపోయి బిడ్డను చిచ్చిగొట్టి ఊపుతూఉన్నది.

"రాజేశ్వరీ ఇంతకూ గుంటూరుపోయి రావడం తప్ప మీ మహిళాసభ యెట్లా జరిగిందో డైవోర్సు తీర్మానం యేమిచేశారో యేమీచెప్పవేం" అన్నాడు రాఘవరావు. రాజేశ్వరిబిడ్డ బాగా నిద్రపోయినట్టు చూచి సావట్లోకివచ్చి "ఇంకా యేమి డైవోర్సు మహిళాసభలో రూపులేకుండా పోయిందన్నది."

"ఏమీ డైవోర్సు తీర్మానం మహిళాసభలో ఎవరూ పెట్టనే లేదా ?"

"పెట్టలేదు."

"పోనీ బ్రతికిపోయినాము. మన దాంపత్యానికి మరో సంవత్సరంవఱకూ స్థిరత్వమేర్పడింది."

"డైవోర్సుప్యాసైతేమాత్ర మనదాంపత్యానికేమి నష్టం ?"

"నష్టమంటె నష్టమే. నీ సావాసకత్తె లెవరైనా పెనిమిటితో డైవోర్సు పుచ్చుకుంటూ ఉంటే అది నీకుగూడా ముచ్చటైతేనే నేమిచేయను? ఈ ముగ్గురు పిల్లలూ నేను."

"చెల్లమ్మగారి పెనిమిటి చెప్పినట్లే చెప్పతు న్నారే."

"ఏమి చెప్పాడుట ?"

" 'ఒసే నీవు చూడబోతే ఆరుగురు బిడ్డల తల్లివి. ఆ మహిళాసభలో డైవోర్సు ప్యాసుచేస్తున్నారు. దానిప్రకారం మన మిద్దరం మన వివాహం బందం త్రెంచుకొని విడిపోవాలె. అప్పుడు నిన్నూ పిల్లలనూ రెవరు మాస్తారు. ఇంతమంది పిల్లలు గలదాని నెవ్వడు కట్టుకుంటాడు? నిష్కారణంగా అన్యాయమైపోతావు. అటువంటిది ఆ మహిళాసభ. ఆ సభకు పోవాక దానికి చందా యివ్వవాక' అని చెప్పాడుట. అంతటితో ఆమె హడలిపోయి వదినె గారు నేను మహిళాసభకు రానండి. మావా రిట్లా చెప్పా రన్నది. ఏమైనాసరే, మీ మగవారికి డైవోర్సంటె సింహస్వప్నంలాగా ఉన్నది లెండి. అందు వల్ల నెన్ని అభూతకల్పలైనాచేసి ఆడవాళ్లను హడ లేస్తున్నారు."

"నా కాభయ మేమీలేదు. నీవు నిక్షేపంలాగా విడాకులంపొంది మటో........."

"అబ్బా! ఏమి మాటలండి! మీకు తప్ప ఒప్పా తెలియదు. ఏది పట్టుకుంటే అదే."

"అబ్బో! విడాకులంటె యింత తప్పు పట్టుకుంటు న్నావు గాని సమానహక్కులూ, స్వాతంత్ర్యము యిత్యాదులంటే ఉప్పొంగిపోతావే."

"దానికేమి. అవి మానవసహజమైన హక్కులు. అవి ప్రతిస్త్రీకి ఉండితీరాలె. అయితే విడాకులకు బదులు మగవారిమీద ఒకటి ప్యాసుచేశాము లెండి."

"ఏమిటది."

"భార్య జీవించిఉండగా రే మగవాడూ మల్లీ పెళ్లి చేసుకోరాదని."

"లక్ష చేసుకోండి మాకేం."

"అవును. మీకేమీ? చట్టసభల్లో మెజారిటీ మీదేగా ?"

ఒకరు చెన్నపురి ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక భాండగారం (Oriental Manuscript Library, Madras) వెళ్లి అచటనున్న ఉద్యోగితో,

"ఏమండీ, 'కృషీవలుడు' అను అచ్చు పుస్తకాన్ని ఒకమారిస్తారా?"

ఉద్యోగి "ఇది 'లిఖితపుస్తక భాండాగారం' అని తెలీదూ ?"

అడిగి నాతడు వినయంతో "చిత్తం. వ్రాతప్రతే యిలా దయచేయించండీ."

శ్రీమతి కె. ఎ. ముత్తులక్ష్మి అమ్మాళ్. కొడుమూడు నివాసిని. హరికథకురాలు. కోయంబుత్తూరు డిస్ట్రిక్టుబోర్డునకు పోటీలేకుండా ఎన్నుకొనబడినది.

గృహోన్ముఖము

భాగ్యజీవి

(జటావల్లభుల వెంకటరత్నమ్మగారు)

ఉ. కలకలనవ్వు మోమున వి ♦ కాసముగన్పడ, చిన్నిగజ్జెలన్
గలగల నాదముప్పతిల ♦ కాలొకప్రక్కమునించి ప్రాకి, నా
యలజడి విన్నతోనె మధు ♦ రాననమెత్తుచు చేయిసాచు నిన్
గులుకుచు జేరదీయుటయె ♦ కోటిఫలంబులసార; మర్భకా!

ఉ. అల్లదె "దాయిదాయి" యని ♦ యాటలపాటల బుద్ధిజొన్పుచున్
"తల్లిదియిద్ది, మామదిది, ♦ తండ్రిదిది, ముద్దను మ్రింగు" మంచు నిన్
మెల్లని మాటలన్ మఱపి ♦ మేనునజేరిచి బువ్వబెట్టులే
చల్లని జీవితంబునకు ♦ సార్థకమాపనిగాదె? బాలకా!

ఉ. పూచినతమ్మి బోల్ మొగము ♦ పున్నమచందురు ధిక్కరింప, చే
సాచినతోనె పైకెగసి ♦ చయ్యనబాహుల నాశ్రయించి, దో
బూచులఁజూడ్కి మీదనిడి ♦ ముద్దుగలేబెదవుల్ గదల్పనా
నీ చిరునవ్వువెన్నెలలు ♦ నెమ్మదిఁజల్లగ జేయునర్భకా!

ఉ. "విద్దెమువిద్దె" మంచుకడు ♦ వేడుకతో నినునిల్ప, చేయి నా
యొద్దకుసాచి, చిర్నగవు ♦ లూరెడుమోమును మీదికెత్తి మేల్
సుద్దుల నత్తతాతయను ♦ చోద్యము కన్నులకింపుగూర్చు నీ
ముద్దులతీవి జూచుటయె ♦ మోదములందున మోదమర్భకా!

ఉ. అంగముధూళి ధూసరిత ♦ మౌతటి ముట్టగ రాకుమంచు, చే
రంగనివారణన్ సలుప ♦ లౌల్యతలేచి, మఱింతవేగము
పొంగగతోనె మీదబడి ♦ పూర్ణముగా మలినంబొనర్చు ని
న్నుంగని కోపమందుటయె ♦ నోచిననోముఫలంబు, బాలకా!

చ. కలిగిన భావముట్టిపడ గాంచుచు నేవియొ ముద్దుపల్కులన్
బలుకగ, భావముందెలియ ♦ బల్మఱుపృచ్ఛనొనర్ప, నేర్పుచున్
దెలియగరానివర్ణముల ♦ దీనతబల్కెడు నిన్నుజూచి లో
పల విసుగొందు జీవితమె ♦ భాగ్యములందు నభాగ్య మర్భకా!

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

To protect your Children

Zandu BAL SHOOLARKA

A Special Remedy for Gripes, Flatulence, Acidity etc.

జండు "బాలశూలార్క"

పిల్లలకు తరచు వచ్చు అజీర్ణము, కడుపు ఉబ్బరము, కడుపుకుట్టు, మలబద్ధము, వాంతులు, అజీర్ణ విరేచనములు, వీటికి దివ్యమైన ఔషధము. ధర రు 0-13-0

ఆంధ్రదేశమున జండు ఫార్మసి ఏజంట్లువద్ద దొరకును. లేక

Madras Presidency Agents.

దామోదర్ అండ్ కంపెనీ

78—చైనాబజారురోడ్డు :: మదరాసు

బిడ్డలు—కలలు

బుర్రా వేంకటనాంచారయ్యగారు ఎం.ఏ.

కొన్ని మాసములక్రిందట "స్వప్నలోక" మను శీర్షికక్రింద ఆంధ్రపత్రికయందు శిశు స్వప్నములగూర్చి కొంతవఱకు వివరించితిని. అనాగరిక జాతులు మనయాత్మ స్థూలదేహమును వీడునపుడు అనుభవించెడి కష్టసుఖములే స్వప్నములని నుడువుచున్నవి. నాగరికులు కలగనువాఁడు తన భవిష్యత్తునుగాని తాను కలలోఁగాంచిన మరియొకని యదృష్టమునుగాని స్వప్నములోఁజూడఁ గలడని స్పష్టపరచుచున్నారు. కాని సైకోయన లిస్టులలో నొకఁడగు ఫ్రాయిఁడుగారు స్వప్నములొక నిర్దిష్టార్థమును సూచించుచున్నవనియును, ఇట్టికల లెవ్వనియందంకురించునోవాని వ్యక్తిత్వమును నడతను బహిర్గతమొనర్చుటయందు, అవి తోడ్పడుననియును నుడివిరి. అందువలన శిశు స్వప్నముల తెలిసికొనినచో వానిభావముల పెద్దవారమగు మనము తెలిసికొని యట్టివారిని సన్మార్గమున పట్టింపవచ్చును.

వయోప్రాదుర్భావసమయమున బిడ్డలు గనుపరచు వింతచేష్టలు:— ఉలిపితనము మొదలగు లోపములు చిన్నతనమున తగినంత క్రమ శిక్షణములేనందున బిడ్డల నావరించును. చెట్టునంగనిది మానైవంగునా? అట్టి లోటుపాట్లు బిడ్డలకబ్బకుండ చేయుటకు తల్లితండ్రులు యథాశక్తి పాటు పడుట యుచితమే. బిడ్డనియట్టి దుష్పథంబున బెట్టు విషయములెవ్వియో వాని స్వప్న వృత్తాంతమును తెలిసికొనినచో మనము గుర్తెఱుంగగలము. కాని వారినుండి యట్టి ప్రవృత్తిని రాబట్టుటకు మనమునల్లమేకను తేవలసినదే. సాధారణముగా పిల్లలు మనము గేలిచేయుదుమనిగాని ఏమయిన ననుకొందుమనికాని వారి స్వప్న వృత్తాంతముల మనకు చెప్పుటకు వెనుకాడుదురు. అదియునుగాక కొందఱు బిడ్డలు వారికి స్వప్నలోకము నందు గలిగిన యనుభవముల మనకు విప్పి చెప్పలేరు.

అయినను వారి ముఖలక్షణములఁబట్టియే మనము వారికెట్టి స్వప్నములువచ్చెనో కొంతవఱకు తెలిసికొనఁనోపుదుము. బిడ్డలు స్వప్నానుభవములకును లోకానుభవములకునుగల భేదమును గుర్తింపఁజాలరు, కనుక యుదయమున లేవగనే గతరాత్రి దుస్స్వప్నములువచ్చిన బిక్కమొగముపెట్టి యేడ్చుటయేగాక దినమంతయు తేటగా యుండదు. కాని యుత్సాహజనకములగు స్వప్నముల గాంచినచో వారలు తేజము గలిగియుందురు.

బిడ్డలు 12 సంవత్సరముల లోపలను 13 వ యేడు దాటిన తర్వాతను సర్వసాధారణముగా కలలు గనుచునే యుందురుగాని పదమూడవయేట స్వప్నములు వారికంతగా

రావు. పదిసంవత్సరములకు లోపల బిడ్డలకు చలనహేతు స్వప్నములు (Kinesthetic) అంతగారావు. కాని 10 మొదలు 17 సంవత్సరములవఱకు నిట్టి స్వప్నము లమితముగా వచ్చును. సుష్టుగాతిను బిడ్డలకివి యెక్కువగా వచ్చును. సామాన్యకుటుంబములకు జెందిన వారికి నివి యరుదుగా వచ్చును. 5 మొదలు 7 సంవత్సరములవఱకును బిడ్డలు తమ గృహవిషయములకు సంబంధించిన కలలుగందురు

అయిదు సంవత్సరముల బిడ్డ స్వప్నలోకమున తానే ప్రధానస్థానము నలంకరించును. ఈ యీడుబిడ్డలు సంబంధ బాంధవ్యముల నంతగా గుర్తింపజాలరు. కాని 7 సంవత్సరములు రాగానే చుట్టముల సహితము కలలయందు గుర్తింపగలరు. ధనవంతుల శిశువులకంటె ధనహీనుల బుడుతలే యాటవస్తువులను గూర్చిన కలలుగందురు. సాహసము ధైర్యమునకు సంబంధించిన కలలీ యీడువారలకంతగారావు. కొన్ని వేళలయందిట్టి బిడ్డలు తమపాఠశాలనుగూర్చి 8 మొదలు 14 వత్సరములవఱకును కలలుగందురు. పసిబిడ్డలు తిర్యగాదులకు సంబంధించిన స్వప్నముల గాంతురు. మగబిడ్డలు సాహసకృత్యము లొనర్చినటుల తరుచు కలలు గంతురు. వారు దొంగలు, దోపిడిగాండ్రు మొదలయినవారిని నిద్రయందు గాంచి యెక్కువగా క్షోభమును జెందుదురు. కాని యాడుబిడ్డలు వింతగొలుపు పురుషులను వింతగొలుపు స్త్రీలను స్వప్నమునందుగాంచి కలత జెందుదురు. మునసలమ్మలు, జంతువులును సాధారణముగా బాలికలను స్వప్నములందు బాధ పెట్టదరు. పది సంవత్సరముల వయస్సు పైబడగానే బిడ్డలు కలవరింతలు మొదలు పెట్టెదరు. అందును బాలికలే యెక్కువగా కలవరింతురు. శృంగారాది విషయముల గూర్చిన స్వప్నముల బాలికలే యెక్కువగా గాంతురట. కాని 13వ యేడు రాగానే వీరికి నసూయా ప్రధానములగు స్వప్నములు వచ్చును.

పదునాల్గు వర్షములు రాగానే బాలురకు క్షోభహేతువులగు స్వప్నములు రావుగాని బాలికలమాత్ర మివి వీడుటలేదు. ఈ యీడునకు వారికి పాఠశాలకు సంబంధించిన స్వప్నములు మెండుగావచ్చును. మగపిల్లలు తాము మరణించినటుల స్వప్నముల మిక్కుటముగా గందురు. వారికి యుద్ధములనుగూర్చిన స్వప్నములు రావు. శిశువులు స్వప్నములందు తమ్మే తాము జూతురు; కాని కొన్ని యేండ్లు పైబడిన పిమ్మట తల్లిని తదితరబంధువులను తమ స్నేహితులను క్రమక్రమముగా గాంతురు. 10 మొదలు 16 యేండ్లు వచ్చువఱకు నిట్టి స్వప్నములు వారి కెక్కువగా వచ్చును. బాలురు సాధారణముగా బాలికలనే స్వప్నములందు జూతురు. బాలికలు నట్లే బాలుర దర్శింతురు. భయహేతువులగు స్వప్నము లీయీడున బాలబాలికలకు సమానమే.

కల లెట్లు వచ్చును :—ప్రథమముననే దేనియొక యింద్రియప్రేరణ నూతనముగా మనకుఁ గలిగిన యనుభవముల స్మృతిపథమునకుఁ దెచ్చును. ఈ స్మృతి మనయందంతర్గతము కోర్కెలతో మిళితము జెందును. ఇట్టి కోర్కెలకుగాని కోర్కెకుగాని సంబంధించిన నిజస్థితి మారిపోవుటయేగాక మన స్మృతికూడ కొంతవఱకు తారుమారు జెందియట్టి మన కోర్కెల సులభముగా వ్యక్తపరచునటుల సాహాయ్యంపడును. సాధారణముగా యిది పెద్దవారు స్వప్నముల గాంచు పద్ధతి. బిడ్డలుకూడ యీ పద్ధతి ననుసరించియే స్వప్నముల గాంతురు గాని వారి స్వప్నములు సామాన్యస్వభావము గలవి. అవి సాధారణేచ్ఛలనే యావిష్కరించును. పెద్దవారి స్వప్నముల వారి పరిస్థితు నన్నింటిని మనము తెలిసికొనుటకవకాశ మెక్కువగాయున్నది గనుక, సులభముగా విప్పి చెప్పవచ్చును. మొరటు వారియు బిడ్డలయొక్కయు స్వప్నములు సాంకేతికములు గాక వారి నిజేచ్ఛనే బయల్పరచును.

శిశు స్వప్నముల నవగతము చేసికొనుటెట్లో యించుక విచారింతము. ప్రథమమున వారి స్వప్నములయం దావిష్కృతమగు విషయముల వారి వ్యక్తిత్వము నడత స్థితిగతులతో పోల్చి చూచుకొనవలయును. ఇట్టుల లెక్కకు మీరువారి స్థితిగతులను వారి స్వప్నవిషయములను అవగతము చేసికొని అంతర్గతాంశములగూడ శ్రద్ధతో విచారించి తెలిసికొనిన పిమ్మట యట్టి స్వప్నముల విప్పిచెప్పవలెను.

శిశుస్వప్నములు వారి స్వభావమును తెలిసికొనుటయందు మన కెంతో తోడ్పడుచున్నవి గాన మన మిట్టివిషయములవగతము చేసికొని కష్టసుఖముల నిష్పక్షపాతబుద్ధితో విచారించి వారిని సన్మార్గమును పట్టింపవలయును.

"బాబూ! మా అబ్బాయి రంగయ్య తమవద్దనేనా ఉద్యోగంచేసేది?"

"అవును. ఏంకావాలి?"

"నేను రంగయ్య మేనత్తను. అతన్ని కొంచం అవసరంగా చూడాలి"

"పాపము మీరాలస్యంగా వచ్చారండి. మీశవదహనంచేయడానికి అతడు మధ్యాహ్నమే వెళ్లాడు."

ఆ సుధాతన్వికి ఆ మధురమూర్తి–!

ఆమెకు అన్నీ వున్నవి, కాని ఆనంద సామ్రాజ్యమునకు పట్టము కట్టుటకు ఒక పసిపాపలేదు. అదిఆమె హృదయస్థ విచారమునకు కారణము.

— గర్భము నావరించిన రోగములు ఆమె కా చింతను కూర్చుచుండినవి. అందువల్ల ఆశయుండినను అనుకూలమగు అవస్థ ఉండవద్దా? ఆమె కొకేమార్గము — "లోధ్ర" సేవనము. ఆమె "లోధ్ర"ను కీర్తించినది. సేవించినది. ఆ సుధాతన్వి కొక మధురమూర్తి ఉదయించినాడు. ఆమె జీవితము నే డానందమయము.

"లోధ్ర"

గర్భాశయరోగనివారణి

స్త్రీలపాలిటి వరప్రసాదము

తుది మెట్టు

శ్రీమతి సు. అన్నపూర్ణాదేవిగారు

అతనిపేరే నూరయ్య. అతనికొక్కడే కొడుకు. ఈ కొడుకుపేరు రామన్న. రామన్న నాలుగోఏట తల్లి స్వర్గస్థురాలైంది. భార్యపోయిన నూరయ్యపాట్లు ఎవరికితెలుస్తాయి — ఆదుఃఖం ఆబాధలూ తల్లిపోయినపిల్లలని పెంచేవాళ్ళకే తెలుస్తాయి. ఇంట్లో దిక్కెవ్వరూలేరు. ఇదివరకు ఇల్లంతా మేపిన బంధువులిప్పుడు పిలుస్తే పలకడంలేదు. ఏంచేస్తాడు? స్వయంగా వండుకొని తంటాలుపడుతున్నాడు. పిల్లాడిని క్రిందదింపకుండా ఎత్తుకుతిప్పుతున్నాడు. దాసీ పిల్ల నొకదాన్ని జీతానికిఉంచి పిల్లాడికి చాకిరీ చేయిస్తూన్నాడు.

అబ్బాయికి అయిదోఏడు వచ్చింది. అక్షరాభ్యాసం చేశారు. నూరయ్య కొడుక్కి చదువుచెప్పడం మొదలుపెట్టాడు. వాడికి ఆటలమీద ధోరణి ఇంకా వదల్లేదు. చదువుపేరు చెపుతే భయమేసేది. తిండి తినగానే మాయమైపోయేవాడు. తోటిపిల్లలతోకూడి తోటల్లోను దొడ్లలోనూ తిరగడం మొదలుపెట్టేడు. కొడుకు పాడైపోతున్నాడని నూరయ్య రామన్నని బడిలో ప్రవేశపెట్టాడు. తండ్రి తర్ఫీదుచేతనైతేనేమి పంతులు భయంచేతనైతేనేమి క్లాసులు ప్యాసయినాడు; ఫారాలు దాటుతోన్నాడు.

ఇంతలో ఇర్విన్‌దొరగారు శారదాచట్టం పేసుచేశారు. దేశమంతా కలకలం బయల్దేరింది. ఈచట్టం అమల్‌లోనికి రాకుండా మేలుకుందామని వయసు వావి, చదువుసంధ్య, అప్పుఆస్తి, అందంచందం ఆలోచించకుండా ఊరూరవేలకొలది పెళ్లిళ్లు బాజాలులేనివి కొన్ని, బ్రాహ్మలులేనివికొన్ని, కట్నాలు ఎగరేసినవి కొన్ని, మంత్రాలులేనివి, మంగళసూత్రాలులేనివి గబగబ అయిపోవడానికి అందుకున్నాయి. ఆసందట్లో నూరయ్యకొడుకు రామన్నకూడా ఒకపిల్లదాన్ని తగిలించారు.

నూరయ్యకు చాలా ఆనందంగా వేఉంది. తల్లిలేని పిల్లాడికి తలవనితలంపుగా పిలిచి పిల్లనిచ్చారని సంతోషించాడు. కోడలువస్తుందని ఉప్పొంగాడు. ఇక కొడుకుని బి.ఏ. బి.యల్ ప్యాసుచేయించాలని దీక్ష పట్టేడు. కొడుకును మెల్లమెల్లగా మంచిమాట్లాడి అహోరాత్రములు చదివించడానికి మొదలుపెట్టేడు. ఐతే నేమిలాభం — అబ్బాయిలో సారమేది — తండ్రి తంటాలుపడుతోన్నకొలది కథ అడ్డంతిరుగుతోంది. రామన్న, పెళ్లిఅయిపోయింది కదా ఇక చదువెందుకనుకున్నాడో, ఈఉద్యోగాభావదినాల్లో దీని ఉపయోగమేమిటి అనుకున్నాడో లేక బహుశ విద్యావ్యాసంగంవలన మెదడు చిట్టెంకట్టుకుపోయిందో తెలియదుకాని మొత్తంమీద అబ్బాయికి చదువు విషతుల్యం అయిపోయింది.

నూరయ్యచేతనైన ప్రయత్నాలన్నీ చేసి కుర్రాడిని దారిలోకి తేవడానికి తంటాలుపడుతున్నాడు. అయితే అబ్బాయి బడిపేరుచెప్పి వెళ్లి రైలుస్టేషనులో మకాంచేస్తూన్నాడు. ప్రయివేటు పంతులుపేరుపెట్టుకొనివెళ్లి పేకాలంసజ్జాలో ప్రవేశించాడు. పెట్టె పేడ తడిమిపట్టుకువెళ్లిన డబ్బుతో బీడీలు సిగరెట్లు కొంటున్నాడు. కాఫీక్లబ్బుల్లో కాతాలు రాస్తూన్నాడు. రౌడీసెట్టులకు టీపార్టీలు చేస్తూన్నాడు. ఇతని ప్రభావం ఊళ్లో పెళపెళలాడుతోంది.

నూరయ్య ఏమిచేస్తాడు? అతనికి మతిపోయింది. కొడుకు, చెప్పినమాట వినడంలేదు — చదువుకి తిలోదకం వదలేశాడు. పైగా పెట్టెతాళాలుకూడా తిప్పడం మొదలుపెట్టాడు. నూరయ్య మొదట నీతిబోధచేసి

రాజమార్గానికి లాక్కొద్దాంఅని చూశాడు. అది అంత కంటె పనిచెయ్యలేదు. తరవాత బూతులపంచాంగం విడేశాడు.అది అంతకంటె పనిచెయ్యలేదు,ఇదికాదురా పని అని దండప్రయోగం ప్రారంభించాడు. ఆదెబ్బతో రామన్న రోడ్డందుకున్నాడు. తండ్రి బడికివెళ్లాడని అనుకుంటూన్నాడు. అబ్బాయి కాశీప్రయాణం కట్టాడు.

సాయంకాలమయింది. రామన్నజాడ కనపడలేదు. సూరయ్య సందులుగొందులు చూశాడు, గుళ్లుగోపురాలు వెతికాడు, నూతులుగోతులు పరికించాడు. రామన్న కనపడడు. అందరిని అడగడంఅయింది. ఇక చేసేపనేముంది? బ్రతికిఉన్నాడా అనేసందేహం పుట్టింది. పశ్చాత్తాపం బయల్దేరింది. సూరయ్య చేసిన పని తప్పనుకున్నాడు. చెంపలువాయించుకున్నాడు. దేముళ్లందరికి మ్రొక్కున్నాడు. కాని ఈసందేహం ఎవరుతీరుస్తారు? గుండెలు దడదడకొట్టుంటూన్నాయి. ఒంటమ్మట చెమటప్రవాహం కిందకారుతోంది. సూరయ్యమతిపోయి వీధిఅరుగుమీద చతికిలపడ్డాడు.

కొంతమంది అతనిని చూడ్డానికివచ్చారు. వారు 'ఎక్కడికైనా టెలిగ్రాంలు కొట్టావయ్యా' అని సూరయ్యను చెప్పేరు. అప్పుడు అతనికి కొంచెం స్మృతివచ్చింది. పెట్టెతీసి గుప్పెడురూపాయిలు పట్టుకు వెళ్లి పోస్టుమేస్టరుగారి చేతిలోపోశాడు. తనకున్న బంధువులందరికి టెలిగ్రాములు కొట్టించాడు. తిండి తిప్పలు లేకుండా ఆఫీసుగుమ్మంలో పడుకొని రామస్మరణ చేస్తూన్నాడు. రెండుఝాములైంది. గణగణ చప్పుడొకటి వినబడింది. పోస్టుమాస్టరు. 'రాజపురంలోఉన్నాడు' అని వార్తచెప్పాడు. సూరయ్య తక్షణం గుడ్డలుపుచ్చుకొని బయలుదేరి రాత్రి రైలు మీద ఆఊరువెళ్లి తనముద్దులకొడుకుని వెంటబెట్టుకొని స్వగ్రామంచేరుకున్నాడు. సూరయ్య తనకొడుకును బాగుచేసుకోడానికి ప్రయత్నించడం ఎండమావుల్లో నీళ్లకోసం వెతకడంలాంటిదే అని నిస్పృహచేసుకున్నాడు.

౨

పడకటింటిలో గుసగుసలు బయలుదేరేయి. ఆగుసగుసలు క్రమక్రమంగా కేకలయాయి. ఆగదిలో గవ్వలచప్పుడు వినబడుతోంది. గచ్చకాయల గలగల వినబడుతోంది. పేకకలుపుడు వినబడుతోంది. నాటకపుపాటలు వినబడుతూన్నాయి. నాగమ్మపాటలు వినబడుతున్నాయి. రామన్నలచ్చమ్మ ఏకమై అంటుకుపోయినట్టైపోయారు. ఒకరోజు ఒకనిమిషంకింద ఎగిరిపోతోంది. సూరయ్య, కోడలువచ్చిందికదా ఇక కొడుకు బాగుపడతాడేమో అని అనుకున్నాడు. కాని వెనకటికంటె ఇప్పుడేమీ మెరుగనిపించలేదు. అప్పుడు రామన్న ఇంటిపట్టునఉండక కనపడేవాడుకాదు. ఇప్పుడు పడకగది విడిచిపెట్టక కనపడడంలేదు. అప్పుడు తండ్రికికనపడ్డ కొత్తవిశేషాలు — పలకరిస్తే పలకడు. కనబడితే కళ్లెఱ్ఱచేస్తాడు. బ్రతిమాలితే బుస్సుమంటూన్నాడు. సూరయ్య ఆశలన్నీ అడుగంటిపోయాయి; చిత్తభ్రాంతికలిగింది; సన్యాసంపుచ్చుకుందామా, దేశాంతరంపోదామా అని ఆలోచిస్తూన్నాడు. కాని మనస్సులో ఒకఉద్దేశ్యం పీక్కుతింటోంది. దానిఫలితంకూడా చూద్దాంఅని అని ఓపికపట్టాడు.

సూరయ్య సమయంకోసం చూస్తూన్నాడు. ఒకనాడు రామన్న లచ్చమ్మకి పువ్వులుతెద్దాంఅని ఊళ్లోకివెళ్లేడు. సూరయ్యకి మంచిసమయం దొరికింది; కోడలిని పిలిచాడు. మంచిమాటలుచెప్పి సావకాశంగా కూచోపెట్టి ఏదోమంత్రం ఉపదేశంచేశాడు.

లచ్చమ్మ చదువుకున్న తెలివితేటలుకలపిల్ల. చెప్పినంతమాత్రమున మాటలో సారముగ్రహించే బుద్ధిమంతురాలు. సింహపుపిల్లకూడా పెద్దఏనుగు కుంభస్థలాన్నే తినాలని ప్రయత్నంచేస్తుందిట. స్వభావజన్యములైన సద్గుణములు కలవాళ్లు చిన్నవాళ్లైనను గొప్పపనులు చేయడానికి సాహసిస్తారు.

రామన్న:—(వచ్చి) ఇదిగో పువ్వులు. నీకు కావలసినవన్నీ వచ్చాయి. దండలు గుచ్చు. నీకుకొన్ని నాకుకొన్ని. కానీ —

లచ్చమ్మ:—(పువ్వులన్నీ ఒక పళ్లెంలో పోసి వాటిల్లో కొన్ని వాకట్లోకి గిరవాటేస్తోంది.)

రామన్న:—అదేమిటే? పువ్వుల్ని పారేస్తున్నావు?

లచ్చమ్మ:—ఇవెందుకండీ నిర్గంధకుసుమాలూ! వీటిని తాకితే మన తెలివితేటలుకూడా పోతాయి.

రామన్న:—(కొంచెం వెలవెలపోయేడు) అయితే నీఅభిప్రాయం ఏమిటి? మనం చదువువచ్చినవాళ్లం అనేనా నీఊహ —

లచ్చమ్మ:—ఎందుకూ కొందనివాళ్లమనే.

రామన్న:—అటయితే ఆ సువాసనగల పువ్వుల్ని మనం తాకితే వాటికి నష్టంవస్తుందేమో వాటిని వీధులోపారేయ్యి.

లచ్చమ్మ:—వాటికి నష్టంవచ్చినా అవి భరిస్తాయి. అవి పరోపకారబుద్ధితో పుట్టాయి. పరోపకారులు కష్టనష్టములకు ఓర్చుకుంటారు. వాకట్లో పువ్వులు మనంటివి. ఇవి పండితులవంటివి. పండితులస్నేహం వలన కలిగేలాభం వీటిమూలాన్నికూడా మనకు కలుగుతుంది. అవి మనదగ్గరఉన్నంతసేపూ విద్వాంసులు విద్యవలన ఎంతగౌరవము పొందుతూన్నారో మేము కూడా మా సువాసనవలన అంతగౌరవమునుపొంది ప్రతివారి శిరసుమీదికీ ఎక్కుతూన్నాం అని చెపుతూంటాయి. మేము సువాసనను సంపాదించినట్లు మీరు విద్యను సంపాదించి గౌరవాన్ని పొందండోయి అని కేక వేస్తూంటాయి.

రామ:—అబ్బో! ఉపన్యాసాలు మాగట్టిగా కురిపించేస్తూన్నావు. ఇంకా మాటలు కట్టిపెట్టి రెండుపేకాటలాడాంరా —

ఇంతలో సాయంసమయమయింది. భార్యాభర్తలిరువురు పడక్కివెళ్లేరు. ఇద్దరి మనస్సులు ఆలోచనలలో మునిగిపోయినాయి. ఒకరితోఒకరు మాటాడుకోదంలేదు. కన్నులు మూతలుపడ్డంలేదు. తెల్లవారింది. మళ్లీరామన్న గవ్వలాటకు గళ్లుగీస్తూన్నాడు. లచ్చమ్మ గజేంద్రమోక్షం తీసింది 'గజప్రాణావనోత్సాహితుడై' అని పద్యంచదివి ముగించింది. దీని కర్థం చెప్పమని భర్త గడ్డంపట్టుకుని బ్రతిమాలింది. పాపం ఇతనికా పద్యంలో ఒకమాటకీ అర్థం తెలియదు. పైకీ — కిందకీ — కొంతసేపుచూశాడు. 'సరే అర్థం అవక చెపుతాను కాని రెండాటలు వేద్దాంరా' అన్నాడు.

'ఆటమాట దేముడెరుగును. మీ కీపద్యానికర్థం వచ్చునా రాదా చెప్పండి బ్రతిమాలుకుంటాను' అని లచ్చమ్మ దీనంగా ప్రార్థించింది.

రామన్న జవాబు చెప్పడానికి కొంతసేపు తటపటాయించాడు. గత్యంతరంలేదు. తన అజ్ఞానాన్ని ఒప్పుకోనక, తప్పిందిగాదు. 'పద్యంలో ఒక్కమాటకూడా నాకర్థంరాదు. ఇదినిజం. ముమ్మాటికినిజం' అన్నాడు. లచ్చమ్మముఖం ఇంకా ముడుచుకుపోయింది.

లచ్చ:—(కళ్లమ్మట నీళ్లు కారుస్తూ నిలుచుంటుంది.)

రామ:—(నిశ్చేష్టుడై ఏమనడానికి తోచక) ఏడిశావు. నీ అభిప్రాయం ఏమిటి.

లచ్చ:—(కళ్లు తుడుచుకుని) నీ అభిప్రాయం ఏమిటన్నారు కనుక చెపుతాను వినండి. నే చెపితే ఏమి లాభం—నే చెప్పినట్లు చేస్తానని చేతిలో చెయ్యి వేస్తారా.

రామ:—నీ చేతులో చెయ్యి పెళ్లినాడే వేశాను మళ్లీ ఎందుకు.

లచ్చ:—అలాగైతే నన్ను చంపుకు తిన్నట్లే.

రామ:—అలాగే నువ్వు చెప్పినట్లు తప్పకుండా వింటాను. వినకేమి చేస్తాను. నామాట నువ్వు వినక

పోతే వచ్చేనష్టం నాకుమాత్రం తెలియదా ఏమిటి. చెప్పు చెప్పు. ఏరాకడ కొస్తావో చూస్తాను.

లచ్చు:—రాకడ కేముంది. మన ఉభయుల శ్రేయస్సుకోసమే చెప్పుతూన్నాను. భగవంతుడు నాయందుంటే నా ప్రబోధము మీకు నచ్చుతుంది. లేకపోతే నా ఖర్మం అని నోరుమూసుకుని ఊరుకుంటాను. నేను మన సంసారస్థితిగతులను విన్నాను. మనం ఒక పేదకుటుంబంలోవాళ్ళమని బోధపడింది. చిరాయువులై మామగారు బ్రతికియున్నంతకాలము మనము రెండు మెతుకులు తినగలుగుదుమేమో కాని ఆయన అనంతరమందు మనము ప్రాయోపవేశము చేయవలసిందే. ఒకవేళ మనకి సంతానం కలుగుతుందనుకోండి. అప్పుడు మనకే తిండిలేకపోతే వాళ్లగతి ఏమిటి. ఇంతేమంది కట్టకట్టుకొని గోదావరిలో దిగవలసిందే. ముందుగతి చూస్తేనా గుండె నీరైపోతుంది. నన్ను రక్షించి నామాట వినాలి. మీరెలాగో కష్టపడి కొన్ని పనికొచ్చే పరీక్షలు ప్యాసవాలి. మనమట్టుకు తిండివచ్చే ఉపాయమైనా చూసుకోవాలి. అంతవరకు నాకు నిద్దరపట్టదు. ఏం చెపుతారు.

రాము:—(నిర్ఘాంతపోయి రాతివిగ్రహము లాగ రెప్ప వాల్చకుండా చూస్తూ కూచున్నాడు.)

లచ్చు:—అదేమిటి అలా చూస్తారు. దీనిలో కష్టం ఏముంది. గొప్ప బుద్ధిమంతులైనవాళ్లు ఒక రోజులో చదవగలిగితే మీకు రెండు రోజులు పడుతుందనుకోండి. దానివలన నష్టం ఏమిటి. ఇవిగో బంగారపుగాజులు (అని చేతులవి తీసేసింది) మీ నాన్నగారిని డబ్బు అడగడం ఇష్టంలేకపోతే ఇవి అమ్మేసి పుస్తకాలు కొనిపట్రాండి. (అని అతని చేతిలో పెట్టింది.) ప్రయివేటుమేష్టరు కావలస్తే నా గొలుసమ్మేయ్యండి. మీకు దీపంవెలిగించి బల్లదగ్గర కుర్చీవేసి ప్రతిరోజూ సిద్ధంచెయ్యడం పూచీనాది. మీతోగూడా అహోరాత్రాలు నేనుకూడా తెనుగు చదువుతూంటాను. ఇక మీ కేమిలోటు బయిలుదేరండి. పుస్తకాలు తీసుకురాండి (అని భర్తను లేవదీసింది.)

రామన్నకు తిరుగా స్కూల్లో చదవటానికి సిగ్గేసిందో చదవలేననుకున్నాడో తెలియదు కాని బజారుకు వెళ్లి శిల్పాదికగ్రంథాల్లో కొన్ని కొనుక్కు వచ్చాడు. లచ్చమ్మ మనుచరిత్ర కొనుక్కుంది. ఇద్దరూ రాత్రింబగళ్లు ఒకరినొకరు విడవకుండా చదవడం మొదలుపెట్టారు. రెండు సంవత్సరాల్లో రామన్న రెండు త్తమపరీక్షలు ప్యాసయినాడు. లచ్చమ్మ కాలంలో మూడు తెలుగుకావ్యాలు ముగించింది. మరొక సంవత్సరానికి రామన్న ఉద్యోగం సంపాదించాడు. ఈ త్తమకాంతల కార్యాలు సఫలాలు కాకపోతాయా.

నూరయ్యకోడలి కుపదేశంచేసిన మంత్రం పట్టిచ్చింది. నూరయ్య సన్యాసం సంగతి కట్టిపెట్టాడు. అత్యంతానుకూల దాంపత్యముతోను సంతానైశ్వర్య సంపదలతోను తులతూగుతూన్న కొడుకుని కోడలిని చూసుకొని నూరయ్య పరమానందంతో కాలక్షేపం చేస్తూన్నాడు.

బాగుచేసినా పెళ్లామే, పాడుజేసినా పెళ్లామే.

'ఏకా భార్యా సుందరీవా దరీవా'

సాహిత్యము—దాని మహత్త్వము

శ్రీమతి కస్తూరి రామలక్ష్మీదేవిగారు

సర్వవ్యాపక ఈశ్వరస్వరూపమును తెలుసుకొనగలిగినది జ్ఞానవస్తువు. భగవంతుడ గోచరుడగు నప్పటికీ జ్ఞానసులభుడనియే యెఱుంగవచ్చును. అట్టి జ్ఞానరాశియందొక భాగము సాహిత్యము. సాహిత్యమున కర్థము జ్ఞానము, జ్ఞానమున కర్థము సాహిత్యము అని చెప్పవచ్చును.

భావప్రకటనకు ముఖ్యమైనది భాష. సాహిత్యములేని భాషవికాసము నొందఁజాలదు. ఎంతటి రూపవతియైనను గుణహీనయగు స్త్రీ సంఘములో నిరాదరురాలై యెట్లు వ్యాకులపడుచుండునో ఆ విధముగానే సాహిత్యములేని భాష యితరభాషలముందు అనాదరణకు పాలగుచుండును. భాషయొక్క శ్రీ సంపన్నతయు, జీవకళయు, దానియొక్క వికాసమునూ సాహిత్యమునందే ఆధారపడియున్నవి. ధార్మికోద్దేశ్యములు, సాంఘిక సదుపదేశములు, ఐతిహాసికదృశ్యములు రాజకీయ సమస్యలు ఆధ్యాత్మిక అనుష్టానములు భాషాసాహిత్యమునందు ప్రతిబింబితములై యున్నవి. జాతియొక్క శక్త్యాశక్తులు సజీవ నిర్జీవత్వములు, సభ్యతాసభ్యత్వములు ఆయాభాషలయొక్క సాహిత్యమునందు నిర్ణయింపబడుచున్నవి. సాహిత్యములేని భాష, మరియు ఆభాషకు చెందిన జాతియు, అసభ్యతజాతియని చెప్పబడుచున్నది. జాత్యవస్థ లెట్లుండునో సాహిత్యావస్థలు కూడ అట్లేయుండును. జాతియొక్క క్షమతా ప్రతిబింబము చూడవలెననిన సాహిత్యదర్పణమున జూడగలము. అట్టి అద్దమున కెదుట నిలువబడినయెడల సామాజిక వ్యక్తిత్వము పూర్వమునం దెట్లుండెనో ప్రస్తుతకాలమునం దెట్లు మార్పుచెందెనో తెలియగలదు.

శరీరమునకు ముఖ్యముగా కావలసినది భోజనపదార్థముకదా. అదిలేనిచో శరీరము అచిరకాలములోనే నాశోన్ముఖమగునని యెల్లరెఱింగిన విషయమే. ఆవిధముగానే సాహిత్యరసాస్వాదనములేని మస్తిష్కము క్రియారహితమై నిష్ప్రయోజనమై తుదకు నిర్జీవమగుచున్నది. కాని యింకొక విశేషము తెలుసుకొన తగియున్నది. అభోజ్యపదార్థము వలన శరీరము రోగగ్రస్థమై చెడిపోవుచున్నది. తదనుసారముగా వికృతభావనలు మస్తిష్కమునకు హానికరములగుచున్నవి. వ్యక్తియొక్క అధఃపతనమునకు అజ్ఞానముకంటె వేరొకవస్తువేదియు లేదు. జాతిని జీవకళాభివృద్ధికిగాను, సభ్యతాసంపన్నముగాను చేయదలచినయెడల ఉత్సాహపూర్వకముగా ప్రాచీనకాలమునందువలె సాహిత్యమహాదేవిని సంసేవించుటయె ప్రథమకర్తవ్యమని ముఖ్యాభిప్రాయము.

ఇతరదేశజాతులను చూచిన యెడల సాహిత్యమే అచ్చట సాంఘిక రాజకీయ

ఆర్థిక సమస్యలయందు గొప్పగొప్ప మార్పులను కలుగచేసి మహాసలమైనటువంటి అలజడులను గలుగజేసి అచ్చటచ్చటి దురాచారములను నామూలాగ్రముగ త్రుంచివైచి తన జాతిని సంరక్షించుకొన గలిగినట్లు తెలియుచున్నది. ఇంతయేల? సాహిత్యమునందొక గొప్ప మహాశక్తి దాగియున్నది. అట్టి దానిని యేయుద్ధసామగ్రులయందును చూడజాలము. ఇతరదేశములయందు సాహిత్యమే ఆత్మస్వాతంత్ర్యబీజమును సుదృఢముగ నాటియున్నది. తన ముద్దుబిడ్డలను వ్యక్తిగత స్వతంత్రభావములలో పెంచి పెద్దవారినిచేసి పతనోన్ముఖమునుంచి పునరుద్ధరించినది సాహిత్యజననియే!

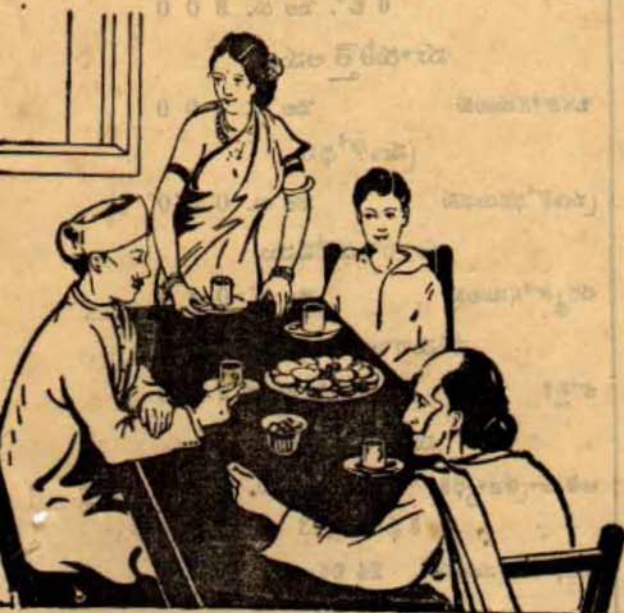
మృత్యువాతంబడినవారలను పునర్జీవితులుగా చేయుటకు సాహిత్యము సంజీవివంటిది. పరాధీనమునంబడి పరాక్రమశూన్యమై ప్రభావరహితమై పతనోన్ముఖమైన జాతిని లేవనెత్తినది సాహిత్యమేకదా? అజ్ఞానాంధకారమునంబడి సాహిత్యమహాదేవిని సేవించి పూజించనిజాతి అసహాయియై తుదకు తన వ్యక్తిత్వమునే పోగొట్టుకొనుచున్నది.

మహత్తరకార్యములను కొనసాగింప కలిగెడివాడు మానవుడే! ఆతనికి పరమేశ్వరుడు అన్ని శక్తులను ప్రసాదించియున్నాడు. సర్వశక్తియుతుడగునప్పటికీ కార్యసాధనకు గడంగకుండుటయందొక ప్రకృతి స్వభావము గలదు. అదియే జీవకళాభ్యుదయమునకు విఘ్నము గలిగించుచున్నదని తెలుసుకొన వచ్చును. మహదాశయములయందు సఫలమనోభీష్టులగుటయే మానవోద్దేశ్యము. కాని అది ఈశ్వరాధీనము కదా?

జాతికి జీవకళను ప్రసాదించెడిది సాహిత్యము. మహత్తరకార్యములను కొనసాగించు యత్నములలో అదియొక ప్రథమసోపానముగా కాన్పించుచున్నది. ఉట్టి కెగురనిదే స్వర్గమున కెగురుట కష్టముగదా? సర్వశక్తియుతమగు సాహిత్యమును సేవించి పూజించి ప్రేమించనిదే మానవుడు యింకేమి చేయగలడు? ఆర్థిక సాంఘిక రాజకీయ సమస్యలయందు తీర్ణులగుటకు సాహిత్యసంపాదకులను మార్గదర్శకులుగా నెంచుకొనవలయును. వారలకన్నియు సులభసాధ్యములు. సాహిత్య విశారదులు విశ్వజితులగుటకు సందియము లేదు.

జ్ఞానమునందొక భాగమైనటువంటి సాహిత్యము ఆధునిక ప్రపంచమునందు అందును చాలభాగము స్త్రీలలో మిక్కిలి కొరతగా కాన్పించుచున్నది. జ్ఞానమనునది తెలియక చేయునదేమియు లేక, కడుయిడుములంబడుచు, నిస్సహాయులై తిరుగు సోదరీమణులెందరో గలరు. అట్టి తనయనుంగుబిడ్డలవ్యక్తిగత స్వతంత్రబీజములను సుదృఢముగ నాటిపెంచి పోషించి వారలను పతనోన్ముఖమునుంచి పునరుద్ధరింపగలిగెడిసాహిత్య మహాజననికి వందనసహస్రము లర్పింపదగును.

మీ యిండ్లు
మీరు జేయునట్లే

కొన్ని యిండ్లు మంగళకరముగాను, కొన్ని వేరుగాను నుండుటకు కాపురము జేయు స్త్రీలే కారణము. తమ మిత్రుల గౌరవించుటకుగాను తగినవారి నింటికి పిలుపించు టెంతయవశ్యమని తెలివిగల స్త్రీ యెరుగుదురు. దానికి సరియైన కాలము “టీ” పుచ్చుకొనే సమయమే. కాంతినొసంగు ఇండియా “టీ” మాటలలో చమత్కార సామర్థ్యముల ప్రేరేపించును. మంచి స్నేహితులు చేరెదరు. అటువంటి “టీపార్టీ” వాడుక యారంభించుము—దానికి శ్రేష్టమైన ఇండియా “టీ” నుపయోగించుము.

“టీ” జేయు క్రమము: శుద్ధమైన వేడినీరు. కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒక టీస్పూను “టీ” యొక్కొకరికిన్ని, మొత్తముగా నొకటీస్పూను యధికముగాను పాత్రములో వేసి, బాగుగా మరుగుచున్న నీటిని పోయవలెను. 5 నిముషములు తాళి, కప్పులలో పోసి, పాలు, చక్కెర చేర్చవలెను.

పారమార్థికమైన పానము – ఇండియా “టీ”

I K-28 RS

కేసరిగారి ఇతర ఔషధములు

జయప్రదావకము: విజయవటి

కలరామందులు వెల రు. 1 0 0

శ్రీఫలాదిపానకము

నీళ్లవిరేచనములకు 3 ఔ. వెల రు. 1 0 0

చరకామృతము

మహామ్మారిమందు 3 ఔ. వెల రు. 0 12 0

లోహారిష్టము

పాండువుకు 12 ఔ. వెల రు. 3 0 0

శారిబ

పురాణసెగరోగములకు, శ్వేతప్రదరములకు

12 ఔ. వెల రు. 3 0 0

మదనకామేశ్వరి

శయ్యాసుఖమునకు వెల రు. 3 0 0

ఆదిత్యలవణము

అజీర్ణములకు వెల రు. 1 4 0

రతివల్లభరసాయనము

పుష్టినికలిగించుటకు 40 బిళ్లలు వెల రు. 2 0 0

భృంగామలకతైలము

మెదడు చల్లబడుటకు 6 ఔ. రు. 1 0 0

లాక్షాతైలము

అభ్యంజనతైలము 6| ఔ. వెల రు. 2 0 0

కుమారితైలము-లేపము

మూలవ్యాధిమందులు తైలం వెల 2 0 0

లేపం వెల 1 0 0.

మేహకులాంతక తైలము

సవాయిజాడ్యములకు విరేచనౌషధము.

6 ఔ. వెల రు. 3 0 0

మారుతీతైలము

సెగరోగములకు వెల రు. 1 0 0

వ్రణశోధన

వ్రణశోధనమునకు వెల రు. 0 8 0

మార్తాండలేపము

చర్మరోగములకు వెల రు. 0 8 0

సోమరాజాదిలేపము

బొల్లికి బుడ్డి వెల రు 2 0 0

మధుమేహవటి

అతిమూత్రవ్యాధికి 40 బిళ్లలు రు. 3 0 0

కఫకేతువటి

దగ్గు, పడిశములకు 24 బిళ్లలు రు. 0 12 0

కుముదవటి

సుఖభేదిమందు 24 మాత్రలు వెల రు. 0 12 0

క్షారతైలము

కర్ణరోగనివారిణి వెల రు. 0 8 0

సిద్ధామృతచూర్ణము

కేసరి కాఫీపొడి వెల రు. 0 8 0

విషవిధ్వంసిని

తేలుమందు వెల రు. 0 8 0

బిల్వాదిలేహ్యము

పాండు, విషదోషములకు బుడ్డి 1 0 0

చ్యవనప్రాశ

కఫజాడ్యములకు వెల రు. 1 0 0

విద్వాన్ కవితిలక కవితావిశారద కాంచనపల్లి కనకాంబగారు

ఒ. వెంకటరంగయ్యగారు

కనకమ్మ యనినను కనకాంబయన్నను కించిద్వర్ణ భేదమే గాని, యర్థభేదము లేదు. మొదటిది వికల్ప సాధ్యము, రెండవది సావర్ణ్య విధిప్రాప్తము. ఎట్లు జూచిన ప్రకృతి "కనక" మే. జీవయాత్రాపీఠికయందలి యుత్పలమాలికా మధ్యమున నిజనామాక్షర ముకుళము "కనకమ్మ"గనే తీరినది. మఱియు నా యుద్గ్రంథోల్లాస తాత్త్వికమునందలి నన్నూటయైదవ కందమునను నిదియె చిత్రితమైయున్నది. ర.గ.శతకపు 77-105 పద్యములును, 1917 నందలి ప్రకటితమైన అమృతవల్లియు, 1925 వ నాటి గౌతమబుద్ధచరిత్రమును 1932 లోని శ్రీమద్రామాయణ కథాసంగ్రహమును యన్వయ న్యాయమున కనకమ్మనే రూఢిజేయుచున్నవి. కనకాంబాపత్త్రమున (1929) అభిజ్ఞానశాకుంతలము కలదు. మహా ప్రౌఢకవిత్వసంపదచే చెన్నలరారు జీవయాత్రా హంసవిజయము లుభయపార్శ్వముల కనుకూలించుచున్నవి. వస్త్వైక్యము సిద్ధమగుచుండ నామరూపవికారము గణింపఁదగినదికాదు. ఈమెకు "రంగమ్మ" యను నింటివాడుక పేరున్నట్లు తెలియుచున్నది.

ఇంటిపేరు కంచనపల్లియా, కాంచనపల్లియా? అమృతవల్ల్యాదులం గొన్నిట "కంచనపల్లి" కానఁ నగును. శాకుంతలా జీవయాత్రాదులు కాంచనపల్లి నభిమానించినవి. కంచన (కంచన్న) యనునొక పుణ్య పురుషునివలన కంచనపల్లి యేర్పడియుండును. అమ్మన బ్రోలు, సిద్ధనకొండూరు, రామనపాలెము ఇత్యాది గణములోనిది. కంచి, కాళహస్తి, కాశిలోనగు పుణ్యక్షేత్రములు స్త్రీపురుష నామములుగ గ్రహింపఁ బడుచున్నవి.

ఇక కాంచనపల్లియె సిద్ధముగావలయు నెడల బంగారు గలయూరని యన్వయముగ నుండఁగలదు. పొన్నూరు, వజ్రకరూరు లోనగు గ్రామనామములు గలవు గదా? కాంచన మిచట బంగారమగు నెడల నింతకాలముదనుక నుండనిచ్చి యుండురాయను సందేహము వొడముననెడ కాంచనమెంక వృక్షనామముగగూడ యున్నది. తుమ్మలపల్లి, మామిడిపూడి, చింతతోపు లోనగువ విట్టి గ్రామనామముల కుదాహరణము లగుచున్నది. కంచనపల్లియో కాంచనపల్లియో ఇది గోల్కొండ సీమయందున్నటుల దెలియుచున్నది.

ఈ యింటిపేరటివారు తెలుఁగు బ్రాహ్మణ తెగలలో శ్రీ రామానుజీయ పక్షమవలంబించిన తెన్కలై (తెంగలి) సంప్రదాయమునకు చేరినవారుగ నున్నారు. వ్యావహారికమున నీతెగవారిని గోల్కొండ వ్యాపారు లనుచున్నారు. నిజాంరాజ్యమున వీరికి వైష్ణవులనియె వాడుక పేరు. వ్యాపారశబ్దమున కిచట వాణిజ్యపరముగ నర్థము కాదు. నియోగులన నెట్లు ఉద్యోగధర్మమున నుండువారని వాడుకయో నటులే వ్యాపారశబ్దమునకును నిచట వ్యాప్తి సిద్ధమగుచున్నది. యదార్థమున నీతెగవారందరు స్పష్టప్రసక్తముగ నియోగశాఖలోనివారనియె తెలియుచున్నది. హరిహరాభేదమున నియోగు లచ్యుతులుగ నున్నారు. భేదబుద్ధిచేతను వైష్ణవపారమ్య గ్రహణముచేతను

గోల్కొండవారైరి. అయిన నిప్పటికిని వీరిలో వినాయకచతుర్థి, వరలక్ష్మీవ్రతములు, లోనగు ప్రాచీన సంప్రదాయాచరణములు ప్రథమస్థితిని సూచించు చున్నవి. వైష్ణవము పుచ్చుకొనినందున వీరికి తిరుమంత్రోపదేశము తప్తముద్రాంకణము శ్రీ వైష్ణవగురువులు చేసినను వీరింట్ల హవ్యకవ్యాదుల యాజకులు ప్రాయికముగ స్మార్తబ్రాహ్మణులుగనె యున్నారు. కనకమ్మగారి విద్యాతత్త్వపరిజ్ఞానాతిశయమువలన నీమె జీవయాత్రాహంసవిజయాది యుద్గ్రంథముల నభే ప్రతిపత్తిచె యాలంబనము జేసికొనినది. ఉత్తర సర్కారులలో గోల్కొండవ్యాపారులను తెలగాణ్యపు నియోగులనియు, యారువేలవారిని వెలనాటి నియోగులనియు చెప్పుట కలదు.

గోల్కొండవారు ప్రాయికముగ సంపన్నులు. మొగలాయి ప్రభుత్వమున వీరు జాగీర్దారిలోనగు గొప్పగొప్ప యధికారపదవుల నలంకరించియుండిరి. ఆరువేలవారిలో నున్నటుల గంగాధరులు దర్వేకరులు వీరిలో కనుపడరు. ప్రాతకాలపువారిలో అగ్నిష్టోమాది క్రతువుల జేసినవారుండిరి. వావిలికొలను రత్నోజి దీక్షితులనువారు సోమయాగమును జేసిరి. వీరు శ్రీమద్రామాయణమునకు వ్యాఖ్యానము వ్రాసినట్లు ప్రతీతికలదు గాని ఆగ్రంథము లభింపలేదు. ఈతెగవారు శ్రాద్ధాదుల శ్రీవైష్ణవుల నిమంత్రించు ఆచారమొకటి యిబ్బందిగానుండి ఇప్పుడిప్పుడు వీరు బంధుయాజనము ననుష్ఠించుచున్నారు. ఆరువేలవారికింకను యీ సంస్కారణాభిమానము సార్వత్రికముగ సిద్ధింపలేదు.

ప్రాచీనాంధ్రకవులలో గోల్కొండవారు ముఖ్యముగ నున్నారు. గడచినశతకమున మనువసు చరిత్రాదుల కెనయగు సుమనోమనోభిరంజనమను మహాప్రబంధమును రచించిన ఓగిరాల జగన్నాథం పంతులవారును 1860 ప్రాంతమున లీలావతీగణితము గద్య పద్యాత్మకముగ తెలుగుజేసిన తడకమళ్ల వెంకటకృష్ణారావు పంతులవారును ప్రసిద్ధులైయుండిరి. అధునాతన విద్వత్కవిప్రపంచమున పరమవైష్ణవులు భక్తవరేణ్యులు అనుష్ఠానపరులు విరాగులు శ్రీ కుమారాభ్యుదయ కౌసల్యాపరిణయ శ్రీమదాంధ్రరామాయణాద్యుత్తమపద్యకావ్యములను శ్రీ కృష్ణలీలామృతాది పండితపామరోపయుక్తవచనకావ్యములను రచించి లోకోపకారముచేసి వాసుదాసుడనా దపోవృత్తి భాసిల్లు ఆంధ్రవాల్మీకి ఇత్యాది బిరుదాంకితులును కొంతకాలము మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీ కాలేజియందాంధ్రాచార్యులుగను, కొంతకాలము గవర్నమెంటువారి యాంధ్రభాషాప్రధానపరివర్తకులుగను నుండిన మ-రా-రా-శ్రీ బ్రహ్మశ్రీ వావిలికొలను సుబ్బరావు పంతులుగారును యీవ్యాసవస్తు విద్యాక్ కవితిలక కాంచనపల్లి కనకాంబగారును విలసిల్లుచున్నారు.

కనకాంబగారి జనకకుటుంబ స్థావరము పల్నాడుసీమలోని దుర్గిగ్రామము. దేశకాలవ్యవహారస్థితుల ననుసరించి యీకుటుంబము గుంటూరుచేరి యచట క్రొత్తపేటలో నిలువుగొనినది. యీమెతండ్రిగారు కంచనపల్లి రంగరావు పంతులవారు. తల్లిగారు రంగమ్మగారు. వీరు హారీతులు. ఈదంపతుల కుదయించిన పుత్రికాత్రయమున కనకాంబగారవరజలు. విజయసంవత్సర శ్రావణమాసమున శ్రీ కృష్ణాష్టమీ భానువాసర నిశీథసమయమున శ్రీ కృష్ణావతారస్మరణ సమకాలీనముగ నీయమ జననమొందినది. (3-9-93) ఈమె తొమ్మిదినెలల బిడ్డగనుండగ తండ్రిగారు పరమపదము జెందిరి. పదునొకండేండ్లగువరకు యీమెయు తల్లిగారును గుంటూరునందే యుండిరి. అంతవరకు నీమె ఆయూర వీరింటిచేరువనె నొకబడిలో చదువుకొనుచుండినది. చిన్నతనమునుండియు చదువునం దత్యంత ప్రీత్యుత్సాహముల చూపుచుండినది. తోటిగణములలో గణ్యత జెందుచుండినది.

ఇంటనే దేశాభిమాని పత్రికాలయ ముండినందున యీమె యా పత్రికాలయమునకు బోయి యచటి

వార్తాపత్రికలను యితర గ్రంథములను చదువుకొనుచుండినది. జన్మవిశేషమున కీ యానుషంగికసంపదచే కూడి యీమెకు నానాట చదువునం దాసక్తియు నభిమానమును పెంపొందినవి. భావివైదుష్యప్రాగల్భ్యమున కిది యంకురమనదగును. అనేక పుస్తకములును పత్రికలును చదువుచుండినందున నీమెకు మంచివాచకమేర్పడుటయేగాక చిరుతవయస్సునుండియు వచోధారయు కలిగినది. పదునొకొండవ యేటనే నీమె యుద్వాహసంస్కారసంకేతమును బొందింపబడినది. అవల మూడుమాసముల లోపల పురుషార్థసిద్ధికాలాంతరాయము సంభవించి యీమె కా బాల్యబ్రహ్మచర్యము ప్రాప్తవ్యార్థమయినది. శైశవాభ్యస్త వైరాగ్యమునను పుట్టినింటనే యుంటచేతను యీమె యందనుత్పన్నమైజన కావ్యవాయమే ప్రకటితమైనిలిచినది. పరతత్త్వైక్యానుసంధాన సందేశదిదృక్షమై తదేకదీక్షితురాలై జీవయాత్రను తత్పరముగ నడపుచు ప్రాణధారణ జేయుచున్నది. నెల్లూరిలో కాపురముండిన యీమె పెదతల్లి భర్త మంగు రామానుజరావు పండితులును, యీమె బావగారు సంగనామాల వెంకటరంగారావుగారును 1906 ప్రాంతముల నీమెను నీమె తల్లిగారిని నెల్లూరికి తోడుకొనివచ్చి ఈమె కాంధ్రసంస్కృతముల నభ్యసింపజేసిరి. వెంకటరామానుజనామోచ్చారణలో నీమె భావివైదుష్యప్రాభవమంతయు నిమిడియున్నదన్న నతిశయోక్తి కాదు. వారీమెను నెల్లూరిలో గవర్నమెంటు బాలికాపాఠశాలలో ఘస్టుఫారములో చేర్పించిరి. ఆ బడిచదు వోకప్రక్కనుండ యీ పండితులవారీమెయందు అంకురించియుండు ప్రజ్ఞాప్రతిభల గనుగొని యింటికడ చిన్నయసూరీయ బాలవ్యాకరణము అమరకోశము ఆంధ్రనామసంగ్రహము అప్పకవీయములోనగు వాని పాఠముల జెప్పుచు తెలుగువారు పెద్దపుస్తకము అని పూజించు ఆంధ్రమహాభారతము చదివించుచు నివికాక సంస్కృత కావ్యపాఠముల జెప్పుచు విద్యాధికురాలిని జేసిన కీర్తి వడసిరి. ఈ పెదతండ్రిగారితో నీమె పద్యముల సంభాషించుచుండినది. పండితులవారి ధన్యతయపారము గదా! గురువును మించిన శిష్యురాలినిజేసిరి. 1909వ సంవత్సరములో నరసాపూరు ప్రోగ్రెసివు యూనియనువారి స్త్రీల పాటీపరీక్షలకు బోయి ప్రథమ బహుమానమును బంగారు పతకములను బొందినది. ఈ పరీక్షలో ప్రత్యుత్తరముల బద్యములలో వ్రాసినట్లు పరీక్షకులు 1910 సంవత్సరపు హిందూసుందరి పత్రికలో వ్రాసిరి. వైదుష్య ప్రపంచమున స్త్రీ పురుషు లందరిలో ప్రథమురాలుగ నిలచినందున యీయమ బొందిన విజ్ఞానచంద్రికవారి ఆరు పతకములను 216 రూపాయల బహుమానమును కనులారజూచి కడుంగడు సంతసించి శ్రీరామానుజరావుగారు సచ్ఛిష్య ప్రదత్త విద్యాఫలమున కానందించి యావల కొలది కాలమునకు "యద్గత్వాననివర్తంతే తద్ధామ" జేరిరి.

నెల్లూరి పాఠశాలలో నీమె చదువుకొనినంతకాలము సర్కారువారీమెకు విద్యార్థినీ వేతనము నెల రు. 12లు చొప్పున నిచ్చుచువచ్చిరి. ఈ కాలమునం దీమె ఆంధ్ర, సావిత్రీ, హిందూసుందరీ పత్రికలకు బద్యములను వ్యాసములను బంపుచుండెడిది. అచటి చదువంతయు బూర్తియైన పిదప నా పాఠశాలయందె ఈమె యుపాధ్యాయిగ గైకొనబడి అందు కొంతకాలముండి 1913 నందు చెన్నపట్టణమందలి దొరతనమువారి బ్రాహ్మణవితంతు శరణాలయముజేరి యచట ఇంగ్లీషు చదువుకొనినది. తిరువల్లిక్కేణిలో దొరతనమువారి యున్నతపాఠశాలయందు (Lady Willingdon High School) స్కూలుఫైనలు పరీక్షకుపోయి దానియందు ప్రథమస్థానమునంది బహుమతులను స్వర్ణపతకములను బొందినది. ఇంటర్మీడియేటు పరీక్షవరకు చదివినది. ఈమె వైద్యవిద్య నభ్యసింప ఢిల్లీకి పోవలయునని సంకల్పించుకొనినది. సంసారపు సన్నివేశము లనుకూలింపమి

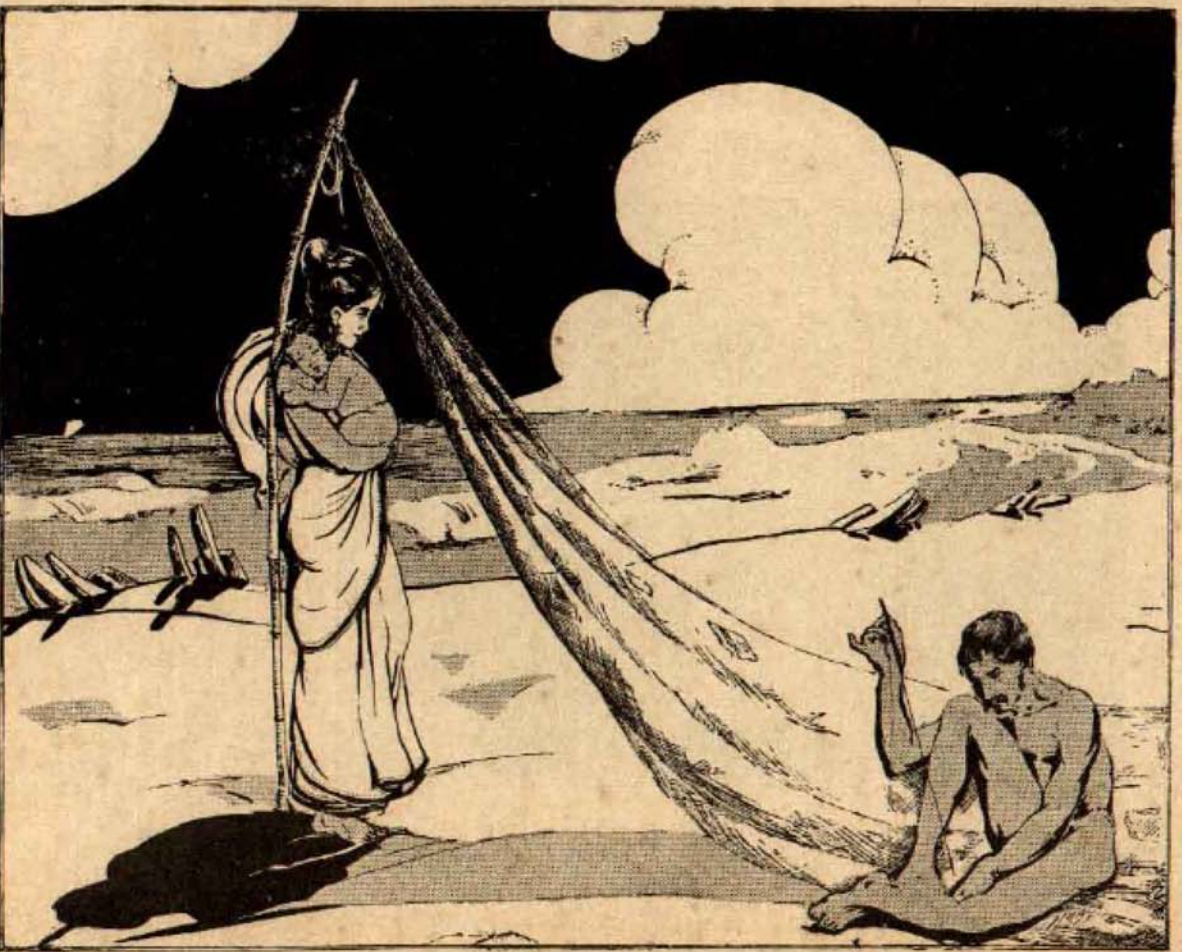
యీ ప్రయత్నము సఫలము కాజాలకపోయినది. అటుపై 1919వ సంవత్సరమున తా నిదివరకు జదివిన లేడీవిల్లింగ్డన్ హైస్కూలులో స్కూలుఫైనల్ క్లాసునకు ఉపాధ్యాయిత వహించి శ్లాఘ్యముగా నిర్వహించినది. ఈ స్థానమునందుండగ నీమె ఆక్స్ ఫర్డు యూనివర్సిటీవారికిని మెక్మిల్లన్ కంపెనీవారికిని చరిత్ర భూగోళము మొదలగు కొన్ని కొన్ని పాఠ్య గ్రంథములు తెలుగుజేసి యిచ్చినది. 1926లో విద్వాన్ పరీక్షకుబోయి ఫస్టుక్లాసులో సర్వోత్తము రాలుగ నుత్తీర్ణురాలయినది. ఈమె యే పరీక్షకు పోయినను ప్రథమస్థానము ప్రథమబహుమానములు బడయుచుండినది. పరీక్షాప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తరము లను 1909 సంవత్సరమునుండియు పద్యరూపముగా వ్రాయుచుండినది. ఇట్లు ప్రతిభామనీషాది విశేషము లతో బాల్యమునుండి చెన్నలరారినది. 1928వ సంవత్సరమునుండియు మద్రాసులో మేరీరాణీ కాలేజీలో ఆంధ్రాచార్యకతీర్థమున ప్రవేశించి స్త్రైణ విద్యాభ్యున్నతులకు తోడ్పడుచున్నది. హైస్కూలు నందుగాని కాలేజియందుగాని యీమెదగ్గర చదివిన వారందరు ఉత్తీర్ణులగుటయే గాని తప్పిపోయెఱుగరు.

ఈమెకు చిన్నతనమునందుండియు రచనయం దొక విధమగు నకృత్రిమ సహజప్రావీణ్యము కలిగియుండినది. ఇంటిలోనివారితో ముచ్చటలు చేయునపుడును అప్రయత్నముగ పద్యములతో సంభాషణ జరపుచుం డెడిది. చేస్తకత్తెములలో జరపు నుత్తరప్రత్యుత్తర ములు ఛందోబద్ధములుగ నుండెడివి. ఏతాదృశ నైజ సంభారసంపత్తి విద్యాసంయోగపరిష్కృతమై శ్లక్ష్ణీ కృతమై యీవిదుషీమణి కవితిలకముగ జేసి యాంధ్రదేశ మహాభాగధేయముగ వెలసినది.

ఈమె మద్రాసులో యుపాధ్యాయిత నందినది మొదలు తెలుగు పరీక్షలకు పరీక్షకురాలుగ సంభా వింపబడి ఆంధ్రపాఠ్యనిర్ణాయకసమితి (Board of Studies)యందు ప్రధానసభ్యురాలుగ నుండుటయే గాక మద్రాసు విశ్వమహావిద్యాపీఠమున తెలుగు చదువునకు సంబంధించిన సమస్త ప్రచారవిచారము లందు నున్నతసభ్యత్వము నందినది. వైదుష్యప్రపంచ మున నిట్టి మహాగౌరవస్థానముల నింతదనుక మన కోస్తాలో యే స్త్రీయును బడసినది లేదు.

చిఱుతతొక్కుపలుకుల జాలు నాతిచిరమున శాస్త్ర బద్ధమైన వన్నెమీఱిన కవిత్వప్రవాహముగ పరిణ మించినది. పండ్రెండవయేట (1905) నెల్లూరులో వెలసియుండు శ్రీ తల్పగిరి రంగనాయకస్వామివారి పై రంగశతకమును రచించినది. పదియు నాల్గు పూర్తియగులోపల నరసాపురమున పెట్టబడిన స్త్రీల విద్యావిషయికమగు పోటీపరీక్షయందు స్త్రీ పురుషు లలో నగ్రపదమునంది సువర్ణపతకాది బహుమాన ములు బడసినది. పదునాఱింట విజ్ఞానచంద్రికా మండలివా రేర్పరచిన పోటీపరీక్షలో ప్రథమస్థానము నంది స్వర్ణపతకములను ఇన్నూటపదియారులను పారి తోషికము బొందినది.

పాఠశాలలలో పాఠ్యములుగ నుపయోగపడదగు గ్రంథములే గాక యీమె రచించిన వచనకావ్యములు మూడగపడుచున్నవి. (1) నెల్లూరునుండు 'సుబోధినీ' ప్రకాశకుల ప్రార్థనను మన్నించి 1917నం దీమె అమృతవల్లి యను నవలను వ్రాసినది. కీర్తిశేషులు పండిత నటేశశాస్త్రిగారు అరవమున వ్రాసిన "దిక్కఱ్ఱ యిరుకొళందైగళ్" అను నవల కిది యాంధ్రానువాదముగనున్నది. విషవల్లి యన నశ్లీల ముగనుండునని దీనికి అమృతవల్లి యను పేరు పెట్ట బడినదే కాని యదార్థమున నిది విషవల్లిప్రయోగ కల్పనమైన సవతితల్లియొక్క ఈర్ష్యానూయల కాల వాలమైయున్నది. దీనినే "రాధ" యను పేర నీవల ముద్రించినటుల తెలియుచున్నది. సపత్నీ మాతృ ద్రోహభాజనలగు నిద్దరక్కచెల్లెండ్ర నీరాధ పెద్దది. (2) గౌతమబుద్ధ చరిత్రము (3) పాండవోదంతము. కడదానియందు భారతకథయంతయు కొలదిగ

జాలరి

శ్రీమతి అర్ద్దేపల్లి రమణాబాయిగారు

(విశాఖపట్నం)

ఈ ఆర్యవైశ్యబాలిక వయస్సు 13 ఏండ్లు. అంగ్లము 7 వ క్లాసు వరకూ చదువుకొన్నది. ఆంధ్రమున మంచి ప్రవేశముగలదు. అభిమానవిద్య సంగీతము. హార్మోని, ఫిడేలు మున్నగువాయిద్యముల నేర్చరి.

చెప్పబడియున్నది. ఈ వచనకావ్యములు మూడును బాలురకును బాలికలకును సుగమమగు శైలియందు వ్రాయబడి పాఠ్యగ్రంథములుగ నియమింపబడ నర్హములై యున్నవి.

పద్యకావ్యముల దొలిపలుకు పూర్వోదాహృత రంగశతకము. ఇదంతయు కందములనున్నది. అప్పటి శైలియు నిప్పటిశైలివలె పటిష్ఠమై యున్నది. శతక మంతయు "రంగా" యను నంకితము గలిగియున్నది.

రావే యభయం బీవే
పావన సింహపురివాస పాపవినాశా
నీవీక్షణములఁ బఱవుము
నీవే నా కేడుగడయు నిజముగ రంగా.

ఈశతకమునుగూడ నెల్లూరు "సుబోధిని" సంపాదకులె ప్రకాశింప జేసియున్నారు.

ఈమెజేసిన శ్రీ కాశ్యాది మహాయాత్రావృత్త మంతయు 1912 ప్రాంతముల పద్యరూపమున రచింపబడినది. ఇది రెండవపద్యకావ్యము. ఇది సీసమాలికా రూపమున నున్నది. దీని పేరు కాశీయాత్రాచరిత్ర.

1919 నుండి 1925 లోపల నీమెజెప్పిన యుద్గ్రంథము జీవయాత్ర. ఇది 1925 లో వెలువడినది. జీవుడు బ్రహ్మైక్య సాక్షాత్కారముఁ బొందుదనుక పృథగ్వస్తువుగ పరిగణింప బడదగు జేని అట్టిజీవుని దైహికాధ్యాత్మిక యాత్రావర్తనమిందు చిత్రింపబడి యున్నది. ఈజీవుడె ఈకావ్యమున నిరంజనపదవాచ్యుడై గోచరింపుచున్నాడు. గ్రంథస్థవిషయము లనేకములును అమోఘములును అయియున్నది. వానినెల్ల నిట లెక్కింపబూనుటకన్న నా గొప్ప కబ్బమునుచదివి బోధజేసికొని స్వాత్మానందముబొంద నాంధ్రమహాజనము నెంతయు సుప్రశ్రయముగ బ్రార్థించుటయె నిట నిప్పటికి జాల గలదనిమనవి.

గ్రంథరచనా కాలక్రమ మనకేక్షితమగు జేని "హంసవిజయము" జీవయాత్రానుయాయి యగుచున్నది. ఇది గడచిన భావకార్తికమునుండి (1934 నవంబరు) మాసానుగతముగ యువ చైత్రమువరకు (1935 ఏప్రెలు) ఆంధ్రోజ్జీవకమగు భారతియందు ప్రథమమున ప్రకాశింపబడినది. ఇదియొక యాధ్యాత్మిక మహానాటకము. జీవయాత్రకిది దృశ్య లక్ష్యస్థానమైయున్నది. ఈరెండును పాత్రనామరూపస్థలవిషయాదులచే నొండొంటి పూరణములుగ నున్నవి. ఈరెంటను భావములు కొన్ని గూఢములుగను గురూపదేశైక బోధ్యములుగను ఉన్నవి. ఇంగిలీషులో పిల్గ్రిమ్సు ప్రోగ్రెసు (Pilgrim's Progress) సంస్కృతమున ప్రబోధచంద్రోదయ సంకల్ప సూర్యోదయములను ఈరెండుగ్రంథముల పూర్ణభావ ప్రయోజనముల దెలుపజాలవు. ఎద్దియోయొక నిమిత్తమున నీరెండు కావ్యముల బరామర్శింపబడని లోకోక్తులు సామెతలు లోకనీతులు ఉపనిషద్వాక్యములు మహావాక్యములు అనేకములు మిగిలి యుండజాలవు. ఈమె యుదాహరించిన కొన్ని యుల్లేఖల కాకరము లెవియున్నవియో విచారింప వలసియున్నది. ఎచటనైన యుండగలవను విస్రంభమమాత్రము గలదు. ఈరెండు గ్రంథరాజములం దీమె యుపయోగించిన యుపమలుకొన్ని అనన్యస్పృష్టములయియున్నవి. స్థాలీపులాకమున కొన్నియుదాహరణములు :—

జీవయాత్ర—జీవాధికారము ప. ౧౧౭

పతిసుతు లిరువుర కెందుఁ
స్మృతిలేనిసమయమునగద క్షేమప్రసవం
బతుల ధ్యానంబున నా
గతిసంస్మృతి లేకుండునాత్మ కాంచు
విముక్తిఁ.

ప. ౧౩౬

దుర్జయమగు దృశ్యమును వి
సర్జింపఁ బోధజేసె సారథిగాదా

నర్జునునకు శ్రీకృష్ణుడు
మార్జాలము కాష్ఠమట్ల మఱచినభంగిఁ

ఈ మార్జార కాష్ఠన్యాయము గురూపదిష్టానుభవ సిద్ధవిషయముగ నున్నది. దీని వివరించి దెల్పుటకు ఈ కవయిత్రియే దక్షురాలు.

ప. ౧౮౩ ఇందు మరచీల (Screw Nail) ఉప మానముగ గొనబడినది.

పై పైన ద్రిప్పుచుండుట
యేపని మరమే కదియెట్లే పోనీ
యీపగిది మంత్రపఠనం
బేపని జీవాత్మ నీకు నేమేగానీ.

ఇండ్లుకట్టువారు కమానుల (arches) దీర్చుటకు ముందు మూసలుకట్టుకొని పూర్తిఅయినపిదప అమూసల దీసివేయుదురు. ఈ అనుభవభావము తృతీయోల్లాసమున వెంకటాచలయాత్ర ౧౬౩ వ పద్యమున నుప యోగింపబడియున్నది.

మధ్యరాల సర్పమండలాకృతిగోడ
గట్టిపిదపవాని నెట్టునట్లు
బొలువాతగుణము వాసిజేయగ నుల్లి
గడ్డనమలి నోరుఁ గడుగునట్లు.

ఇట్టివన్నియు ఆధునిక పరిజ్ఞానమున బుట్టినవిగ నుండ గలవు. ఈమె అత్యంతేమగు లోకపరిజ్ఞానముగలదగు టచే లోకయాత్రయందు మనుజులకు ప్రతిదినమును అనుభవములో దగులుచుండు అనేకవిషయముల గ్రంథ స్థముచేసినది. ఐహికాముష్మిక ప్రసంగములేమి, భౌతికాధ్యాత్మిక విషయములేమి, ప్రాచీనాచార సం విధానముల ప్రాచీన విధానంతననాగరకోపజ్ఞతలేమి ఈ రెండుగ్రంథములమధ్య నెచ్చటనైన యగుపించు చుండును. స్త్రీపురుష సంబంధవిషయమున నీమెసిద్ధాంత మద్భుతంబుగా నున్నది. పురుషునికి స్త్రీ యర్ధాంగ లక్ష్మియైనట్టుల స్త్రీకిని పురుషుడు యర్ధాంగముగ గణింపబడుచున్నాడు. ఈ ద్వంద్వయోగము లేక పూర్ణమదః పూర్ణమిద మ్మిత్యాది శ్రుత్యర్థము కుదు రుటలేదు. జీవయాత్ర ౧-376.

పురుషార్థము స్త్రీయన న
త్పురుషార్థముగాక వట్టితుంటరికోఅకా
పురుషార్థంబే యిచ్చినఁ
బురుషార్థం బగుటనిజము.........

ఇందలి "పురుషార్థ" "పురుషార్థ" పదములపై నెంతరైన వ్యాఖ్యానము చేయదగును.
జీవయాత్ర ౧-౩౭౦

ఏకాంత బోధమొసగెడు
నాకాంతయు ముక్తికాంత యాస్థానంబే
నాకము___

ఈ పద్యమునందలి జాత్యమగు ధ్వని యో సుకుమారమగు శ్లేషయోగ నిభావ మతిమనోహ రముగా నున్నది. స్త్రీనిగురించిన యిట్టి ప్రశంసా వాక్యములన్నియు కథానాయకుడగు జీవుని (విరం జనుని) పెండ్లి జేసికొమ్మని యొప్పించుచుట్టమున నున్నవి. ఇట్టి స్తావవాక్యములకన్నిటికిని నాతడు పూర్వపక్షములు ప్రకటింపగలడు.
జీవయాత్ర__౧-౩౭౭

పురుషార్థము జనియించిరి
ధర గామినులన్నమాట తథ్యంబనగా
హరియింతురు మానసమో
వరనారుల వంచకంబో.........

ఇంకొకపూర్వపక్షము (౧-౩౯౦)

చదువఁజదువఁ జదువ సంసారమాలేదు
వంటలేదు కడుపు పంటలేదు
మంటమగనిజూడ మహిళాసభలనుంట
....

పూర్వోదాహృతమగు పురుషార్థభావమునకు ౧-౩౭౦ యందు వింతయగు వ్యాఖ్యగలదు: —

అంగనకును హంసంబున
కుంగమనంబోకఁడు తెలసికొన దగుభేదం
బంగన పురుషోత్తముఁ గూ
ల్చుంగతి హంసమెపుడు నడచుఁగా విధి వెంటన్.

పురుషార్థ సంపాదనసాధనమగు స్త్రీ భర్తృరూపి యగు శ్రీపురుషోత్తముని గూల్చునని భావము. వివాహప్రయోగమునందును వరుని శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపియునిగా వరణము జరుగుచున్నది.

ఇట్లు పూర్వపక్షసిద్ధాంతములు జరిగి తుదకా నిరంజనుకు పెండ్లిజేసికొనెను. ఇక నా స్త్రీపురుషుల శృంగార విహార సంపదలత్త్వము హంసవిజయమున మూడవయంకమున విటుల మహానిపుణముగ వర్ణింపబడియున్నది.

రాజశేఖరు వచనము—"ఆత్మమనస్సంయోగంబు యోగంబు నాబడు. పంచేంద్రియంబులకు విషయంబులైన శబ్దస్పర్శరూపరస గంధంబులనియెడు నీయైదర్థంబుల నత్యుత్తమభంగిధరించు సుందరీమణితోడి సహయోగంబు భోగంబు నాబడు. భోగంబున మానసికానందమును కలుగును.

ఆదినారాయణు పాదాబ్జమందు సం
భవమొందు నమృతంపు బావిమోవి
బ్రహ్మసారంబైన ప్రణవాక్షరంబను
బ్రాణంబుగాదాల్చు ఘ్రాణపుటము
స్ఫటికాకృతిని వెల్గు పరమపూరుషునిల్పు
నిర్మలతేజంబు నేత్రయుగము
పతిరూపమును దాల్చి సుతురూపమున దేల్చి
విపరీతచర్య మెప్పించు మేను
యోగమూర్తియునతుల సంభోగమూర్తి
దానకీర్తియు సానంద ధర్మవృత్తి
గలిగి వెలిగెడుదివ్య విగ్రహమునాత్మ
భక్తి భజియించుభాగ్యంబు భాగ్యమందు.

ఈమె స్త్రీలయొక నైరాశ్యము బొందినదిగాదు. పర్యాయా వారి యభ్యుదయములనె ఈరెండు మహాకావ్యముల నుద్ఘోషించినది.

జీవయాత్ర—౧-౪౪౦.

పరలోకము గోనియాడక
పరమాత్ముగ గురుని భక్తవరులగ దక
కరమర్థించిన జాలుగ (రుణిగ
పరమార్థముకొ అకుఁబొట్లుపడగానేలా?

తత్త్వశాస్త్రముల నుదాహరింపబడియుండు న్యాయములు, ఉపాయములు అనేకములీ రెండుగ్రంథముల నుపయోగింపబడియున్నవి. మార్జారకిశోర మర్కటకిశోరములు మాత్ర మెట్లో ఈవిహారమున దగులలేదు. జాబాలోపనిషత్తులోని పిపీలికామార్గ విహంగమార్గములకీ గ్రంథముల ప్రసక్తిగలిగియున్నది. జీవయాత్ర (౨-౨౭౭. హంసవిజయంబున అంక. ౪. ప్రథమరంగము)

విశిష్టాద్వైత మతానుసారమగు శేషశేషిన్యాయముదాహృతమైయున్నది (జీవయాత్ర ౨-౬౩౯.)

భాగవతవాత్సల్యాతిశయము నుద్ఘోషింపుచు మత్స్యకూర్మ విహంగవిధానములు (1) జీవయాత్ర ౧-౨౭౦ యం దుపన్యసింపబడియున్నవి. ఈయంశము శ్రీ వేదాంతదేశికుల దయాశతకమునుండి యుల్లేఖింపబడినదని తెలుపుటకై కాబోలు శ్లేషానుప్రాణితమగు గీతమున వారి దివ్యనామాక్షరములు పొందింపబడియున్నవి: —

(1) ఈ మత్స్యకూర్మ విహంగప్రశంస శ్రీవిద్యారణ్యకృత జీవన్ముక్తి ప్రకాశికయందును గలదు.

కానుకలనుభక్తిఁ గైకొని దేశిక
స్వామిపాదములను వ్రాలనతనిఁ
గుక్కుటమును మత్స్యకూర్మంబులను
బోలె
నంటె చూచెఁదలచె నాత్మవిదుఁడు.

ఈ రెండుగ్రంథములందును, తత్రాపి జీవయాత్ర యందు విశేషముగను తత్త్వరహస్యములును ఉపాసనారహస్యములును, పెక్కులు సూచింపబడియున్నవి. ఆమె వ్రాసినవిషయములలో గ్రంథపరిచితములును స్వానుభవములునునగు వానికంటె ప్రత్యక్షగురూపదేశసిద్ధములును మెండుగగలవు. జీవయాత్రయందు మూడుమారులు (౧-౧౭౮, ౧-౪౩౬, ౩-౨౭౯) ఈక్రిందిపద్యమును పొందుపరచియున్నది—

దుర్జయమగు దృశ్యమును వి
సర్జింపక బోధఁజేసె సారథిగాఁదా
నర్జునునకు శ్రీకృష్ణుఁడు
మార్జాలము కాష్ఠమట్ల మఱచినభం
గిన్.

ఈ కవయిత్రిమతమున నీమార్జాలకాష్ఠన్యాయము ఏకాగ్ర్యసిద్ధికొక సాధన ప్రక్రియగ నున్నది.

ఇంగిలీషుల మిస్టిసిజం (Mysticism) పారబిల్ (Parable) అను రీతులుగల రచనలు ఈ రెండుగ్రంథముల గలవు.

కుక్కదిన్నవాడు గురులింగజంగంబు
పందిదిన్నవాడు పరమయోగి

యను వేమనపద్యమీ రెండువిధములకు నుదాహరణముగ నున్నది. మిస్టిసిజం అనగా గూఢార్థము, అంతరార్థము, పారబిల్ అన్యాపదేశమువంటి రూపకప్రక్రియగలది.

జీవయాత్ర ౩-౮౧౬ న నీక్రింది పద్యమున్నది.

చెట్టుక్రిందపక్షి జీవుండు పైనున్న
పక్షినాత్మఁజూడఁ బైకెగురఁ
దథ్యమాత్మయొకఁడు తాను నీడయటం
చుఁ
చెల్పు జీవయాత్ర కల్పనగము.

ఈపద్యమునందు మిస్టిసిజమున్ను పారబిల్లు ప్రకృతిరూను గలవు. దీనియర్థ తాత్పర్యబోధమునకై జీవయాత్రాముఖపటమున నొక చిత్తరువు గలదు. ఈ పద్యమునందలి బహిరంతరభావములన్ని బాగ చిత్రితములై యున్నవి.

జీవయాత్ర ౩-౨౩౭.

యిల్లద్దె కిచ్చితివి నీ
యిల్లాలా పరుగులిడుచు హితమతి నీవీ
యిల్లాలి యింటియయ్యను
నెల్లప్పుడు గొల్వ శాంతి హెచ్చును
విప్రా.

దీని భావమేమి?

ఈ కవయిత్రి మతాభినివేశ మెట్టిదని నిర్ణయించుటకీ రెండుగ్రంథములును కొంతవరకు సాయము కాగలవు. జన్మయు పరిసరములును విష్ణు పారమ్య ప్రవణములయినను పాషండప్రాయమగు వీరవైష్ణవమీమెయం దగపడదు. వీరశైవము దురూహ్యము. పంచాయతన విధాన మీమె కొప్పినదని తోచుచున్నది. శివ, రామ, కృష్ణాదుల నామరూపములచే స్మరించినను వీరిలో నన్యోన్యపారమ్య విచారప్రచారములు ఈమె కేమాత్ర మభిమతములును సమ్మతములును గావు. అంతియగాక వారియందభేదమును అనుభవించినది.

రాముండని కృష్ణుండని [౮౯
నీమహిమలు తెలియలేము నీనామమును

గామింతురు వేర్వేరుగ
రామా శివరామకృష్ణ రామారామా

జీవయాత్ర ౨-౫౮౦.

మీకియవురకుఁ భేదము
లేకుండట దెలుప నిట్టిలీలలు చేయఁ
మీకేతగు శివరామా.........

౨-౫౮౪

జీవయాత్ర 3-౬౮౧-౭౮౨ లందు శ్రీశారదాం బాస్తుతిగలదు.

తత్త్వసిద్ధాంతమున నీమె శాంకరాద్వైత పక్ష పాతియని జెప్పవగును.

జీవయాత్ర ౧-౧౬౦ యందీమె యొక రామదాసును ప్రశంసించియున్నది. ఈతడు తానీషా రామదాసో శివాజీ ఛత్రపతి రామదాసో నిర్ణయింపవలను లేకున్నది.

పతిభక్తి నీమె యొక్కవగ ప్రస్తుతించియున్నది.—

'శారద:—నీవుమాత్రము నీభర్తయొక్క మనస్సు గనిపెట్టి సుఖపడుము.

సుమిత్ర:—మీకటాక్షంబున నావిభుండును నా కనుకూలుండే (హంసవిజయము 5–2)'

ఈ సాధుకురాలు అన్నిటను ప్రాతలనేయభిమానింపక సంస్కరణములకును అవకాశము కలిగించినది. జీవయాత్ర (౧–౭౬3) యందు నిరంజనుకు (జీవుడు) అతని నర్మమిత్రుడును భావిప్రధాన సచివుడునునగు అన్నంభట్టును జరిగించు సంభాషణలో నిరంజనవాక్యమిటులున్నది:—

అచిరకాలంబునను రాజునోడు నింత
లోన నీవును లోకంబులోని వింత
లరసి వచ్చితివా మనమిరువురమును
సంస్కరింపగవచ్చును సంఘుమెల్ల ॥

అట్లని క్రొత్తలనన్నిటి నీమె యామోదింపలేదు. జీవయాత్ర ౨-౨౧౦.

తలగొరుగుట జలజాక్షుల
విడిపించుట భావ్యశాంతివిధియని షేధం
బులు లేమియు బుధదూషణ
ములు చిత్రముము క్తబంధములు కలి

నారా!

ఈ పద్యభావము పూర్తిగ నామెగారివలన దెలియవలసినది. "తలగొరుగుట" క్రాపుచేయుటయా (Cropping hair) లేక "జలజాక్షుల" అను విశేష్య పదమునకు సింహావలోకనముగ "తలగొరుగుట" తోను "విడిపించుట"తోను అన్వయము చేయదగునా. వైధవ్యవిషయమున స్త్రీలకు మాంద్యమొక మహాక్రూరసంస్కారమని భావము కలిగియుండును.

ఈ పద్యమునందలి "ముక్తబంధములు" ముక్తపదగ్రస్తాదులు బంధకవిత్వములు లోనగుకవిత్వవిషయకములా లేక స్త్రీపురుషు లొకరినొకరు విడనాడి దిరుగ కలియుటయా. ఇందతిమాత్ర ప్రసంగమున్న వశ్యవచస్కరాలగు నీకవితల్లజ క్షమించుగాక. ల ద ప్రాసమిందొక ఛందోవిశేషముగ గూడ గన్పడుచున్నది.

(మారుమనువులయొక్కయు విడాకులయొక్కయు ప్రచారమీమె గ్రంథముల నగపడదు. ఈ విషయ ప్రసంగమువిచారిత రమణీముగ నుత్స్వరింపవగును.)

నౌకాయాత్ర, విదేశ ఖండాంతరగమనములు, విమానయానము ఇత్యాదులీమె కనభిమతములుగావు. ఇందులకు సాక్ష్యము కావలసియున్న హంసవిజయమునందలి యన్నంభట్టును లలితాకుమారియు జాలియుందురు.

ఇక స్త్రీలు విద్యాధికురాండ్రగు విషయమున యీ కవయిత్రినిజతాత్పర్యమటు ద హంసవిజయమున ఎం. ఏ. (M.A.) పరీక్షోత్తీర్ణురాలగు మిస్. లలితా కుమారి యొకతెయున్నది. ఆమె సంభాషణ మీ నాటకమున నింగ్లీషునానే వెలసియున్నది. వైదుష్య

మూలసూత్రము మాత్రము ఆర్యవిద్యాభిమానమును వేదశాస్త్రప్రామాణ్యమును చులకన జేయలేదు. దేవగురుభక్తి ప్రపత్తులు ప్రతిపత్తియందును ప్రతిధ్వనించుచున్నవి. ఈమె పరాకాష్ఠయాత్మ సాక్షాత్కారమే యగు. ఆత్మసాక్షాత్కారమునను, స్వస్వరూపావస్థానోపలబ్ధియు, అంతశ్శత్రుధ్వస్తియు, అమనస్కానుభూతియు నీమెకు కడుంగడు ఉత్సాహప్రదములుగ గన్పడుచున్నవి.

ఇట్లు మహోదారగంభీరపథముల విహరించునీ మహాయోగినీ కవయిత్రి యదనువ దండిగను నాటిగను నాటునట్లు పరియాచకమును జేయగలదు. జీవయాత్ర ౧-౪౦౯ యందు మగవారిచదువు నిట్లు యెగతాళి బట్టించి కించిత్పరితాపమును గూడ జూపినది.

> చదివినాడుగాని సంశయమాపోదు
> చదువఁజదువఁ దెలివిసన్నగిల్లె
> బిదపఁజూడ వీఁడు మొదటనిబోలుగా
> గుణముకుదుర దేమి కొట్టుకొండు:

ఆమె పుణ్యాన నీ చదువిప్పత్తు నింతటితో వదలినది. లేనియెడల 'చదువుకంటె మేలు చాకలితనము' యని పంచపాదింజేసి ఈయాటవెలదిచే నాడించి యుండును.

ఇదిజాలక హంసవిజయమున నింకొకచో (౩-౩) 'నల్లచీరఁ గట్టువారెల్ల నా పెండ్లాలె యనుకొనెనఁట నీవంటివాఁడొకడు' అని డామాడోలిగానిచే నిరంజను నెక్కసక్కములాడింపజేసినది.

ఈకాలపు శిశువిద్యాపద్ధతుల దలి వస్తుపాఠముల (Object Lessons) గూర్చి యొక్కింతసమ్మయపూర్వకమగు చర్య హంసవిజయమున (౨-౨) గలదు.

'బూడిదగుమ్మడికాయ పొట్టలోవర్ణముగ గరిటెఁ గ్రుచ్చిన 'ఈ' యగును.'

'చెవులబూరలమూఁకుడు చెవులలో గరిటె దూర్చిన 'ఆ' యగును.'

'ఒకపీపా, రెండుచేటలు, నోకనోకలి, నాలుగు కొయ్యకోళ్లు ఒకచీపురికట్ట, పెట్టి యేనుగుపాఠమును జెప్పవలెను.'

ఇంతట నిలువక 'ఇంకనిట్టి వనేకములు కలవు' అని తాలాతోలి డామాడోలిగాని నోటబలికించినది.

పండితంమన్యుల, హంసవిజయమొక్కెడ (I. 1) చురుగ తాకనాడినది. 'ఇట్టివారు బెజ్జము – రంధ్రము వను రెండుశబ్దముల జేర్చి బెంద్రమందురు. కుటుంబమును సంసారమును జేర్చి కుటుంబరమందురు.'

ఈ కవయిత్రి జేయగల భాషావినోదముల కింకొక యుదాహరణము జూపనగును. హంసవిజయమున (౫-౩) నిరంజనుఁడను యాతనిదేవియు తరిగొండ వెంగమాంబగారి యోగమహిమంగూర్చి ముచ్చటించుకొనుచుండగ డామాడోలిగాడువిని స్వగతమున 'నేనిన్ని దేశములు చూచివచ్చితిని. అందరు బాగుగఁ దెనుగుమాటిడువారు' అనుకొనును. అంతట 'తెనుగు మాటిసారు' అన్నమాట అతనికి విచిత్రముగదోచి 'పరిశోధకు లీ తెనుగుమాటి శబ్దమునకు వ్యుత్పత్తి నేమని నిర్ణయించిరో' యని భ్రాంతుడగును.

హంసవిజయమునందలి యేకవయంకపు రెండవ రంగమున 'జాతిభేదవిమర్శ (Caste Distinction) దీర్ఘముగను నిపుణముగను జేయబడియున్నది.

''చక్కెరయొకటిరెయు చిలుకగా, పండుగ, తేలుగా, వేలువేలు నామరూపములతో నున్నటులొక్క బ్రహ్మంబె పెక్కురూపముల నీవిశ్వమునఁ గానవచ్చును.''

* * * *

''ద్వితీయాద్వై భయం భవతి. రెండవవానివలన భయభేదములు కలుగును. అద్వైతానుభూతినిఁ బ్రతిపాదించు మంత్రముయొక్క సంతతమననమే భేద

భయపరిత్రాణ మొనర్పను" అని శారద శిరోభూ నించినది.

లలితాకుమారి M.A. గారికిని జాతిగతభేద మేదూ త్రేమును సరిపడదు. ఉదాహృతాంశమునకే ఈక్రింది సంభాషణ గలదు.

'లలిత—My God! What shall I do to solve the problem of difference.

సుమిత్ర—తల్లీ ఈ భేదదృష్టిపోయి సమరస మేర్పడుటకు నే నేమిచేయుదును?

శారద—You die. With you the difference dies.

సుమిత్ర—నేను చచ్చినయెడల నాతో భేదము నశించునసెదరా.

లలిత—How can I die?

సుమిత్ర—నే నెట్లు చావగలను? (స్వగతము) నే నడుగఁబోవుమాట నీమెయు నడిగినది. దీని కేమి సమాధానముండును.

శారద—If you cannot die we are here to kill you; rather the Ego in you.*'

జీవయాత్రా హంసవిజయములందు పలుమారు గోచరించు మహావ్యక్తి "శారద" ఈ కవయిత్రి ప్రతిబింబముగనుండునా యను శంక కవకాశము గలదు. ఆయాసందర్భములనుబట్టి పాఠకులు ఈసందేహ నివారణ మొనర్చుకొనఁగలరు. కృష్ణభూషణముగారను వ్యవహారనామమున వెలసి "శ్రీ అమృతానంద నాథులు" అని దీక్షానామధేయమున ప్రసిద్ధులయిన మహామూర్తు లీమె కాధ్యాత్మికగురువులు. వీరు ఆంధ్రులు. వీరు తిరుపతిలో నెలకొల్పిన త్రిలింగ మహావిద్యాపీఠమున నీయమ యొక సాధకురాలని తెలియుచున్నది. ఈ రెండు గ్రంథముల దరచుగ జెల్పబడియుండు తత్త్వవిషయములును సంప్రదాయములును అనుభవములును ఈ మహాగురుముఖ నిష్యందామృత బిందువులగనున్నవి. జీవయాత్ర వీరి పవిత్ర స్మరణతో ప్రారంభమగుచున్నది.

జీవయాత్ర మూడుల్లాసములుగ విభక్తమై యున్నది. ప్రాయికముగ గ్రంథమంతయు కందపద్యమయమైయున్నది. ఈ కందచవి తొలికావ్యమగు రంగశతకముననే జూపబడినది.

"అందములగు కందంబుల

బొందుగ మీపాదములను బూజించెద"నని శ్రీ రంగనాయకస్వామిని వేడియున్నది. అటులని యితర వృత్తాదుల వర్జించినదిగాదు. తిక్కయజ్వవలె నీమె పద్యరచనయందు సవ్యసాచి యనదగును. ఇదంతయు గాక 1878 పద్యములచే నలరుచుండు ఈ జీవయాత్ర నిర్వచనమైయున్నది.

హంసవిజయమున కీమెయే గ్రంథాంతగద్యమున "మహావిద్యానాటకము" అని సార్థకనామకరణము జేసియున్నది. ఈ రెండు గ్రంథముల దగులుచుండు నిరంజనుడే (జీవుడే) శ్రీ పరమహంస మహాగురు కటాక్షమున "యోగసిద్ధబలంబున గామరూపుడై హంసగవచ్చి" మరల నిరంజనుడైనటుల జెల్పబడియున్నది. అందుచే నీ నాటకమునకు "హంసవిజయము" అను పేరుపెట్టి ఈమె ఆధ్యాత్మికాధిభౌతికముల సమన్వయము జేసినది.

హంసవిజయమునందలి స్త్రీపురుషు లందరు సద్గురు కటాక్షమును శారదాప్రసాదమును బొంది ముక్తులయిరి. ఒక్క డామాడోలికా స్త్రీమాత్రము నిత్య నారకిగా నిలిచియున్నటులున్నది. ఈతడు పండితు

* టీక: నీవు-నేను, నీది-నాది అను భేదము నశింపవలయునని ఈ సంభాషణయందలి 'నేను' You 'నీవు' ఇత్యాదిపదముల తాత్పర్యము. ఈ భావమే జీవయాత్ర [illegible]లో స్ఫుటముగ మూర్తిమంతమై యున్నది. "నేనున్నది నున్న నీవు నేనని కన్నక."

డును జ్ఞానియు కావచ్చునుగాని ఈ దోషాన్వేషణము పీడిపోయి గుణపరామర్శకదవరకును నలవడినట్లగపడదు. నాటకమధ్యమున బ్రవేశించిన రామరెడ్డియు కృతార్థుడై కడతేరినట్లున్నది.

నెల్లూరి నీమె నిజజన్మస్థానముగ నభిమానించినది. జీవయాత్రయందును హంసవిజయమునందును ఈ మండలములోని మహాపవిత్ర శైవక్షేత్రమగు సోమశిలను తత్పరిసరముల బ్రవహించు పినాకినీ మహానదిని పలుమారు స్మరించినది.

1925 సంవత్సర మధ్యభాగమున చెన్నపురియందు జీవయాత్ర వెలువడినది. అపుడచట కవిపండిత మహాసభ యొకటి జరిగి ఈమెకు గొప్ప సన్మానమును జీవయాత్రనుగూర్చి గొప్ప ప్రశంసయు జరిగినవి. ఆ మహాసభాముఖముననే నీమెకు "కవితిలక" బిరుద మొసంగబడిన ఆ మహాసభాసందర్భమున మహాపండితు లాకరు పరమాశ్చర్యభరితులయి "నిస్సార సరస్వతి" యని నీమెను ప్రస్తుతించిరి. ఆ పండితులు హంసవిజయమును జూచియుండిన "నిస్సారమహావిద్యా" యని యుద్ఘోషించియుందురు.

తొలుత భారతిలో 1934—35 సంవత్సరములలో ప్రకాశమై హంసవిజయము ఈవల దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావుగారి ఆంధ్రపత్రికాముద్రాయంత్రమున గ్రంథరూపమున ముద్రితమై ఆంధ్రగీర్వాణోద్ధాద్యనేక భాషాపారంగతులును విద్వత్కవీశ్వరులును ప్రౌఢకావ్యనాటకకర్తలును జయపురసంస్థానాధీశ్వరులునునగు శ్రీ శ్రీ శ్రీ విక్రమదేవవర్మ మహారాజాగారి యభినందనపురస్సరముగ భాసించుచున్నది.

ఈ రెండు గ్రంథములకును ఈ కవయిత్రియే వ్యాఖ్యానము వ్రాసిన బాగుండును. కొన్ని తత్త్వరహస్యములు సంకేతములు గురూపదేశములపై నాధారపడియుండు సాంప్రదాయిక విషయములు ఇతరుల కూహాతీతములుగ నుండగలవు. జీవయాత్రయొక్క నిగూఢస్థితి నుద్దేశించి కవయిత్రియే గ్రంథాంశముల గూర్చి యొక టీక వ్రాసియున్నది. అది లేకున్న ఈ ప్రబోధారణ్యమున దిక్కు తెలియక పాఠకులు చిక్కుపడుదురు. ఈ గ్రంథముల యాఖ్యాయికాభాగ మతిస్వల్పము. పాఠకుడు తేలస్పర్శగ విషయము తెలిసికొనుట సులభము కాదు. కావున వ్యాఖ్యానము లపేక్షితములగుచున్నవి.

ఈమె తెలుగున నెట్లో సంస్కృతమునను నటులే యనాయాసముగ నానావిధశ్లోకముల గీతముల వ్రాయగలదు. జీవయాత్రయందును హంసవిజయమునందును నివియెన్నియైనగలవు. ఈమె "ఉభయభాషాకవితాభూషాలంకృత" యైనటుల గద్యవలనను దెలియుచున్నది. కవితాచమత్కృతి దీపింప నొక్కొకమారు ఒక్క తెలుగు ప్రత్యయమైన లేకుండ పూర్ణముగ సంస్కృత తిఙంత సుబంతములనే వ్రాసి ఒక కందముగనో యొక వృత్తముగనో ప్రస్తరించుచున్నది. ఉదాహరణము :—

క॥ లోకానపి సకలాన
స్తోకానందాన్ కురుష్వసుజానా
న్స్వీకృతభక్తాన్ యుక్తాన్ [నస్మాన్
శ్రీకర శాంతించ దేహి శివకైవల్యం॥

సంస్కృత ఛందస్సున దీని నార్యావృత్తముగ గణింతురు కాబోలు.

జీవయాత్రా హంసవిజయములకు సజాతీయమై అయిదు వేలపద్యముల నలంకృతమగు 'శైలి' యను గ్రంథము నీమె రచించినటుల దెలియుచున్నది. అది యింకను బ్రకటింపబడినటుల లేదు. పేరునుబట్టి యూహించిననిదియు నైతికాధ్యాత్మికవిషయముల నలరియుండుననియు తోచుచున్నది. ఇందెన్నియో గొప్ప శిలములు బోధింపబడియుండును. లేక భాషాశైలి యనియా? లేక శిలాసంబంధమా?

1927 సంవత్సరమున నీమె పద్యముక్తావళిని రచించినది. అభిజ్ఞానశాకుంతలము 1928 నందు తెలిగింపబడినది. శాకుంతలమును మేఘసందేశమును తెలిగించుట ఇప్పటి తెలుగుకవులకొక స్పర్థావహమైన ట్లున్నది. మేఘసందేశము ఈమె భావప్రపంచమున నున్న యుండదగును. శాకుంతలము మనోహరముగ నున్నది. ఇదివర కనేకములున్నను, ఈ యాంధ్రీకరణము శాకుంతలాపూర్ణబోధమునకు కావలసియె యున్నది:—

శుశ్రూషస్వగురూన్ కురుప్రియసఖీ
వృత్తిం సపత్నీజనే
భర్తుర్విప్రకృతాపిరోషణ తయామాస్మ
ప్రతీపంగమః
భూయిష్ఠం భవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యే
ష్వనుత్సేకినీ
యాన్త్యేవం గృహిణీపదం యువతయో
వామాః కులస్యాధయః॥

ఈమెగారి తెలుగు—

గురుశుశ్రూషయొనర్పుమా సవతులన్
గొమ్మాసఖీవృత్తితో
వరుడే భంగమొనర్చునే నలుకమార్గ
వ్యక్తన్నదే మానుమా
పరివారంబు గడుంగృపంగనుము సంప
ద్దర్పముసీడు తా
ల్తురు రామల్ గృహిణీపదంబిటు పెరల్
చూడన్ గులాధుల్ గదా॥

అంకము 6 :— మూలము—

ఉచ్ఛేత్తుం ప్రభవతి యన్నసప్తసప్తి
స్తన్నైశంతిమిర మపాకరోతిచంద్రః

కనకమ్మగారి తెలుగు:—

రాత్రిహారిహారింపని తిమిరంబు రాజు
సంహరించుట యుల్లది సహజమకద॥

ఇందు కాళిదాసును కొదగని 'రాజు' మనోహర మగు శ్లేషచే పాదాంతేవాసిన్యై ప్రకృతికిశోభను గలిగించినాడు.

అంకము 7 :—

వల్మీకాగ్రనిమగ్నమూర్తిరురసా
సందష్టసర్పత్వచా
కంఠే జీర్ణలతా ప్రతానవలయో
నాత్యర్థసంపీడితః
అంసవ్యాపి శకుంతనీడనిచితం
బిభ్రజ్జటామండలం
యత్రస్థాణురివాచలో మునిరసా
వభ్యర్కబింబంస్థితః॥

తెలుగు:—

తనువందర్థముపుట్ట జూడగనహిత్వ
గ్వ్యాప్తమై వక్షమున్
దనరన్ జీర్ణలతా ప్రతానవలయాత్యం
తార్తుడై కుత్తుకన్
వనశాకుంత కులాయపూరిత జటాభా
రంబు మూపంటగా
నిను లక్షించుచు స్థాణువట్లచలుడై
యొందుండునమ్మౌనితాన్॥

ఇందు 'నిను లక్షించుచు' ననుటలో నీమె పదవిభాగ భేదముచే సొంపగు శ్లేష నూహింపజేయుచున్నది:

(1) మూపు-అంటన్-కాన్-ఇను (సూర్యుని) లక్షించుచు

(2) మూపు-అంటన్-కాన్-నిను (శకుంతలను పరిత్యజించిన దుష్యంతుడవగు నిన్ను) ఈ పదవిభాగ

ద్వయము సమంజసము కాని ఈ తెలుగుపద్యము కాళిదాసోక్తి మెరుగుబెట్టుచున్నది.

1931 లో నీమె 'రామాయణకథాసంగ్రహము' చెప్పినది. ఇదియే వాల్మీకమున ప్రథమసర్గ. దీనిచే బాలరామాయణమనుటయుగలదు. ఇదంతయు కంద ఘనమైయున్నది. ఒక్కట నీమె పేరును మోసులెత్తియున్నది.

ఈ చిన్న కావ్యమునందును గూఢ వాక్యములు కొన్నిగలవు:—

నీకథ నీకున్నిన్నై
నాకై పల్కితివి రామనారాయణయ
స్తోకానందంబగు నీ
రాకడపోకడలఁ దెలుపురా పరమేశా॥

ఇందలి శైలి యిటులుండును:—

అనఘుఁడు రాముఁడుసీతా
వనితందగఁగూఁడి మఱలఁబడసెను రా
జ్యంబును జగము బ్రహృష్టంబ
య్యెను ముదముల్ దుష్టిపుష్టి నెంతయు
గనియెన్॥

పూర్వోదాహృతగ్రంథములును అయిదువేలపద్యముల 'శైలి'యు గాక స్వగురూపదేశముల చేర్చి గూర్చి 'అమృతానంద బోధామృతసారము' 'ఆనంద సార'మనియు రెండుగ్రంథములు రచించియున్నది. అవియు నచ్చువడలేదు. ఇవన్నియుగాక భారతి, గృహలక్ష్మి, త్రిలింగ, ఆంధ్రహేరాల్డు, హిందూసుందరి, సుబోధినీ పత్రికలకు అనేకవ్యాసములను పద్యావళులను వ్రాసియున్నది. ఇట్టి చిల్లరరచనలు సంగ్రహింపబడి గ్రంథరూపము వెలువడనున్నవి.

నెల్లూరులో ప్రచురింపబడు సుబోధినిలో (1935) అంబాస్తవము (ఆరుపద్యములు) కన్యాకుమారిప్రభావము (17 పద్యములు.) జీవప్రబోధము (పంద్రెండుపద్యలు) ప్రకటించియున్నది. అంబాస్తవమున స్వీయచరిత్రము సూక్ష్మముగాగలదు. ఈమె భావము, రచనయు నిర్దుష్టములుగానున్నవి. రేఫార్థానుస్వారద్రుతాంతనియముల జక్కగ బాటించినది. ఈమె కవిత్వమున తప్పు గానరాదు, పదలాలిత్య సారస్యములుగలవు.

నిత్యవృత్తిలో నీమె మహానైష్ఠికురాలు. ఉపాసకురాలు. పంచాయతన పూజాపరాయణురాలు. తీర్థయాత్రాదికముల బూర్తిచేసికొనినది. గురుదేవభక్తి గలది. తిరుపతిలో త్రిలింగపీఠమును ప్రతిష్ఠించినది. ప్రతిదినమును గృహదేవతార్చనలో స్మార్తపంచాయతనపూజావిధానమున సప్తసహస్రావర్తి పూజజరిగించుచున్నది. చెన్నపట్టణమందలి గోపాలపురములో కవితిలకకుటీరమును, నిర్మించికొని స్వసృద్వితీయరాలై అధీతిబోధాచరణ ప్రచారణదీక్షా ప్రసక్తురాలయి యథాసంభవముగ నిరాడంబరముగ జీవయాత్రానుసంధానము చేయుచున్నది.

అంతరంగమున నాధ్యాత్మిక తత్త్వజ్ఞురాలయ్యును బాహ్యమున గవర్న్మెంటు కాలేజీలో ఉపాధ్యాయియయ్యును సదాస్వజాత్యభివృద్ధినే ముందిడుకొని లోకసేవజేయుచున్నది. 1913 మేనెలలో కాకినాడలోజరిగిన మహిళాసభకీమె యధ్యక్షత్వము వహించి ఆపదవిని శ్లాఘ్యముగనిర్వహించినది. అప్పటి కీమె పదునైదేండ్లు వయస్సుననుండినది. ఆసభయందీమె యనర్గళముగ నుపన్యసించి సభ నాశీర్వదించి ఆశువుగ ప్రౌఢములగు పద్యముల జెప్పినది. సభవారందరు ఆశ్చర్యమగ్నులైరి. 1917 లో నెల్లూరులోజరిగిన మహిళాసభ కీమె ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షురాలుగ నుండినది. ఆసందర్భమున నీమెయిచ్చిన సన్మానోపన్యాసము అమూల్యముగనున్నది. దీని తిరుగ ముద్రింపించుట స్త్రీజనమునకు మహోపకారముగానుండును. గడచిన డిసంబరునెల తే 8 దిన్న నెల్లూరియందుజరిగిన

మొల్లజయంతి ప్రయుక్తమగు మహాసభకధ్యక్షురాలుగ వరింపబడి సభను చక్కగా నిర్వహించి సభలో సన్మానమునొందిన శ్రీమతి చిల్కపాటి సీతాంబగారికి స్వర్ణకంకణము తొడుగుసందర్భమున ఆశువుగా నీక్రింది పద్యము జెప్పినది.—

గీ॥ పలుకుఁదొయ్యలి ముంజేతి చిలుకపాటి
  సీతమాంబకు లక్ష్మియిచ్చె వలయంబు
  కరము మాటాడుటరుదు కంకణము
                        నిడునె
  యత్త కోడలిదానిపై నాదరమున.

ఈ యాశుపద్యమున విచిత్రార్థస్ఫురణగలదు.

పలుకుఁదొయ్యలి=సరస్వతి దేవియొక్క—

ముంజేతి చిలుకపాటి=ముంజేతి నలంకరించియుండు
                        చిలుక వంటి

సీతమాంబకు = చిలుకపాటియను యింటి పేరుగల
                        సీతమాంబకు

లక్ష్మి=(1) లక్ష్మి దేవి—(2) గృహలక్ష్మి పత్రిక యిచ్చె వలయంబు=కంకణము నిచ్చినది.

కరము మాటాడుటరుదు = నేర్పిన మాటలనైన చిలుక యూరక మాటలాడుచుండును గాని ప్రకృతపు బహుమానపాత్రమగు చిలుకపాటి సీతమాంబ విశేషముగ మాటలాడదు. మాటలాడుటకంటె పద్యముల వ్రాయుటయందు సమర్థురాలు అని భావము.

కంకణమునిడునె యత్త=అట్టికోడలికి అనగా పరస్పరము మాటలు లేని కోడలికి అత్త కంకణమును పెట్టునా! లక్ష్మిసరస్వతుల కత్తకోడలి వావి ప్రసిద్ధము—అని ఆశ్చర్యము. అత్తతో మాటాడనికోడలి యందును అత్తగారికి దయయుండు టాశ్చర్యము. ఇందలి కంకణ శబ్దమున శ్లేష నూహించియుండును. కంకణము= (1) వలయము (2) కం×కణము: నీటిబొట్టు.

అత్తతో మాటలాడ నిచ్చగింపనికోడలికి అత్త నీటిచుక్కనైన యిచ్చునాయని ధ్వనిగనుండును.

అయితే ఇచట ప్రత్యక్షముగ నిచ్చియున్నదే యున్నది కోడలిపై దయ చేతగాదు. కోడలిదానిపై నాదరముస—కోడలిదియగు చిలుకపైనగల ఆదరము చేత యిచ్చినది. అనగా చిలుకపాటి సీతాంబగారిపై తనకు గల ఆదరాతిశయమున నీ బహుమతి చేసినది యని భావముగనుండును. ఆశువుగ జెప్పిన నీపద్యమున నింత మనోహరమగు భావము నిమిడ్చినది.

ఏపదవినున్నను ఏపనిబూనినను ఏరచనజేసినను ఈ మహిళాశిరోమణికి ముఖ్యగమ్యము స్త్రీజనాభ్యుదయముగనే గనుపడుచున్నది. 'బాలను గవితాచతురత జాల'నని జంకుతో వ్రాసిన రంగశతకము మొదలు జీవయాత్రా హంసవిజయాంతము యీ ఆశయమే స్వర్ణాక్షరముల భాసించుచున్నది.

జీవయాత్రలో సర్వతోభద్రవిజయము అను ప్రకరణమున (౨-౧౧౧) యందు నిరంజనుడు తనయర్థాంగలక్ష్మింగూర్చి బలికిన సూక్తము పరమప్రమాణమగుచున్నది:—

కాంచిననిన్నె కాంచవలెఁ; గారుణికత్వ
      ముఁజూపి మేలుగాఁ
బెంచిన నీవబెంచవలె; భీతిజనింపఁగ
      శత్రుకోటులన్
ద్రుంచిన నీవద్రుంచవలెఁ; దోషముఁ
      బాపిఁమనంబుజ్ఞానమున్
నించిన నీవనించవలె; నిశ్చలభక్తి ఘటిం
      పగావలెన్
సంచితమెల్లఁ ద్రుంచవలె శాంతియు
      ముక్తియు నీవయీవలెన్॥

కలకత్తాలో ప్రకటింపబడుచుండు (Heritage of India (భారతపైతృకము) అను గ్రంథప్రణాళికలో దాదాపు పదేండ్లక్రింద Poems by Women (భారత

స్త్రీ కవనములు) అను నొక గ్రంథము వెలువడినది. వేదకాలము మొదలు యిప్పటికివరకు వైదికసంస్కృతములో పాలీలో, లౌక్యసంస్కృతమున, అరవమున కన్నడమున, మళయాళమున, మహారాష్ట్రమున, వెంగాలి, హిందీ, గుజరాతి, కాశ్మీరి, ఉర్దూ, పార్సి, ఇంగ్లీషు లోనగు భాషలలోన కవనము చేసిన స్త్రీల పేళ్లున్నవి. తెలుగున కొక్కరిత పేరును లేదు. తరువాత ఒకటి రెండేండ్లకు ఆ ప్రణాళిక నెరిగి వండిపెద్దిచెంచయ్య యం.ఏ., యం.ఎల్., రాజామంత్రి ప్రగడ భుజంగరావుపంతులు బి.ఏ. గార్లచే ఆంధ్ర వాఙ్మయముపై నొక గ్రంథము వ్రాయించిరి. తెలుగు స్త్రీకవులు పదిమందినిమాత్రమె వారు పేర్కొనిరి.

(1) కుప్పమ్మ — భారతరచనయందు నన్నయభట్టునకు తోడైన నారాయణభట్టు కూతురట. ఈమె గ్రంథమువెవ్వియు లభింపలేదు.

(2) రంగనాథరామాయణ కవిద్వయమున నొకడగు కోనబుద్ధరాజు కూతురు. ఈమెపేరు తెలియలేదు. గ్రంథములును తెలియలేదు. అయ్యలరాజు రామభద్రుని సకలకథాసారసంగ్రహమున నీమె పద్యములు కొన్నిగలవట.

(3) మొల్ల — రామాయణకర్త్రి.

(4) కృష్ణదేవరాయలకుమారిత మోహనాంగి — ఈమె చెప్పినట్లు ప్రతీతిగల మరీచి పరిణయము లభింపలేదు.

(5) ముద్దుపళని — రాధికాసాంత్వన కవయిత్రి.

(6) సుభద్రమ్మగారు. (18 వ శతాబ్దము) కేశవ శతకము — కొన్ని దండకములు.

(7) తరిగొండ వెంగమ్మగారు — వెంకటాచల మహాత్మ్యము — రాజయోగసారము.

(8) బండిపాపమ్మ (19 వ శతాబ్దము) మీనాక్షీ శతకము.

(9) రత్నాంబ (డిటో) వెంకటరమణశతము.

(10) శ్రీరాణి చెల్లాయమ్మగారు — పార్థసారథి శతకము.

ఈ వాఙ్మయచరిత్రము ప్రకటింపబడినప్పటికె గుండు అచ్చమాంబ బండారు అచ్చమాంబ లోనగువారు తెలుగుదేశమున ప్రసిద్ధ కవయిత్రులుండిరి. వీరిపేర్ల గ్రంథమున లేవు. ఇది యటుండగ — అప్పటికి ప్రస్తుత కనకమ్మగారి 'జీవయాత్ర' ప్రకటితమై కవిపండిత సన్మానమును బొందినది. ఆమె పేరుగాని ఈ గ్రంథము పేరుగాని ఆచరిత్రయందు దగులలేదు. ఆంధ్రాభిమాన మిటులున్నది. ఆంధ్రయూనివర్సిటి వారునీ పరిశోధన బూనినటులలేదు.

మన కనకమ్మగారికి కవనశక్తి లిఖితపఠితప్రాయముగనున్నది. (శైశవాభ్యస్తము). ఇంగ్లీషువారు పోపును (Pope) గురించి "He lisped in numbers" అనగ నాతని బాలభాషణమె గణబద్ధమైయుండిన దందురు. ఈమెయు నట్టిదిగనున్నది. ఈమె కవిత్వధోరణి ఇంగ్లీషున బ్రౌనింగు, క్రిస్టినా రొసెట్టిగార్ల కవిత్వమువలె గూఢము అంతఃకరణ ప్రవృత్తముగనున్నది. దేశసేవకురాలు సరోజినీదేవియు ఇంగ్లీషున మనోహరమగు కవిత్వము జేసిన ప్రసిద్ధురాలు. కనకమ్మగారి కవిత్వమును అటులే కమ్మగనుండును. ఈమెకిప్పుడు నలుబదిమూడేండ్లు. ఇప్పటికి పదేండ్లముందుగనే ఈమె సంస్కృతాంధ్రములందును ఇంగ్లీషునందును గొప్పపాండిత్యము సంపాదించి పండితవృత్తినంది స్వజాతి స్వదేశాభిమానమానముల వెలయుచుండుట ఆంధ్రస్త్రీలకెంతయు యుత్కర్షావహముగ నుండగలదు.

చదువనగా శ్రీహృదయము
చదువుటవేరొండుగాదు చదువిల దానిన్
ముదితల కృపలేకుండిన
విదితంబగునెట్లు బ్రహ్మవేత్తలకైనన్॥
(జీవయాత్ర ౧-౩౬-౧)

ప్రథమపాదమునందలి 'శ్రీ' స్థానమున 'స్త్రీ' యున్న బాగుండదా?

అపజయము

శ్రీమతి రాణి చాకుంట సరస్వతీబాయిగారు

౧

పద్మ నా బాల్య స్నేహితురాలు. చిన్న
తనమందే తలిదండ్రులు గతించారు. సోద
రుని పోషణలో ఉండి విద్యనేరుస్తోంది. మే
మిద్దరం చిన్నప్పటినుండీ ఒకే క్లాసులో
చదువుతుండేవాళ్లం. మాయిల్లూ వారిల్లూ
సమీపంలోనే ఉన్నవి. మేమిద్దరం ప్రియ
స్నేహితులంకూడాను.

పద్మ చాల చురుకైనపిల్ల. ఎప్పుడూ
యింట్లో చదివినట్లు కనపడేదికాదు. కాని
క్లాసులోనమాత్రం ఫస్టుమార్కు దాని
సొమ్మె. పద్మతో ఆడుకునే వాళ్లెవరూలేరు
వారింట్లో. మాయింట్లో నాతోనూ మా
అన్నయ్య భాస్కరావుతోనూ ఆడుకుంటుం
డేది. మహాకోంటెపిల్ల. ఎప్పుడూ చిన్న చిన్న
కొట్లాటలు కావాలి. నాతో అట్టే కొట్లా
డేదికాదు కాని మా అన్నయ్యతో కల
హాలు. ఆయన చదువుకుంటుంటే పుస్త
కాలు చిందరవందర చేయడం. లాక్కో
వెళ్లడం. ఆయన పద్మ వెంబడి పరుగెత్త
డం. పట్టుకోని పుస్తకాలు లాక్కోగానే
పద్మకు తుర్రునకోపం వచ్చేది. తిర్గి నేను
బ్రతిమిలాడడం. అప్పుడపు డన్నయ్యగూడా
క్షమాపణ కోరుకునేవాడు. హాసన్ముఖి
యైన పద్మ కోపం చూడలేకపోయెవా
డన్నయ్య. మహా అభిమానంకూడా అన్న
య్యకు పద్మంటే. వీద్దరి కలహాలు, క్షమాప
ణలుచూచి వినోదించేదాన్ని నేను.

పద్మ స్నేహంవల్లనే మాబాల్యం మహా
నందంగా గడిచింది. మాఅన్నయ్య యిం
గ్లండు వెళ్లాడు బ్యారిస్టరీకి. అప్పటినుండీ
పద్మా నేనూ దినమంతా కలిసే ఉండేవాళ్లం
ఎప్పుడో రాత్రివేళలతప్ప. దోషరహితమై
బాల్యదశ ఎలాంటివారికైన ఆనందమయ
మే ననుకుంటాను. ఆనిశ్చింత, ఆనిర్మలహృద
యావస్థ ఆయాటలు, ఆపాటలు జ్ఞప్తికివస్తే
యీ నా గార్హస్థ్య సుఖాతిశయాలనుకూడా
మరచిపోతాను. ఆభావముల్లో మునిగిపోయి
నిర్మలానందం అనుభవిస్తాను.

పద్మకు పదునాలుగేండ్లొచ్చినయి. నాకో
పదిహేనుంటయేమో. మేమిద్దరం స్కూల్
ఫైనల్ చదువుతున్నాం. వయస్సొచ్చిన
కొలదీ పద్మకు పురుషులపైని ద్వేషమెక్కు
వౌతోంది. ఎప్పుడూ నాతో పురుషులదుండ
గముల గూర్చియే మాట్లాడుతుండేది. నేను
విసుక్కునేదాన్ని. ఇక తనభావసంచయాన్ని
సహాధ్యాయినులకు వెలిబుచ్చడం మొద
లెట్టింది సమయం దొర్కినప్పుడల్లా. పద్మ
తెలివైందను నభిమానంవల్ల మనస్సులో
ఉన్న ఎవరూ ఎదురు మాట్లాడేవారుకారు.
ఆపని కెప్పుడన్నా నేనే సాహసించేదాన్ని.
స్త్రీ పురుషులొండొరు లొకరికొరకై
యొకరు సృష్టింపబడ్డారని వీరియనురాగపూ

రిత జీవితమే సృష్టిస్థితికి హేతుభూతమని నాయభిప్రాయం. యీమాటలు పద్మ కే మాత్రం గిట్టవు.

పద్మమాటల్లో సత్యంలేకపోలేదు. గాని పురుషుల సన్మార్గులగా చేయడానికి పద్మ యవలంబింపవలెననే మార్గం బాగలేదు. అది దుస్తరంకూడా! యిక పురుషుని సరియైన మార్గంలో నడిపించేది స్త్రీయే. స్త్రీ యందొక దివ్యమైనశక్తి నిగూఢమైఉంది. పురుషుని లోబరచుకోగలదు. తన చేతిబొమ్మనుచేసి యాడించగలదు. కాని యిలాంటి దివ్యతరశక్తిని కొందరు యువతులు దుర్వినియోగపరుస్తారు. పురుషుని పెక్కువిధముల చీకాకుపెడతారు. వారి దాంపత్యం నరకస్వరూప మౌతుందప్పుడు. యిక కొందరు తరుణులు దాన్ని కనుగొనలేరు. పురుషునికి పూర్తిగా లోబడతారు. అతన్నేమార్గమందును నిరోధించరు. అలా చేయడం పతివ్రతాత్వమునకు భంగకరమనుకుంటారు. కాబట్టి యీరెండు మార్గాలు బాగలేవు. భగవంతుడు ప్రసాదించిన దివ్యశక్తిని స్త్రీలు సద్వినియోగపరచాలి.

౨

పద్మ స్కూల్ఫైనల్లో మొదటిదిగా ఉత్తీర్ణురాలైంది. నేనో రెండవదానిగా ప్యాసయ్యాను. ఆ యెండకాలం సెలవుల్లోనే నావివాహమనుకుంటున్నారు. మావాండ్లు పురాతనపద్ధతి కాకుండా వధూవరులొండొరులం తామేవరించుకునే ఏర్పాటు చేశారు మానాన్న. వరుడు యల్.యల్.బి. ప్యాసై వరంగల్లో ప్రాక్టీసు మొదలెట్టాడు. గొప్ప కుటుంబంవారే. యిరువైఅయిదువత్సరాలవయస్సు,చామనచాయ. ఎలాగైతేనేం మేమిర్వురం చూచుకున్నాం. ప్రేమబద్ధులైన దంపతుల సౌఖ్యానికంత ముండదు. వారి నేలాంటి యిక్కట్టులైనను దారిద్ర్యమైనను బాధించనేరదు. నిర్మలమై దేవతాస్వరూపమైన ప్రేమే వారికి సర్వస్వము. మానవ నిర్మితములైన భర్మ్యహర్మ్యాదులలోపము పాటించరు. ప్రకృతి స్వరూపములైన తరుచ్ఛాయలయందైన నిశ్చింతతో కాలముబుత్తురు. ప్రాపంచిక గండ్రగోళాలనుండి విముక్తులై దివ్యానందమును పొందగలరు. ఆహా! ప్రేమయందెంతటి మాహాత్మ్యమున్నది? దానివలన ఎట్టి మహత్తరశక్తినైనను బంధింపవచ్చును. సర్వశక్తిసమన్వితుడైన సర్వేశ్వరుని గూడ ప్రేమచే బంధితునిచేయవచ్చును. అట్టి పవిత్రప్రేమ నాప్రభువు నాకొసంగినాడు.

నావివాహప్రయత్నములుచూచి పద్మకు విచారం కలిగింది. నేనేదో గొప్ప విపత్తులో పడిపోతున్నానని. ఒకనాటిరాత్రి వేసవి కాలపు వెన్నెలలో పడుకున్నాం! కాని యిర్వురమూ దాని సౌఖ్యమనుభవించడం లేదు. పద్మ చిన్నబోయిన ముఖంతో అంటోంది.

"అక్కా నీవు విద్యావతివి. తెల్సినదానవు. పురుషుల దౌర్జన్యాలను చూస్తున్నావు. వింటున్నావు. చదువుతున్నావు. నీకేపిచ్చి మొదుకు పుట్టింది చెప్పు. మీనాన్న గాని మీఅమ్మగాని నిన్ను నిర్బంధపెట్టు

స్నారా? నీయింద్రియోద్బోధితమా? చూడు లలితా! వెనుక నీవతనికి వంటకత్తెవో దాసివో అయికాలంబుచ్చాలి. నిన్నుమహా నీచముగా జూచుచుండును. సోదరీ! నీవవలంబింపబోవు మార్గము మిక్కిలి కంటక పూరితము. పురుషులేలొంగి స్త్రీలకు దాసులమై యుందుమని, యిదివరకొనర్చిన వాటికి క్షమాపణ వేసుకొనినప్పుడు మనము ధన్యురాండ్రము. అప్పుడు దయాస్వభావలం గనుక వారి ప్రార్థన అంగీకరిద్దాం. లేకుంటే జీవితాంతంవరకూ బ్రహ్మచర్యంగా ఉందాం. లలితా నా మాటవిను. నీమంచి గోరియే చెప్తున్నాను."

నేను:—పద్మా! ఎందుకు నీ కీపిచ్చి భావాలు? అన్యోన్యానురాగముగల దంపతులకలాంటి యిక్కట్టులు వచ్చునని తలంపను. బాల్యవివాహాలవల్ల దంపతు లొండొరులయెడ ప్రేమ గలిగియుండనందువలన అలాంటి అనర్థాలు వస్తున్నయి. నావిషయమలాకాదు.

పద్మ:—పురుషుల ప్రేమ చంచలము. వారి యనురాగమును నమ్మడానికి వీలులేదు.

నేను:—భావికాలవిషయాలు చెప్పగలమా? అలాసంభవిస్తే అది వారివారి ప్రారబ్ధమనుకోవాలి. ప్రేమాన్వితు లొండొరు లెంతోకాలము వియోగము పొందుచున్నారు. దానికి మన మేంచేస్తాము.

పద్మ:—చాలూరుకో. యీముసలమ్మ వేదాంతాలన్నీ ఎక్కడ నేర్చుకున్నావు? నీబోటి దుర్బలహృదయులే మన వ్యక్తిగౌరవానికి భంగం గలుగచేస్తున్నారు.

నేను:—ఓహో! అలాగేం. తొందరెందుకు? నీ వెంతటి నిగ్రహంగా ఉంటావో నేనూ చూస్తాను. ఇప్పుడు విద్యాభ్యాసంలో మునిగియుండబట్టి నీకేం తెలియడంలేదు. ప్రకృతివిరుద్ధమైన పనిచేయడం చాల దుర్లభం.

పద్మ:—నీలాంటివారున్నారుగా సృష్టించడానికి పురుషపిశాచాలను చాలు.

నేను:—నేనేకాదు ముందు నీవుగూడ మా మార్గమే—

పద్మ:—(మాటకడ్డంవచ్చి) అలా ఎన్నటికి జరగనేరదు. నన్నునీవలె దుర్బలహృదయయని భావించొద్దు.

నేను:—పోనీ పద్మా! ఒకవేళ మీ అన్నయ్యే నిన్ను వివాహానికి నిర్బంధిస్తాడనుకో! ఇంతగా పోషించి విద్య నేర్పించిన అన్నయ్య మాట నిరాకరిస్తావా?

పద్మ:—ఆయన నా యిష్టానికి వ్యతిరేకం చెప్పడు. ఒకవేళ చెప్తేమాత్రం ఆయన మాట కోసం నాజీవితాశయాన్ని మార్చుకుంటానా? ఎన్నటి కట్లుచేయును.

నేను:—సరె చూద్దాంగాని నిద్రోస్తుంది. యివాళకు పడుకో రేపు మాట్లాడుతా మేమన్నాఉంటే.

పద్మా:—సోదరీ నా కోరిక నెరవేరుస్తావా? చెప్పు. నీ వివాహం మానేస్తావా?

నేను:—నేనుమాత్రం నా జీవితాశయా న్నెలా మార్చుకుంటాను?

పద్మ "పోనీ నీయిష్టం చెప్పినమాట వినకుంటే నీయవస్థనీదే" అని నోరుమూసుకుంది.

పద్మ త్వరగానే నిద్రపోయింది. నాకు మాత్రం నిద్రపట్టలేదు. నాహృదయం డోలాయనంగాఉంది. ఏమార్గం అవలంబించాలని ఎంతో ఆలోచించి ఆలోచించి తుదకు నా మార్గమే త్రొక్కుదామని నిశ్చయించాను. కష్టములువచ్చినచో వాటియనంతరం సహజంగా రాబోయేసుఖం మహానందంగా ఉంటుంది.

3

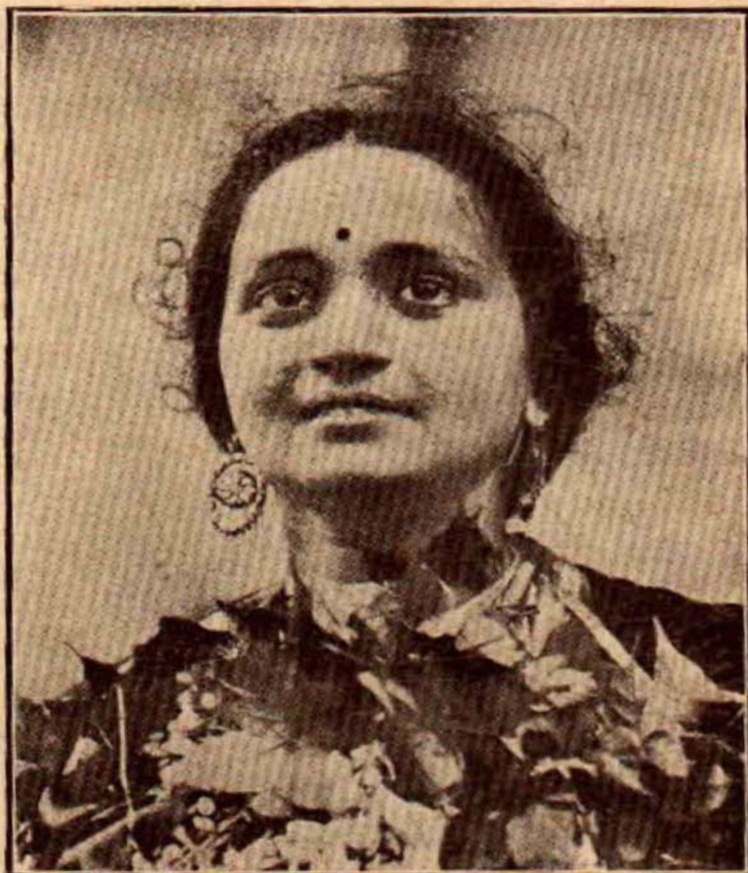
నా వివాహమైన ఒక సంవత్సరంవరకూ నేనెక్కువ మా పుట్టింటనే ఉన్నాను. ఇది నాయిష్టంగాదు. మాఅమ్మగారి నిర్బంధం. నావివాహంలో మాఅన్నయ్య లేని లోపం మాత్రం నన్ను బాధించింది. పద్మగూడ ఎక్కువగా రాలేదు తనకిష్టంలేని పనిగాబట్టి. నావివాహమైనతరువాత పద్మ ఎక్కువగా నావద్దికిరావడం మానేసింది. వస్తేఎక్కువ సేపు కూర్చోదు. మాస్నేహబంధంమాత్రం తెగలేదన్నదూను.

మా అత్తవారింటికి వచ్చాను. పద్మ మాటలు తరచు వింటూండడంచేత నా మనస్సులో కొంతవరకు భయమేర్పడింది పురుషుల నమ్మతగినది కాదేమోనని. కాని నా ప్రభువు నా భయసంశయాదుల కెన్నడూ ఎడమీయడంలేదు.

నా యీ కొలదికాల సతీత్వమందే పురుషులు పద్మ వర్ణించునంతటి దుర్మార్గులు కారనీ, వారిని ప్రేమతో స్వాధీనమొనర్చుకొని వారి నానందింపజేసి తానానందించుట స్త్రీయొక్క ముఖ్యకర్తవ్యమనీ గ్రహించాను. స్త్రీ జన్మసార్థకం కావడానికి పతీత్వమే అవసరమని తెల్సుకున్నాను. విద్యాయుతులగు దంపతులన్యోన్యానురాగముతోనుండి వారి వారి విధ్యుక్త ధర్మముల నెరవేర్చుకొనుచుండిన వారి కే కష్టము లంటవు. వారి కిహాముపరములు సులభసాధ్యములు. ఇలాంటి వెన్నో గొప్పగొప్ప యాదర్శములు స్వానుభవంగా తెల్సుకున్నాను. దివ్యమోహనశక్తి భగవంతుడు స్త్రీల కిచ్చాడు. దానిని ధర్మమార్గంలో వినియోగపర్చడం స్త్రీయొక్క ముఖ్యధర్మము.

పద్మ ఇంటర్ మీడియటు ప్యాసైంది. బి.ఏ. జూనియర్ చదువుతోంది. నేను పుట్టింటి కొచ్చాను. పద్మ నన్ను కౌగిలించుకొని చిన్నపిల్లలా ఏడుస్తోంది. ఎందు కేడుస్తుందో గ్రహించలేకపోయాను. గదిలోకి తీసుకెళ్లాను. దాని ఏడ్పునకు కారణ మడిగాను.

పద్మ:—ఇన్నాళ్లు నిన్ను విడచియున్నందులకు ఎన్నడెరుగని యీ నీచదాస్యమున ఎలాకాలం బుచ్చుతున్నావోనని విచారిస్తున్నాను. పరీక్షలకై చదువుతూండడంవల్ల నీ కుత్తరాలు వ్రాయలేకపోయాను. లలితా! ఎవరైన తమ కష్టా

డా. సుశీల ఎస్. పరంజిపె

(కీ. శే. ఎస్. జి. పరంజిపెగారి కుమార్తె)

ఇంగ్లాండునందు ఎల్.ఆర్.సి.పి., ఎం.ఆర్.సి.ఎస్.

పట్టముల బడసి భారతదేశమునకు తిరిగివచ్చిరి.

గంగావతరణము

లను తమ నెచ్చెలులతో చెప్పుకుంటే వారి పరితాపము కొంత శాంతిస్తుందనుకుంటాను. చెప్పు. నీ కేమేం కష్టాలు సంభవిస్తున్నవో?

నాకు నవ్వొచ్చింది. పద్మయే పిచ్చి పిచ్చియూహలకు లోనౌచున్నదనే విచారం నన్ను బాధిస్తుంటే, నేనే యేమో కష్టాలుపడుతున్నానని తా ననుకుంటోంది. "పద్మా! విచారించకు. నా కేమాత్రం కష్టంలేదు" అన్నాను. పద్మ "పురుష దాస్యం" అంది.

నేను:—పిచ్చిదానా! స్త్రీగాని పురుషుడుగానీ బ్రహ్మచర్యంగా ఉండి జీవితానందం పొందజాలరు. పురుషుల ద్వేషించి, వారితో సంబంధంలేకుండా ఉండి స్త్రీగౌరవము సంపాదిస్తానన్నమాట దుర్లభమైంది. ఒక పురుషుని నీకు తగినవాని వరింపుము. అతనిని ధర్మమార్గమున నడిపింపుము. నీవు సీతవై యతని రామునిగా జేయుము. అపుడే నీజాతి, నీ కుటుంబము, నీవు, నీ భర్త ధన్యులగుదురు.

పద్మ ముఖం ఎఱ్ఱబారింది. విచారం కోపం ఆమె నావరించినై. నామీద ఉండే ప్రేమ, చాల దినములకు చూచినందున గౌరవం, ఆమె నింతవడవు నోరు మూయించినయి గాని, ఆమాటలే మరోనోట విన లేదు. విని సమీపించలేదుకూడాను. అక్కడికే తీవ్రంగా అంటోంది, "ఓయ్! అమాయికా! ఇదంతా నీభర్త నేర్పాడా నీకు! స్వార్థపరుడు! పురుషుల హృదయాలు కనుక్కోవడం దుర్లభం. ఇప్పుడు నీ యౌవన మందలి హృదయానందకరమగు వెన్నెల రాత్రులలో నీ భావికాల యంధకారమయమైన జీవితాన్ని ఊహించలేకున్నావు. మనకెంత దూరదృష్టి ఉంటే ఇన్ని అగచాట్లెందుకు? నల్గురుపిల్లల తల్లివై నప్పుడుగాని నీ భర్త కెంత ప్రేముంటుందో నీకు తెలుస్తుంది. ముందుంది ముసళ్లపండుగ. ఎందుకెగురుతావుండు."

నేను:—పద్మా! మనమే కొంచెం తెలివిగా ప్రవర్తిస్తే అలాంటి దెన్నడు జరుగనేరదు. జరిగినా చింతయుండదు. కుర్రాళ్లతోనే మన కానందం గల్గుతుంది.

పద్మ:—"ఇపు డానందం. తర్వాత దుఃఖం. దుర్భరమైన దుఃఖం. మరువకు, మరువకు" అని అంటూ లేచి ఉండమంటుండగా వెళ్లిపోయింది. దీనిపిచ్చి ఎన్నడు మానునో యని యాలోచిస్తూ నేనూలేచి మా అమ్మవద్దకి వెళ్లాను.

[పద్మ క్రమంగా తన ఆశయాలన్నీ విడువడం, లలిత వృద్ధశాలకు జయంగలగడం, పద్మ పెళ్లి, అపజయం పొందడం వచ్చేసంచికలో చదవండి.]

ఆరోగ్యాభ్యుదయము

సహజసౌందర్యముఁ బోషించుకొనుటకు : గసగసాలు, నానవేసిన బాదంపప్పు, సెనగపప్పు, నువ్వులు, నానవేసిన గోదుమలు, వీటినన్నిటినీ చక్కగా నవనీతమువలె నూరి నలుగు పెట్టుకొనవలెను.

* * * *

మేధోవృద్ధిఁ బొందుటకు నిత్యము తలకు శరీరమునకు మంచి నువ్వులనూనెను బాగుగా పట్టించి స్నానము చేయుచుండవలెను. చలువైన పదార్థములు (అనఁగా: వార్చి చల్లార్చినగంజి, సగ్గుబియ్యం జావ, మజ్జిగ, నిమ్మరసం, సుగంధిక సాయము, తాఁటి ముంజెలు, పైడికాయనీరు, నారింజపళ్లు జీర్ణము చేసుకొనగలిగిన వస్తువులనే) కేవలం భుజించవలెను. మత్తుపదార్థములగు తేనీరు, కాఫీ, యిత్యాదుల త్యజించవలెను. కారము, పులుపు, ఆవ తగ్గించవలెను. నిర్మలమగు గాలి, విశ్రాంతి, యత్యావశ్యకము. వారమున కొకపర్యాయము ఆముదము పుచ్చుకొనుట మంచిది.

* * * *

జీర్ణశక్తిఁ గలిగియు దుర్బలముగా బలహీనముగా నున్నచోఁ బరిశుభ్రమగు "ఆరూటు" బాదంపప్పు ఆవుపాలతో భోజనమైన పిమ్మట సేవింపవలెను.

* * * *

మినప్పప్పు నే పాయసముగాఁ జేసి భుజించుచుండిన చక్కని అంగసౌష్టవములఁ బడయగలరు.

* * * *

ఖర్జూరము నరములకు బలమిచ్చును.

* * * *

రక్తవృద్ధికి చెట్టున పండిన సపోటాపళ్లు చాలా మంచివి.

కలరా దినాల్లో తోఁటకూరాకుల తినకూడదు.

* * * *

ఎల్లప్పుడు తలనొప్పి, కీళ్ళనొప్పి, మలబద్ధకము, జీర్ణాశయవికారము, ఆకలిలేమి మొదలైనవి యున్నచో ప్రథమం విరేచమునకు ఔషధము పుచ్చుకొనవలెను. అశ్రద్ధఁజేసినచో చర్మరోగములు తటస్థించును.

* * * *

శరీరోత్సాహానికి చల్లని నూతినీళ్ళు మంచివి.

* * * *

పరిశుద్ధమైనఁ బసుపుకొమ్ములను ముద్దగానూరి, అందులో వేపనూనె, చందనంనూనె (Sandal Wood Oil) వేసి కలిపి, చక్కగా శరీరమునకుఁ బట్టించి, 15, 20 నిముషములైన పిమ్మట స్నానము చేయుచుండిన దురద, గజ్జి, ఎఁడుగజ్జి, తామర మొదలగు చర్మరోగములన్నియు హరిస్తవి.

* * * *

కేశసౌభాగ్యానికి అసలైన టెంకాయనూనే మంచిది.

* * * *

అధిక ఋతుస్రావము, ఋతుస్థానమునందు నొప్పి, గర్భముపోవు చిహ్నములు, రక్తక్షీణత, వీటిలో బాధపడుచుండిన పూర్తిగా విశ్రాంతి తీసికొనుచు కేవలము పాలమీద ఆధారపడియుండుట మంచిది.

* * * *

కష్టములేని ప్రసవానికి స్వల్పమగు పనులఁజేయుచూ శరీరమునకు శ్రమయిచ్చుట మంచిది.

మాదిరెడ్డి సూర్యనారాయణరావుగారు

బిడ్డ ఎపుడూ ఏడుస్తుంటే తప్పేమై ఉంటుంది?

బాగా బలహీనమై అల్లరి చేస్తూవుండే బిడ్డకు వైద్యులు సిఫార్సుచేసిన ఈచికిత్స అవసరం.

ఆహారంలో ముఖ్యమైనవస్తువులు లేని దానివల్లనే చాలమంది పిల్లలు అల్లరిచేస్తూ సంతోషహీనంగా వుంటారు. వారికి ఆరోగ్యం, బలం, సంతోషమూ కలిగించాలంటే తక్కువైన వానిని యివ్వడమే ఉత్తమమార్గం.

అరవైయేళ్లుగా పిల్లలకు బలవర్ధకావుధంగా పేరుపొందివుండే స్కాట్సుఎమల్షన్‌కంటె ఈ విషయాల్లో పనిచేసేటి యితరవాటిని వైద్యులు కనిపెట్టలేక పోయారు. దీనిలో శుద్ధమైన కాడ్‌లివరాయిల్ మాత్రమే కాకుండా, పిల్లలఆరోగ్యానికి, వృద్ధికి ముఖ్యంగా కావలసిన కాల్సియమ్ భాస్వరమూ, ఎ. డి. జీవధాతువులుకూడా వుంటవి. ప్రత్యేకమైనపద్ధతితో, స్కాట్సుఎమల్షన్ తినేటందుకు రుచిగా, జీర్ణమయేటందుకు సులభంగా చేశారు. సాధారణ కాడ్‌లివర్ ఆయిల్‌కంటె ఇది మూడురెట్లు గుణంతో పని చేస్తుంది.

సంపూర్ణమైన చికిత్స.

పిల్లల అభివృద్ధికి బాగా తోడ్పడే గుణాలే స్కాట్సుఎమల్షన్ పెద్దవారికి కూడా బలం గలిగించడానికి సాయం జేస్తాయి. సంపూర్ణమైన గుణమివ్వడానికి కాడ్‌లివరాయిల్ వలె ఇది భాస్వరాన్ని, కాల్సియమ్ మొదలైనవాటిని వేరుగాకోరదు. ఇదిఒకటే సంపూర్ణమైనగుణాన్ని ఇస్తుంది బలహీనంగావున్నప్పుడు లేక, జబ్బునుండి తేరుకుంటు ఉన్నప్పుడు టానిక్కుగా ఉపయోగపడుతుంది. దగ్గు, జలుబు, ఇన్‌ఫ్లుయెంజా మొదలైన అంటువ్యాధులు రానీకుండా ఆపడానికి, చెక్కుమంది డాక్టర్లు, ఉపయోగించిన వారుకూడా స్కాట్సుఎమల్షన్ సిఫార్సు చేశారు.

తలిదండ్రులకు తెలియాలి
స్కాట్సుఎమల్షను
ఎముకలను బలపరచేదాన్లో వెన్న. పాలకంటె 80 రెట్లు మేలు. గ్రుడ్లకంటె రెండింతలు మేలు.
శరీరాభివృద్ధికి
వెన్నకంటె 8 రెట్లుమంచిది.
బనానాలకంటె 100 రెట్లుమంచిది.

SCOTT'S Emulsion

స్కాట్సు ఎమల్షను మండీవర్తకులు: శుద్ధమైన కాడ్‌లివరాయిల్ నుండి

ఇంపీరియల్ కెమికలు ఇండస్ట్రీసు (ఇండియా) లిమిటెడ్.

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కొలంబో, కాన్పూరు, పాట్నా అహమ్మదాబాదు, కొచ్చిను, క్యాలికట్టు, విశాఖపట్టణము, కరాచి, అమృతసరము.

నిద్ర; కవిత

శ్రీమతి బుద్ధిరాజు చెల్లాయమ్మగారు

గుబురుగుబురులుగా గూడుకొన్న పొదల
చిగురుటాకులలోన విచిత్రగతుల
బూచియున్నట్టి మల్లికాపుష్పతతుల
తావులెడనెడనొలికిన తావులందు
మధురమకరందరసపాన మత్తమధుప
తతులఝుంకారగాన మోహితసమీర
మృదుతరాంగుళీధూత తంత్రీస్వనముల
శిలలుగరగిపో నదులైన తలములందు
చూతపల్లవమాధురీ శోభజిక్కి
యొడలిపై నెల్ల పుప్పొళ్లుగడలుకొనగ
గానవాహినుల్ జగమెల్లగప్పివైవ
కోకిలలువిహరించెడు కోనలందు
తుహినకిరణుడు చంచలదూర్మికాంచ
లముల చలువచేతులను లాలనమొనర్చ
వికచకైరవనవదళ వృంతజనిత
వాతసౌఖ్యములను చొక్కువనములందు
విసువునలసటలేక నద్దెసలద్రిప్పి
తలపులకువన్నెవెట్టు చిత్రములగూర్చి
శిథిలహృదయను నను ముగ్ధజేసివైతు
పీయకారణవాత్సల్య మేలనీకు ?
ఊహాకందనియెత్తున ద్యోపథాన
చెప్పరానట్టివేగాన చెదరిపోవు
గాలికెరటాలమించు ఖగమ్ములరీతి
నభ తలగాములౌ విమానములలోన
చదలుతోటలో మబ్బు పూబొదలనడుమ
రాజితానంతకోటి తారకలతోడ
రాజవాహ్యాళివెడలి సరాగకేళి
దేలువిమలాంబుయుత సరస్తీరమందు

స్వర్గగంగానదీ హేమసైకతముల
చలువలగుసీటితూపరల్ చెలువమెరయ
కలయుజిమ్మెడు మందసుగంధవాహ
కంఠనిర్గతస్వాగత గానమందు
కాంతితొరగినపూవులు కానబడని
పండుటాకులునేలపై బడనియట్టి
జరయుమరణములేనట్టి జనులుగలుగు
మనుజులెన్నడు గననినందనములందు
ముగ్ధనజ్ఞానతిమిర విమోహితాత్మ
నైన నన్ను నీతోడవిహార సరణిద్రిప్పి
యెన్నడెరుగనిసౌఖ్య నిర్జితను జేతు
పీయకారణవాత్సల్య మేలనీకు?
పూవుపూవునబొదలెడు తావులందు
చిగురుచిగురున నొలికెడు చెలువమందు
యెన్నడును లేని తలపని యెరుగరాని
దివ్యసౌందర్యమున నాదుదృష్టినిలిపి
పలుకుతేనియలొలుక రాచిలుకలందు
మధువునానుచు బాడెడు మధుపమందు
కలుషమేమియెం యొకయింతగానరాని
నిర్భరానందసంరంభనిరతిజూపి
పగలువెంబడిరాత్రియు, పగలవెనుక
సుఖములును, వర్షమడగిన సూర్యకాంతి
వరుసగాగల్గునట్టు లేర్పరచియున్న
ప్రకృతిలోగల సత్యసారమును దెల్పి
దేశకాలనిమిత్త బంధితములైన
పుడమిపొలిమేరలను దాటిపోయి,యంత
నన్ను నంతప్రకృతి కధినాథ జేతు
పీయకారణవాత్సల్య మేలనీకు?

వివాహచరిత్ర

"రాచ"

౧

పుట్టుక

వివాహమన నెఱుగని వా రుండుటరిది. సమానవయస్సుగల యువతీయువకులు జీవితమందలి కష్టసుఖముల సమానముగా పంచికొని సంతానము బడసి, యొకచో జేరియుండ సంఘ మంగీకరించు 'ఘర్మానా' వివాహము. సత్సంతాన మందలి మూలసూత్రము; సృష్టిసూత్రపరిపాలన విధాన మాదర్శము. ఇట్టి పవిత్రవిషయము నకు ప్రకృత ప్రపంచమునను భారతదేశమునను ఎట్టి యర్థమున్నదో తెలియనిది గాదు. తండ్రి తనయుని వివాహము తల పెట్టిన నది పవిత్రోద్దేశ్యముతో గాదు; లోకాచారము ననుసరించి కుమారుని కే బాలికనో తగలకట్టవలయుననియే; లేక కూడుగుడ్డల సంపాదింప దారిజూపని విద్య కొఱకై వెచ్చించిన ధనము గడించుట కే! తల్లి తనయు వివాహము తలపెట్టిన, పెద్ద దైన లోకులేమందురో; చుట్టుప్రక్కగల అమ్మలక్కలేమి వాగుదురోయను భయము చేతనే! తాము తలపెట్టకపోయినను తలిదండ్రుల బలవంతముచేత వివాహమాడుటకు సిద్ధపడిన బాలబాలికల కదేమైనది తెలియక యొప్పుకొనుట, నూతనవస్త్రాభరణాదులధరించుట, తియ్యని తినుబండారముల విరివిగా దినుటయందలి యానందము వలననే! కాటికికాళ్లు చాచుకొని పండు ముదుసలియయ్యు వివాహమునకై సకల ప్రయత్నములు చేయుట తాను గతించు వఱకు దగ్గరుండి దాసివలె పనిచేయుట కొకస్త్రీని సంపాదించు నాశవలననే! సంసార సౌఖ్యములకు దూరుడయ్యు సంతానభాగ్యమును బడసియు కొందరు పురుషులు వివాహమాడ నువ్విళ్లూరుట బిడ్డలపెంచుటకు దాదియు, వంటజేయుటకు వంటకత్తెయు గావలయుననెడి కోర్కెచేతనే! పరస్పర ప్రేమచే బంధితులై పవిత్రోద్దేశ్యములతో వివాహమాడుటకు ప్రయత్నించువారు చాల తక్కువ. సంఘములో నింతటి ప్రాముఖ్యమివ్వబడిన యీ వివాహపు పుట్టుపూర్వోత్తరములు చదువరుల కాదరణ పుట్టించకపోవు.

వివాహమునకు ప్రధానోద్దేశ్యము సత్సంతానమను విషయము నిర్వివాదాంశము. అది ప్రకృతిసిద్ధమై యంతటను గనబడుచున్నది. వివాహమను తంతులేకున్నను సృష్టియందుగల ప్రాణులు నీయుద్దేశ్యముతోడనే సంతానమును బడయుచున్నవి. పశుపక్ష్యాదులలో నీ సంతానము బడయు పద్ధతు లొకటిగనుండవు. కొన్ని కొంత కాలము మాత్రము గలసియుండి సంతానో

త్పత్తిగాకనే వేరై పోవుచుండును. మరి కొన్ని సంతానోత్పత్తియగువఱకుండి తరువాత వానిని పెద్దవగువఱకు పోషించు భారముతలపై నిడుకొని తరువాత వేరగును. మరికొన్ని సంతానమునుబడసి జీవితకాలమంతయు నొకచోఁగలసియుండి మందలు మందలుగా నుండును.

ఆదిమానవులలో వివాహమునకు సంతానోత్పత్తియే ముఖ్యముగా పరిగణించుచున్నట్లు పెక్కునిదర్శనములు గలవు. ఆదిమానవుల దగ్గరవారని యెంచబడుచు నాగరిక ప్రపంచమునకు దూరముగ వివిధ ప్రాంతములతోనున్న అనాగరిక జాతుల యెడల నీ విషయము గాననగును. ఫ్యూజియనులు, తూర్పు గ్రీన్‌లాండు దేశస్థులును స్త్రీకి సంతానముగలిగిన గాని వివాహము పూర్తియైనదని తలంపరు. పెరుగియర్ చాకోయందలి లెంగ్వ ఇండియనులు మొదట వివాహమాడి యొకచో నివసింతురు. నియమితకాలములో సంతానము గలిగినతప్ప వారా వివాహమునకు బద్ధులుకారు. కొన్ని కెనడాజాతులలో పురుషుడు తండ్రియింటనున్న భార్యతో అపుడపుడు వసించుచుండును కాని శిశువు జన్మించిన పిదపనే భార్యభర్తతో గూడ నివసింప వెళ్లును. అట్కా-అలేట్ జాతిలో పురుషుడు తనభార్యకు సంతానము గల్గినంతవఱకు ఆమెనుకొన్న పైకమివ్వడు.

బోర్నియోసముద్రతీరవాసులు వివాహమునకు ముందు వధూవరులు నిశ్చయమైన తరువాత నొకచో వసింపనిత్తురు. గర్భధారణ చిహ్నములు గనబడిననే వారిరువురకు వివాహమగును. కొన్ని ఆస్ట్రేలియా దేశపు జాతులలో నొకడొకయువతితో సంతానము గలుగువఱకు వసించిన నామెను భార్యనుగా నుంచుకొన నిత్తురు. నీలగిరులందలి బడగలను వారిలో స్త్రీకి ఐదవమాసము వచ్చినగాని వివాహము స్థిరపడదు. మధ్యఆఫ్రికాయందలి ఫార్ జాతిలో భర్త మామగారింటనే సంతానోత్పత్తియగువఱకు భార్యతోగూడ వసించును. అంతవఱకు భార్యాభర్తలకగు ఖర్చు మామగారే భరింపవలయును. ఆకాలములో అల్లునకు ప్రతిరాత్రి మూడుమారులు భోజనము పెట్టవలయునట! పురాతన కుకీ జాతులందొక యువకుడెవరిని వివాహమాడ గోరునో ఆమె తండ్రియింట మూడుసంవత్సరములు పనిచేయుచుండును. ఈ కాలములో నాతడామెతో వసింపవచ్చును. ఆమెకు గర్భధారణ చిహ్నములు గల్గిన సతనికి వివాహమాడుటకు హక్కుండును.

వీనిని బట్టిచూడ ఇతరవిషయములకంటె సంతానోద్దేశమే వివాహమునకు ప్రధానమని స్పష్టమగును. ఇట్లు సంతానముబడయ వివాహమాడు పురుషులకు కొంతశక్తి సామర్థ్యములు జీవనోపాయసాధనములు అవసరము. మన దేశమున స్త్రీపురుషులుగా పుట్టినచో మరి వివాహమాడకుండుటకు వీలే లేదు. వారు బీదలైన, కురూపులైన, రోగులైన, అశక్తులైన, మరేమైనసరియే పెండ్లియా

డితీరవలసినదే. అందులో స్త్రీలైనచెప్పవలసిన పనియేలేదు. వారు వివాహమాడకుండనున్నచో ప్రళయమువచ్చును; ప్రపంచముతలపైన బడును; హిందూమతము గంగకలయును; ఆచార మడుగంటును; ఈ వివాహము పైననే ఆధారపడియుండుపితరులు నాశనమగుదురు. అట్లుగాక స్త్రీలకువిద్య, వయసు, రూపము, బ్రతుకుదెరువు, ఇష్టానిష్టములు ఇవియేమియు చూడక వారికెవరినో అంటగట్టి వివాహమైన కొలది కాలములోనే వారెవరికిచెప్పక స్వర్గలోకమునకు విమానాలపై ప్రయాణములు సలిపి యేపాపమెఱుగని వారిని యావజ్జీవఘోరనరకబాధల పాలుజేసిపోగా ప్రపంచము నిలుచును; హిందూమతము జీర్ణముగాదు; ఆచారము మెఱుగెక్కును; పితరులు తరింతురు; పెద్దలు సంతసింతురు; సంఘము సెబాసనును.

దానికేమిగాని పూర్వులలో మాత్రము వివాహమాడు నాతడు ముఖ్యముగా యువకుడై, బలవంతుడై తనభార్యను రక్షించుసాధనోపాయము లెఱింగియుండవలయుననెడి నియముండెడిది. ఉత్తర అమెరికాఖండమందలి ఇండియనులు సంసారమును పోషించుశక్తి గలుగుటకుమున్నే వివాహమును తలపెట్టుటవమానముగా నెంతురు. పూర్వకాలమున మానవులకు వేటయే ముఖ్యజీవనోపాధిగానున్నందున వేటాడుటకు రానివాడు వివాహమున కనర్హుడుగా పరిగణింపబడుచుండెను. బ్రిటిషుగయానాయందు మాకూసిన్ అనబడువారిలో వివాహమాడ దలంచుకొన్నవాడు ఓర్పుధైర్యస్థైర్యాదిగుణములు గలవాడని నిరూపించుకొనుటకు శరీరమందు పరీక్షార్థమితరులు జేయు పలుగాయములను భరింపవలయును. అంతియగాక అతడు కొంత అడవిని చక్కజేసి కుటుంబమునకు గావలసిన మాంసాదులను వేటాడి తీసికొని రావలయును. ఇటువంటి పరీక్షలు పలు తెగలలో పలువిధముగగలవు. అలాస్కాయందలి కోయికుక్ అను జాతివారు తమలో నెవడైన యొక జింకను చంపకముందే వివాహమాడినచో నాతనికి సంతానము గలుగదని నమ్ముదురు. యుకగిరులను తెగలో వరుడు కాగోరువాడు, కాబోవు మామ అడవియందు కొట్టవేసి వచ్చిన యొక పెద్దమ్రాను నింటికి లాగుకొని వచ్చి యొకగుడారముక్రిందబడురీతివేయవలయును. అపుడే అతడు వివాహమున కర్హుడు. ఈజిప్టునందు కొంతమంది అరబ్బులలో వరుడగువాని బంధువులందరు చబుకులతో ధైర్యమును బరీక్షింప చావమోదుదురు. వానికి వివాహము నిజముగ గావలసియున్నచో నాతడద్దానిని సంతోషముతో భరింపవలయును. ఇటువంటి విచిత్రవాడుక లెన్నేనిగలవు. నవీన యువకులవియనాగరకముగ దలంపవచ్చునుగాని వారు వివాహమాడుటకు పరీక్షలలో గడతేరుటకన్న నూరకుండుట మేలనియే తలంతురు. కారణమేమి? వివాహమున కన్నివిధముల తగినవారు చాలతక్కువగా నుండుటే!

ఈ వివాహపద్ధతి ఆదినుండియే యిప్పటి యభిప్రాయములతో జరుగుచున్నదని తలంపరాదు. సంతానోత్పత్తితో ప్రకృతియందు స్త్రీపురుషప్రాణు లొకయెడ జేరి వసించును. సంతానోత్పత్తియయిన తరువాత ప్రకృతియందు యావజ్జీవ మన్నిప్రాణులుగలసి యుండునని తలంపజనదు. గర్భధారణగల్గిన వెంటనే కొన్నిజంతువులు విడిపోవును. మరికొన్ని వానిని పెంచి పెద్దజేయుటకు పూనుకొనును. మరికొన్ని యావజ్జీవమువఱకు వానితో గలసియుండును. గోరిల్లా మొదలగు కోతిజాతు లీతెగకు జెందినవి. ఆగుణములో పరమావధి జెందినవాడే మానవుడు.

మానవుడు స్త్రీ గర్భముధరించి నప్పటినుండియు, ప్రకృతియందు జంతువులవలె, నామెను సంరక్షింప బూనుకొని యామె యండనుండును. సంతానముగల్గిన తరువాత భార్యను, సంతానమును రక్షించుభారమంతయు నాతడే వహించును. కాని యీకాలమందు ఒకవిధమగు వాడుకగాని అనురాగముగాని యాతని తనభార్యా పుత్రులనుండి వేరుచేయక నుండెడిదని భావించుటకంటె వివాహమను నియమము ఏర్పడిన పిదపనే పురుషుడు భార్యాబిడ్డలతో స్థిరముగనుండుటజరిగినదని యెంచుట మంచిది. ఈయేర్పాటు సంఘము గాపించుటకు స్త్రీపురుషు లొకచో నివసించువాడుక మాత్రమే యాధారముగాదు. వారికిగల్గిన సంతానము నెడ తలిదండ్రులకు సహజప్రేమ జనించును. కాని మానవుడపుడంత నాగరికతజెంది యుండకపోవుటచే భార్యాబిడ్డల తప్పనిసరిగా పోషించుబాధ్యత గుర్తెఱిగియుండకపోవచ్చును. అపు డా స్త్రీయు నామె సంతానమితరుల నాశ్రయింతురేని మొదటియాతనికున్నట్టి యాదరణ — వాడుకను సంబంధమునుబట్టి — యిష్టము వారియెడ గలుగకపోవచ్చును. అందుచే నొకపరి యొకచో వసించి సంతానమును బడసినమీదట వారందరు విడిపోకుండుటకును, వారిమధ్య సంఘసహవాసముచే మొలకలెత్తుచున్న యనురాగమును వృద్ధిపొందించుటకును, కొన్ని నియమముల నెఱిగి వర్తించుటకును, అప్పటివారిలో కొంచెము జ్ఞానము గలవారు వివాహమను పద్ధతి నేర్పఱచిరి. దానికి లోనైనవారు మాత్ర మొకచో నివసింపవలయుననియు, వారు తదుపరి వీడిపోరాదనియు నిర్ణయించిరి. దీనికి సంఘము తనయంగీకారమును జూపెను. అది నానాటికి దేశకాలపాత్రలబట్టి మారుచు వివిధ కట్టుబాట్లకులోనై తుదకు విపరీతముగా పరిణమించినది. తగువాత బైలుదేరిన బాహ్యాడంబరాచారము లందున్న యాశయములనే మరుగుపరచినవి.

భారత స్త్రీకి సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ

[పై శీర్షికతో గతసంచికయందు కొంతమంది సోదరీమణుల వ్యాసములను ప్రకటించితిమి. వారి యభిప్రాయము లీ సమస్యపై కొంచమెచ్చుతక్కువగ నొకరీతి యుండుటజేసి యితర సోదరీమణులుకూడ తమ యభిప్రాయముల దెల్పిన ప్రకటింతుమని మరల కోరితిమి. దానిపై మాకుచేరిన వ్యాసములందు కొన్నింటిని మాత్ర మిచట క్లుప్తపరచి ప్రకటించుచున్నాము. ఈ విషయముపై సోదరీమణుల యభిప్రాయముల ప్రకటించు టీ సంచికతో విరమించుచున్నాము. గత సంచికయందు గావించిన ప్రకటన ననుసరించి తమ యభిప్రాయములను ప్రకటనార్థమై వ్యాసరూపమున మాకు పంపుకొన్న వారికి కృతజ్ఞులము. సంపాదకుడు.]

ఈ సమస్యపై ఇప్పటికే చాలామంది సోదరీమణులు సలహాల నిచ్చియున్నారు. కాని పరిశీలించి చూడగా ఇంచుమించుగా అందరి ఉద్దేశములును ఒకేవిధముగా కనబడుచున్నవి. ఇందరు సోదరీమణులకు వ్యతిరేకముగా నే నీయభిప్రాయము నివ్వవలసి వచ్చినందుకు చింతించుచున్నాను.

క్రిందటనెల ప్రచురింపబడిన వ్యాసములన్నిటి ముఖ్యాంశము స్త్రీలు పాశ్చాత్యవిద్యలు, వేషాచారములు నేర్చుకొనక గృహనిర్వహణము బాగా నేర్చుకొని పతివ్రతలుగా నుండి, అనగా భర్తను సర్వవిధముల పూజించుచూ, పిల్లలే తమ జీవితసర్వస్వమనుకొని, వారి రక్షణమే తమ విధ్యుక్తధర్మమనుకొని, బాహ్యవ్యవహారాలతో ఎక్కువ సంబంధం లేకుండా, సుమతీ సావిత్రుల కథలు చదువుకుంటూ కూచుంటే సర్వస్వతంత్రురాలు అవుతుంది అని తేలుతున్నది. ఇందులో ఆశ్చర్యకరమైన విషయమేమనగా హైందవస్త్రీకి గృహనిర్వహణమునందుగాని శిశురక్షణమునందుగాని పాతివ్రత్యవిధానమునందుగాని ఇప్పుడు ఏమీ అస్వాతంత్ర్యము లేదు. ఇంతేగాక సేవావిధానమే జీవితలక్ష్యముగా పెట్టుకొనే ఏజాతికిగూడ అడ్డంకులు ఉండవు. నిజముగా భారతస్త్రీకి కావలసినది ఇంతమాత్రమే అయినయెడల ఆమె ఇప్పటి జీవితముతో తృప్తిజెంది నిర్విచారముగా "స్త్రీభక్తివిజయము" చదువుకుంటూ పిల్లల్ని ఆడించుకుంటూ కూర్చోవచ్చును. అందుకు ఇప్పుడున్న స్మృతులు, చట్టములు, సాంఘిక పరిస్థితులు అన్నీ అనుకూలముగానే ఉన్నవి. ఈ స్వేచ్ఛతో తృప్తిజెందినయెడల నిర్విచారముగా శతాబ్దముల పర్యంతము ఇట్లే పతివ్రతలుగా ఉండవచ్చును.

అట్లుగాక భారతస్త్రీ తానుప్రాణముగల చీపురుకట్టను (A living broom) కాననియు పురుషులలోవలె, అనుకూలము గల్గినయెడల పురుషులు చేయగల గొప్పపనులన్నియు చేయగలననియు, తనజాతియందు బుట్టిన తనవంటి భారతస్త్రీలే కొందరు ప్రపంచవిఖ్యాత కార్యములాచరించియున్నారనియు, తెలుసుకొని నాగరిక ప్రపంచమునందలి వివిధప్రాంతముల స్త్రీలెట్టి సంపూర్ణస్వేచ్ఛను ననుభవించుచున్నారో అట్టి స్వతంత్రమే తనకుగూడా ఎప్పుడు, ఎట్లా, వచ్చునా? అని విచారించినయెడల అప్పుడు ఈ క్రింది సంస్కరణములు ముందుగా జరుగవలసి ఉండును.

స్త్రీకి ఇప్పుడున్న మోస్తరుగాక, ఏవిధమైన ప్రత్యేక నిబంధనలు లేక, సర్వవిధముల పురుషులతో సమానమైన వారసత్వపు శాసనము రావలెను.

(2) ఇప్పటివలె స్త్రీ ఈ యీ ప్రత్యేకవిద్యలను మాత్రమే నేర్వవలెననే నిబంధనలేక ఆమె అభిరుచిని అవకాశమును, అవసరమునుబట్టి ఏప్రత్యేక విద్యనైనా నేర్చుకొనగలిగియుండవలెను.

(3) స్త్రీల వివాహవయోనిర్ణయము, మనుస్మృతి ననుసరించి 8–10 సంవత్సరములుగాని శారదా శాసనము ననుసరించి 14 సంవత్సరములుగాని గాక రజస్వలా నిబంధనలేక, వారి వీలుననుసరించి శరీరస్థితినిబట్టి ఎవరికి వారి ఇష్టప్రకారము ఉండవలెను. (?)

ప్రస్తుతము అవసరమైన పెద్దసమస్య లివ్వి. ఇవి సమకూడినయెడల మిగిలిన చిన్నచిన్న సంస్కరణములను స్త్రీలు స్వయముగానే చేసుకొనగలరు. ఇన్నిటికన్న ముఖ్యమగు విషయమేమనగా స్త్రీలు తాముగూడ పురుషులతో సమానులమనియు, ఈ ప్రపంచ చిత్రము ననుభవించుటకు అతనికున్న సర్వాధికారములు తమకుగూడ గలవనియు, స్వార్థపరులైన పురాణకారుల సంకుచితాభిప్రాయములవలన తమకు లోపించిన సక్రమాధికారములను తిరిగీ సంపాదింపవలెనని.యూ, తలంచి వానిని బొందుటకు ప్రయత్నముచేయవలెను.

అంతేగాని ఇలా పాతివ్రత్యంతో పిల్లలరక్షణ ఇంటి పవరణచేసుకుంటూ కూర్చోవడమే సంపూర్ణస్వేచ్ఛ అనుకొనేయెడల ఇక భారతస్త్రీలకు క్రొత్తగా కావలసిన సంస్కరణము లేమీలేవు. మరియు ప్రపంచమంతా క్రొత్తక్రొత్తమార్గాలతో దినాదినాభివృద్ధిచెంది ముందుకు నడుస్తూఉండగా మనభారతస్త్రీలు వెనుకకునడచి అనసూయా అరుంధతీలవలె తయారుకావలెననుకుంటున్నారు. అంత ప్రేమగల ఆపురాణ పతివ్రతల చరిత్రలలో ఉత్ప్రేక్షతీసివేయగా విశ్వాసకరమైన నిజచరిత్ర ఎంత మిగులుతుందో ఒక్కరిచరిత్రనైనా ఇంతవరకు ఎవ్వరూగూడ పరిశోధనచేయలేదు. ఇంతేగాక ఈధర్మములుచెప్పి వెనుకకు ఈడ్చేస్త్రీ లెవరైనా ఇప్పుడు మన పురుషులనుగూడ వశిష్టకౌశికులనుగా తయారుచేస్తారా! లేనియెడల పురుషులు పెద్దపెద్ద చదువులు చదువుకొని ప్రపంచవిజ్ఞానం సంపాదించి పరిపూర్ణమైన పాశ్చాత్యదుస్తులతో క్లబ్బు విహారాలకు కాస్మాపాలిటన్ డిన్నర్లకు హాజరవుతూ అంతర్జాతీయసమస్యలను ఆదుర్దాతో పరిశీలించే రోజుల్లో మన స్త్రీలు అనసూయా అరుంధతీ లాగా ఐపోయి శుశ్రూష చెయ్యడానికి తప్ప ఇంకెందుకు పనికిరానిస్థితిలో ఉన్నయెడల ఆపురుష మహాశయులు ఇంటికిరావడమంటే అసహ్యపడి క్లబ్బుల్లో తమకు కనబడే స్వాతంత్ర్య మూర్తులైన ఏక్ట్రిస్తవ కాంతా కరస్పర్శలవానికో కలవరించి పోతారు. చివరకీ పతివ్రతామణులు భర్తలకేగాక సపత్నులకుగూడ సేవచేయవలసిన స్థితికివచ్చి మరింత శీఘ్రంగా ముక్తిబొందుతారు.

కనుక స్త్రీ సంపూర్ణస్వేచ్ఛ సమానమైన గౌరవము బడయవలెనంటే వెనుక నేను సూచించినట్లు ఉన్నత స్థితికి వచ్చుటకు ప్రయత్నింపవలెను గాని సేవావిధానంలోనే సంపూర్ణస్వేచ్ఛగలదని తలంపగూడదు.

యల్లాప్రగడ సీతాకుమారి—(హైదరాబాదు.)

భారతస్త్రీకి ప్రపంచస్త్రీలందఱిలో తలమానికమని కీర్తివచ్చియున్నది. ఏల? ఆమె పతిసేవా వ్రతగమన. అందువలననే మనలో పాశ్చాత్యదేశములందువలె విడాకుల ఆగచాట్లులేవు. భారతస్త్రీలలో విద్యతక్కువ. ఇపుడిపుడు విద్యావతులగు స్త్రీలు బయలుదేరుట ముదావహము. కాని వారికివిద్య వచ్చినంత మాత్రమున పతులకు లొంగియుండరన్న భావముగూడ పట్టుపడుచున్నది. తుదకది ఎంతవరకు ప్రబలినదన చదువుకొన్నభార్యను పెండ్లాడితే సంసారయాత్రకు నిరుపయోగమని నమ్ముటవరకు వచ్చినది. ఇపుడు నిరుద్యోగసమస్య పురుషులలోననే ప్రబలముగనున్నయది. అట్టిపైన స్త్రీలుగూడ వారితో పోటీపడి యుద్యోగములదూరి సంసారికజీవనమున చక్కగ చాల్గానకపోయినచో భారతబాలియే అధోగతిపాలగుట

తిథ్యము. కావున నీనాడు మనము లలితకళలను అనగా విద్య, కవిత్వము, చిత్రలేఖనము, సంగీతము, చమ్కీపని మొదలగునవి చేపట్టి గృహకృత్యముల కడ్డులేని తీరికసమయములందు సాగించుచు పురుషులమనసుల రంజింపచేయుదుమేని అపుడు సంపూర్ణస్వేచ్ఛనుబొంది భారతీయులకేగాక ప్రపంచనారీరత్నములకెల్ల మార్గదర్శినులై భారతదేశమును తేజోవంతముగ చేయజాలుదుము.

పులవర్తి కమలావతిదేవి—(రాజమండ్రి.)

ఇప్పుడు భారతభూమియందు దేశోటవిన్నను యొకవంక "స్త్రీస్వాతంత్ర్యము, పురుషులతో సమానమైన హక్కులుండవలె"ననియు వేరొకచో "స్త్రీవిద్య"యనియు, మరొకప్రక్క "సాంఘికవివాహము" లనియు, యింకొకచోట "విడాకులచట్ట"మనియు, వేరొకయెడ "స్త్రీలు దేశసేవచేయ సమకట్టవలె"ననియు కేకలు ప్రబలముగా వినబడుచున్నవి. కాని యీ కేకలకు పలుకురాయివలె మారుపలుకు వినవచ్చుచున్నదే గాని స్త్రీలోకమున కావంతయు మేలు కలుగకున్నది. కారణమేమన నిజపరిస్థితులను గమనించక ఇతరిని జూచి నక్క వాతపెట్టుకొన్నట్లు విదేశస్థుల ననుకరింపగడంగుటయే. కన్యగానున్నప్పుడు తలిదండ్రుల ప్రేమ లభింపకయు, యౌవనమున భర్తృప్రేమ లభింపకయు, వార్ధక్యమున పుత్రప్రేమ లభింపకయు యెందరు స్త్రీలు కష్టపడుచున్నారో విచారింపబూనుకున్న మూడువంతు లట్టివారేయున్నారు. పై కంత గంభీరులైయున్నను మూడువంతులమంది యట్టివారే. లోనిక్రుళ్లుతీయక పైమెరుగు తెల్లిపెట్టిన నేమిలాభము. బాల్యమందు తల్లిదండ్రుల ప్రేమగల్గిన కన్యస్వాతంత్ర్యము గల్గియుండును. (?) ఆమె వివాహితగానున్న యామె స్వేచ్ఛాప్రవాహమున కడ్డలేదు. కాని యట్లుండుట సౌఖ్యప్రదము కానేరదు. అడ్డుపెట్టువారులేనపుడు స్వతంత్రమనుభవించుట గొప్పగాదు. భర్త యాధీనమున (?) స్వతంత్రరాలైయుండుటయే యొక్కువ. భర్తప్రేమ గూరకొన్న సతీతిలకమే నిజమైనస్వేచ్ఛ ననుభవింపును. ఎన్నికష్టములున్నను, యెన్నిచిక్కులున్నను పతిప్రేమ లభించిన సతి నాథుని హృదయసింహాసనాధిష్ఠానదేవియై స్వాతంత్ర్యప్రభల నల్దిక్కుల వెదజల్లుచు ప్రణయరాజ్య మేలగలదు. అదిలేకున్న యీమె యెట్టి కోటీశ్వరుని తనయురాలైనను, యెంత యితరులు తనను గౌరవించుచున్నను స్వతంత్ర్యసౌఖ్య మనుభవింపజాలదు. ఏదో బాల్యమున పైపేరుకు చదువుపాటి విద్యనేర్పి వరశుల్కాది నియమముల మీరలేక యెవరికో యొకనికిచ్చి వివాహముచేయుచుండుట పరిపాటియైపోయినది. ఇందువరి కిష్టములేకున్నను యాసంసారము కష్టసముద్రమగుచున్నది. కనుక యిట్టి మన వివాహవిధులు మొదట చక్కబడవలెను. వధూవరు లొండొరుల ప్రేమించి వివాహమాడిన యిట్టికష్టము లెక్కువయుండవు. జీవితమునకంతయు స్వర్గప్రాయమగు నాతరుణమే యిట్టి వికల్పములవల్ల నరకప్రాయమగుచున్నది. ప్రేమ గల్గకున్న నామన స్సాపెకివ్వనను భర్త నే స్త్రీయైన నెట్లు వశపరచుకొనగలదు? పోనిమ్ము. భర్తతోనేమి నా యిష్టము నాదని భర్తసంబంధము విడనాడిన సంపూర్ణమైనసౌఖ్య మే స్త్రీయైన యనుభవింపగలదేమో సోదరీమణు లాలోచించిచూడుడు. అప్పు డామెకు త్రిభువనాధిపత్యమైనను సౌఖ్యప్రదము కానేరదు. భర్తను వశపరచుకొను యుక్తి పతిచేత నెట్టి ఘనకార్యమైనను చేయించగలదు. ఇందు కెన్నియో చారిత్రక నిదర్శనములున్నవి గదా? అట్టి స్త్రీ విద్యావతియేని పురుషునిద్వారా యెంత దేశసేవయో చేయించగలదు. కనుక బాల్యమందు తను పుత్రికలను విద్యావతులను(అనగా కేవల మాంగ్లవిద్యయని కాదు. యాంధ్రమైనను తగినవిద్య నేర్పించుట) జేసి యాకన్య కనుకూలవరుని గూర్చుటయే స్త్రీకి మన భారతీయులిచ్చు స్వాతంత్ర్యము. విదేశ విద్యావ్యామోహితము గాని సద్విద్యాపద్ధతులను నెలకొల్పి వరశుల్కాది దురాచారములను బారద్రోలు వివాహపద్ధతులను నెలకొల్పినయెడల మన భారతరమణీమణు లెంతమంది దేశోద్ధారకులనో తయారుచేయ